

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe jum. an . . . 12 "
Pe o lună . . . 2 "
Nrul de Duminică
Pe un an . . . 2 Cor.
: Pentru România și :
America . . . 10 Cor.
Nrul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA :
Deák Ferenc-utca 20.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se ina-
poiiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Anul XII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 52

La biserică!

(R) Pentru neamul românesc biserica în-
totdeauna a fost pavăză națională. Credința
și limbă a fost una în sufletul nostru.

În vremuri de restriște, îndepărtate, bi-
serica a fost nu numai mângâiere în mij-
locul vieții de iobăgie barbară, dar ea ne
era singurul adăpost dinaintea stăruințelor
indeptate de stăpâni întru a ne face catolici.

Cât au pățimit strămoșii noștri pentru
credința lor, se poate judeca mai ales din
măsurile extraordinare ce s'au luat întru a-i
sili să treacă la catolicism. *Ludovic-cel-Mare*,
de pildă, dispune printr'un decret că »numai
valah de legea catolică poate să aibă pro-
prietate nobilitară și să fie cnez«. La 1422
regele *Sigismund* reînnoiește această dispo-
ziție. Chiar în ce privește legile penale,
pentru români *Ludovic-cel-mare* stabilește
la 1366 un regim deosebit, despre care
însăși istoricianul maghiar *Szilágyi Sándor*
zice că este de o *asprime statarială!*...

Cu foc și sabie a fost prigonită biserica
românească până bine de curând.

Nu e popor în Europa, care să fi suferit
mai mult pentru legea sa strămoșească,
decât au răbdat românii. Ei răbdau pentru
— limbă. Chiar *Jancsó Benedek*, scriind
despre acele vremuri, mărturisește: »Iar
cnejii (români) ajunși catolici și nobili, se
maghiarizează cu desăvârșire«.

Este de admirat instinctul așa zicând,
care a făcut ca un popor de țărani iobagi

să se știe feri de arcele nobilei puter-
nice și a prelaților catolici vicleni. Și în tot
cazul e minunată răbdarea lor și tăria de
suflet.

Zadarnice au fost adecă toate: și prigo-
nirile sălbatice și ademenirile fără sfârșit,
credința altoită în strămoșii noștri de umilii
preoți de pe sate eră mai puternică decât
sabia crăiască și orice ademenire. Pentru că
preotul le vorbea în limba mamei lor, eră
dintre ai lor...

Iar înainte cu două veacuri, când o parte
dintre români au încheiat legătură cu bi-
serica apuseană, alipirea de limba strămo-
șească se manifestă cu atâta putere, încât
nimeni n'ar fi îndrăznit să se atingă de ea,
în schimbul nici chiar a celor mai bogate
făgăduieli...

E sărbătoare mare, când fiecare român
se duce la sfânta biserică... Și fiindcă prăz-
nuim chiar nașterea Celui ce a zis: propo-
văduiți în toate limbele, — se cuvine, că
deodată cu închinarea ce aducem Mântui-
torului, să ne gândim și la întocmirea no-
astră bisericească și dându-ne seama de
harul mare ce ea îl revarsă asupra noastră,
să ne pătrundem de îndatoririle ce avem
pentru dânsa...

Nici-odată, adecă, n'a fost trebuință mai
mare decât acum să ținem cu toată ființa
noastră la biserica națională... Pentru că nici
odată întocmirile ei n'au fost luate mai duș-
mănos la țintă. Să fim bărbați și să recu-
noaștem primejdia!... Năcăjiți au fost și

preoții de odinioară, cari ajunseseră să fie
grijitorii câinilor de vânat ai domnilor, cari
erau supuși și plăteau dare episcopului străin
de limba și legea noastră. Acei cucernici
părinți nu erau însă ispitiți în măsura vre-
murilor de astăzi. Episcopatele noastre de
acum au ajutor dela stat, ajutor la care, de
sigur, au drept, în măsură mai mare decât
li-se acordă, dar care li-se dă numai *dacă
vrea ministrul*; la cel mai neînsemnat lucru,
la cel dintâi prilej, ministrul amenință cu
detragerea ajutorului, așa că orice atitudine
mai intransigentă din partea vre-unui prelat,
este dacă nu absolut cu neputință, apoi în
tot cazul, împiedecată mult.

Mai este congrua la mijloc, la care ține
oricare preot, pe de-o parte pentru că sunt
multe lipsurile, pe de altă parte pentru că
azi și cel mai smerit preot se simte dator
să-și dea copiii la învățătură, să nu-i lase
la coarnele plugului, ca pe vremurile vechi.
Stăruinței acesteia și putem mulțămi, că
avem azi o pleiadă de cărturari aleși.

Insemnătatea bisericii crește încă și mai
mult, când ne gândim la greutățile prin
cari trece școala. Legea lui *Apponyi* și mai
ales felul cum el o interpretează în ucazul
său recent, desființează, așa zicând, cultura
noastră națională în școală. Rămâne dar, ca
toate lacunele să le îplinească cultul din
biserică, rămâne ca orice înstrăinare să se
combată prin biserică.

Dar pentru acest sfârșit trebuie să întă-
rim biserica. Credința nestrămutată în sfin-
tele învățăturii creștinești, este, fără îndoială,

FOIȚA ZIARULUI «TRIBUNA».

Sonet.

Din nou coboară-te 'ntre noi, Isuse,
Căci iarăși turma ta e rătăcită,
Și iar se 'ntinde noaptea cea cumplită
A vechii uri, de Tine-atunci răpuse.

De-abia se mai zărește ca prin sită
A mânturei stea. Dar cât de sus e!
Se depărtează par'că... Cine spuse
Că stingerea singură ni-i ursită?

O, vino, iubitorule de oameni,
In sufletul bătrânei lumi să sameni
Din nou credința cea mântuitoare...

Cunoaște-l-vom; — Pleca-vom fruntea oare,
Când întinzându-și mâinile-amândouă
Asupra-ne, va zice: »Pace vouă!«

A. Vlașcuț.

Gâteva cuvinte femeilor române.

Podoabele naționale.

De Marilina Bocu.

Nemuritorul *Alexandri* spune că românul s'a
născut poet. Cuvântul acesta frumos și mare
mi-a revenit în minte ori de câteori am auzit
doinind din frunză ori din fluier, când am văzut
hora pitorească, la seceră, la coasă, la clăci, șe-
zători, la nuntă, în vreme de bucurii, ca și 'n
obidă, unde jalea românului are o duioșie fără
de margini. E poezie în firea flăcăului, în felul
vioiu al vorbeii și cântului său, ca și 'n ființa țā-
rancei, în portul frumos, în floarea din cosiță
și 'n grația blândă cu care știe purta cobilița co-
fițelor cu apă ori fuiorul de tors. În brăurile în-
florate pe margini de prispe, în jurul ferestrelor,
în împistrea donițelor, încondeiatul ouălor de
Paști, în florile minunate pe străchinile de pământ,
pe fluier, furci, pe linguri și lavițe, ori-unde, ce
cade în mâna românului, tot are acea notă de
distanțiere a sufletului său curat și dornic de fru-
mos, acea originalitate proprie artistului.

Românul s'a trezit cu obiceiurile și cântecile
lui și nu poate trăi, nu se poate simți bine decât
cu datinele și în felul lui de viețuire croit din
moși-strămoși, după asemănarea firei lui vioie,
pornite și vesele.

Țărancei nu-i stă bine decât în fota și iia ei
pentru că într'aceea numai simțul ei i-a putut în-
spira minuni cu care fermecă privirile. Instinctul
i-a dictat potriveala investimântării și din armonia
chipului cum și-a știut țărancea română roști

toate, a creat din frumos tot mai frumos, pânăce
treptat a ajuns la o adevărată finețe în portul și
împodobirile ei, — la artă.

Pornind dela țăsăturile groase ale scoarțelor și
straielor de casă, până la lânurile fotelor, pânze-
turile și borangicurile ilor, industria aceasta cas-
nică a țărancei române a trecut prin toate formele,
luând proporții din ce în ce mai mari și mai
frumoase. Astăzi grație sânguinței și dibăciei lor
neprețuite, ne putem fâli cu meșteșugirea aceasta
fină a broderiilor și țăsăturilor românești, cari
caracterizează atât de ales, originalitatea naționa-
lității noastre în artă. Ne-am afirmat în arta a-
ceasta în chip unic și după cum vestea doinei
a răsbît până în țări neștiute, tot astfel a pătruns
până departe svonul de laudă al lucrurilor noas-
tre de mână, prețuite și la tronuri străine.

Din România pornesc în fiecare an sute și mii
de comenzi de lucruri naționale, pentru Anglia,
Germania, Rusia și Franța și unde ajung nu
numai că plac, dar uimesc pe toți, ceice le văd.
S'au organizat diferite societăți, din inițiativa
doamnelor din înalta societate, puse chiar sub
Augustul patronaj al Suveranei României. Și prin
munca asiduă și stăruința neconținută a mem-
brelor, țărancele de acolo sunt mănate tot mai
cu dor și tragere de inimă, către ținta, de a sporii
pe zi ce trece felul cusăturilor, chipul broderiilor
și al țăsăturilor de pânză, mătăsică, borangic și
lânuri, din toate dând la iveală din ce în ce ade-
vărate minuni. În toate însă, nu se depășește în-
tru nimic nici originalitatea modelelor, nici aceea
de forme. Se păzește cu sfințenie exacta notă ca-
racteristică a cusăturilor românești vechi și va-
riațiile infinite ce se crează sunt brodate în mod
capricios, dar pe același temei.

o virtute. In vremurile de azi se luptă însă nu numai cu ajutorul sfântului duh, ci se cer jertfe pământești însemnate.

Trebuie deci să organizăm puterile vii așa fel, ca nici episcopilor să nu le pese de ajutorul primit dela stat, nici preoții să nu-și pună nădejdea în congruă. Eparhiile noastre trăiesc însă mai mult din ceea ce au strâns și lăsat înaintașii, decât din jertfa ce s'ar aduce acum. Vrednici ne vom dovedi numai dacă vom adună și noi. Săracul să dea cât se înlesnește, iar bogatul o parte din prisosul ce are.

Fond cultural numai așa poate să aibă fiecare dieceză, înflorirea în ce privește viața noastră sufletească numai așa se poate asigura... Amvonul bisericeii are să fie atunci catedra de pe care deodată cu învățăturile creștinești să se propage și percepțiile vieții cetățenești și naționale. Preotul are să fie nu numai slujitor cu patrafir, ci întâiul în ce privește păstrarea celei mai neprețuite comori naționale: *limba și obiceiurile*; în frunte pretutindeni unde lupta se poartă în semnul crucei și al dreptății!

Și cei mari și cei mici, avem, în privința asta, dela cine să luăm pildă. Nu-s decât puține zile, de când prăznuirăm împlinirea a o sută ani dela nașterea marelui Șaguna. El, așa zicând, a stors apă din stâncă. Dintr'o biserică umilită a făcut una care să stea în rând cu celelalte. Și n'a avut alt ajutor decât — dreptatea; a avut însă stimulent puternic: neîntrecuta sa dragoste pentru neam! Aceasta să ne îndemne și pe noi să jertfim cu dragă inimă pentru întărirea bisericeii, căci numai adunându-ne toți în jurul ei și întrecându-ne în ce privește jertfirea, vom pune-o la adăpost de încercările și primejdiile număroase, cari pândesc s'o cotopească. Bine să luăm aminte: după cum în trecut veacuri dearândul ea a fost adăpost credinței noastre românești, tot așa și în viitor numai ea ne poate mântui de cel rău!

O convorbire cu dl Maniu.

Săptămânile trecute unul din redactorii noștri a avut cu dl Iuliu Maniu prilejul unei convorbiri despre problemele generale ale politicii românești. Rezumăm pe cât memoria ne ajută mai la vale o parte din părerile d-lui Maniu, totdeauna interesante și răsărite dintr'o gândire serioasă și originală.

— Pentru mine — a zis dl Maniu — cu încrederea unui optimism sincer, nu este nici o îndoială că marea cauză a neamului românesc în Ungaria va trebui să biruiască. Sunt plin de încredere în viitorul poporului românesc. Prigonirile și asuprirea de azi vor încetă mai curând chiar decât se crede. Guvernul unguresc, fie acesta, fie altul, va trebui să convie de a face concesiuni revindicărilor noastre naționale.

Îți pot da asigurarea că azi toți oamenii de frunte ai partidelor ungurești sunt convinși de dreptatea acestor revendicări. Din convorbiri și discuții avute cu ei m'am încredințat, că aproape toți sunt de părerea că situația de azi nu mai poate să dănuiască mult, și împlinirea măcar în parte a dorințelor noastre nu mai poate fi refuzată multă vreme.

Deci nu chestiunea dacă vom căpăta concesiuni ci altceva îmi inspiră îngrijiri: ca ele să nu fie exploatate de oameni nechemați, politicieni cari n'au luptat pentru ele, cari nu le-au meritat și nu le-au dorit în mod sincer și pentru cari ele nu sunt un scop ci un mijloc de a parveni.

Căci este altceva mai important chiar decât așa zisele concesiuni naționale, punerea lor în aplicare. Dacă realizarea lor nu va fi controlată, ele vor rămâne în parte cea mai mare niște succese false, menite să amăgească, nu să întărească poporul românesc. Pentru aceea afară de concesiuni eu cer altceva, cer *influență politică asupra treburilor publice pentru partidul nostru*. Numai mulțămirea acestei influențe vom putea controla în mod eficace execuția precisă și cinstită a concesiunilor și înlăturarea oricărui abuz.

— Cum credeți însă să se dobândească influența politică?

— Negreșit va trebui să intrăm ca o grupare politică mai număroasă în camera decât suntem azi, dar cred că se mai cer și altceva. La viitoarele alegeri va trebui să trimitem în cameră nu oameni intelectuali, ci niște băiăuși cari să opuei forța brațelor teroarei șoviniste. Se pare că, deși convinși de dreptatea cauzei noastre, oamenii politici unguri sunt hotărâți să ne amâne cât mai mult, silindu-ne să începem o tactică de luptă și mai înverșunată ca până acum. Pentru asta se cere să intrăm însă mai număroși în cameră, având în dosul nostru un corp electoral cât mai puternic, mai conștient și bine organizat.

În cursul discuțiunii s'a atins și altă chestiune: lupta economică. Dl Maniu a emis aici o vedere însă, care credem, nu poate forma părerea sa definitivă, precum nu poate fi împărtășită nici de noi. Cu toate acestea ea e interesantă și originală și merită să fie înregistrată.

— Se aude atât de des cerându-se, ca scop al luptei noastre economice, formarea unei clase de mijloc românești. Ei bine, asta-i o naivitate și o imposibilitate. A proclama trebuința unei clase de mijloc, e un anacronism. Nici clasa de mijloc ungurească nu mai duce decât o viață factice. Statul cu multele subvenții și furnituri are mare greutate de a-i insufla viață. A cere deci să creiezi o nouă clasă de mijloc, și fără subvenția statului este o absurditate. Marea industrie ucide pretutindeni pe micul meseriaș și viitorul, cred eu, e al clasei muncitorești, al proletariatului.

Cu toate acestea dl Maniu recunoaște trebuința de a căuta să ne întărim pe terenul economic și deci, cel puțin deocamdată, să ne creiem o clasă de mijloc. Do vadă următoarele comunicații ce mi-a făcut despre lupta economică în Blaj:

— Cred că fiecare deputat e dator de a lucra nu în parlament numai, ci și fiecare acasă la sine. Noi din parte-ne facem

Cât privește portul românesc, deși din păcate începuse a se cam neglija la țară sub influența nefastă a ispitelor porturilor orașenești, — mulțumită atenției Reginei, care a ținut să-l introducă cu prilejul diferitelor ocazii sărbătorești, s'a izbutit a se menține neștirbit, ba acum în urmă dat fiind marele curent pentru costumele și lucrurile naționale, a început a se cam pierde și pofta țărâncelor de gusturi străine, când văd că și cele mai mari doamne prețuesc așa de mult portul țărânesc așa de frumos și atât de pitoresc. Și s'a mai revenit din rătăcire.

Pe lângă Suverană, principesa Maria ajută cu sfortări inimoase pentru a desgrota toate urmele vechiului stil românesc în mobile, sculptură, decor, ornamentații.

Și a izbutit a reinvia o mare parte din splendorile de odinioară ce împodobeau palatele și culele voevozilor domnitori. Alteja sa nu pregetă a face singură desemnările, dând în persoană toate indicile până la cel mai mic amănunt și supraveghind cu strictetă exactitatea execuțiilor. A înțeles bine principesa României, cu delicatul său simț de artistă, câtă plasticitate și ce înfinită armonie se găsește în toate podoabele odoadelor noastre străvechi. Și a trebuit o perseverență nestrămutată ca să facă a prinde o rădăcină statornică în direcția aceasta utilă, frumoasă, admirabilă. Principesa îmbracă cu predilecție portul păstoresc original, împreună cu fiicele sale. Și pentru aceasta a căutat singură să afle forma adevărată a hundeii de dimie, fota, iia, brăul cu mărgelețe până la cel mai mic amănunt al che-narelor și altiței dela mâneci. Cât de frumos, cât de frumos e aceasta, o principesă care îngrijește

și apără cu atâta însuflețire, o artă națională străină de sângele ei, dar conștientă de prețul ei, îi arată valoarea și i păstrează viața.

Acî peste munți se întâmplă tocmai dimpotrivă. Va fi strălucit vre-odată ori nu portul și lucrurile artei naționale românești, astăzi însă se vorbește și se știe prea puțin de ele. În lipsa unui glas domnesc, cele puține câte grăiesc în sprijinul ideii aceste se pierd aproape fără răsunet. E un păcat de moarte. Căci ne vom strivi de bună voe rodul mănos și îmbelșugat al unei munci ce ne-ar putea noroci și ajuta înzecit pe noi toți și toate în împrejurările și timpurile ce ne găsim. Ne aruncăm banii cu dărnicie pe orice obiecte de fabricație străină, dar gânditu-s'au mulți că avem și noi societăți și instituțiuni, unde se lucrează spornic și frumos țesături și tot felul de podoabe naționale? A fost o mișcare cu prilejul expoziției din Sibiu și s'a mai animat întru câtva cu ocazia expoziției jubilara dela București. Acolo Pavilionul aranjat prin munca și mijloacele proprii ale distinsii românce d-na Maria Cosma, a atras luarea aminte a tuturor românilor și a uimit pe toți arta fină și delicată a țesăturilor românești de pe aici. Atunci s'a știut ce frumos se poate lucra și peste munți.

Avem două reuniuni active ale femeilor române, în Sibiu și Hunedoara, — care au și întemeiat ateliere mari și sistematice pentru țesături și broderii naționale. Cea dela Sibiu, sub presiunea energică a d-nei Maria Cosma, cu atelierul chiar în Sibiu, harnic condus de d-șoara Victoria Pagubă. Se lucrează inimos și dornic, se obțin rezultate uimitoare de muncă, pricepere, și aptitudine, se dau la iveală adevărate capod'opere dar

conștiincios vorbind, răsplata e nula. Noi nu ne-am învățat încă să ne pricepem frumusețile artei noastre naționale și nici nu suntem în stare să le prețuim. Pentru-ce? Ne trage de ochi, frivolitățile, imitațiile, decorurile moderne, lucrurile frumoase ca aspect dar netrainice și fără farmă. Nu avem nimeni curajul să dăm tonul curentului sănătos, care ne-ar curăța interiorurile de cretoane și catifelele banale pentru a ne împodobi odăilele țesăturile noastre naționale, originale, frumoase, trainice și vesele. E de neasămănat aspectul unui interior, neapărat cu oare-care gust împodobit, numai și numai cu lucruri naționale, față de cel mai elegant rococo. Ar fi de ajuns ca din zecemii de familii cărturărești, câte se află în ținuturile de aici de peste munți, cel puțin câte-o odăde țărânească să-și aranjeze fie-ce familie — și să ne gândim ce venit colossal ne-am aduce nouă înși-ne și cât ne-am ridica materialicește. Avem atâtea puteri mari pentru aceasta, atâtea minți pricepute, atâtea degete abile și atâtea sânguinătă ne stă la dispoziție. De ce le lăsăm să lanțezească? Pentru-ce se face politică națională, dacă pe lângă cultură, arta națională o lăsăm să se sbată în agonia dureroasă, la care privim cu inima rece cum se sting comori de preț și frumusețe? Ne place să rămânim, nu mai departe la sași, cari sunt în minoritate de număr față de noi și cari realizează totuși minuni de progrese pe toate terenurile. Pentru-ce? Pentru-că își înțeleg rostul lor, se încurajează și-și strâng și-și compensează forțele prin mijloacele lor proprii. Alt popor în locul nostru ar storcea mii și mii din industria aceasta a țesăturilor.

O filială a Reuniunii Femeilor Române din

toate silințele de a ajuta pe meseriașii și negustorii români din Blaj.

— Boicotul străinilor se păzește?

— Sunt și unele excepții dureroase, dar în general românii buni din Blaj nu cumpără și nu comandă decât la români.

Păreră mea e, a mai zis dl Maniu, acelaș ordin de idei ca silințele noastre economice trebuiesc concentrate mai ales asupra unui singur punct. Trebuie să ne creiăm un centru economic, pe care mai ales trebuie să-l cucerim, care ar fi, după părerea mea.,

— Blajul?

— Nu ci Alba-Iulia. Și Blajul poate să devie un centru mai puternic pentru ținutul său. Dar prin împrejurările sale geografice și poate chiar și confesionale, un punct de mare însemnătate la noi, Alba-Iulia pare de-a dreptul predestinată pentru acest scop. Are toate condițiile ce se cer pentru avântul economic al unui oraș: o situație geografică destul de centrală printre români, un riu care de acolo în jos, cel puțin, e navigabil, un lucru de extraordinară importanță acesta, apoi prin situația ei, e așezată în un șes mănăs și între un ținut muntos, încât e punctul economic menit a mijloci schimbul de mărfuri dintre aceste două ținuturi cu diferite produse: șesul cu grânele sale, munții cu lemnele, nutrețul, vitele etc. Chiar astăzi Alba-Iulia este centrul unui negoț foarte însemnat. Se poate spune că în nici un oraș al Ardealului, nici în Cluj, nici în Brașov sau în Sibiu nu se învârtesc afaceri atât de mari ca aici, deși e un oraș mult mai mic.

Unde mai pui că orașul e așezat într'un larg șes încât în creșterea sa nu întâlnește obstacole ca în Blaj bunăoară, iar sub raportul istoric încă e plin de amintiri pentru noi.

Ținutul acesta, — urmă dl Maniu, — e locuit de un popor foarte activ, întreprinzător, luminat și conștient. Este o mare energie în el care trebuie numai trezită. Chiar și până acum el a făcut progrese mari în oraș.

Intr'un restimp de câteva decenii, destul de scurt, românii pătrunzând în oraș au înlocuit cu desăvârșire clasa de mici agricultori, țărani unguri care a pierit și la periferii, proprietatea funciară e aproape toată românească. Procesul acesta urmează înainte. Avem în acelaș timp patru biserici românești în Alba-Iulia, două ortodoxe și două unite, având aici fiecare confesiune sediul câte unui protopopiat. Amândouă confesiunile sunt deci de-o potrivă bine reprezentate și nu poate fi vorba de nici o rivalitate sau gelozie, pe când Blajul și sub raportul acesta ar fi mai puțin potrivit.

Aici interesanta convorbire s'a sfârșit. Numărul și importanța problemelor atinse într'ansa e destul de mare pentru oricine la Crăciun se lasă ademenit de meditațiile politice.

Fondul pentru instruirea analfabeților.

De Teodor Filipescu.

Sârbii din Bosnia au început în anul 1905 prin inteligența lor, mai cu seamă prin preoții și învățătorii confesionali să învețe pe neștiutorii de carte a cetii și scrie, ca să alunge întunecul, care apasă neamul sârbesc în Bosnia-Herțegovina. Această idee a fost numai decât salutată și de guvernul țării, care a și ordonat învățătorilor săi, să țină și ei cursuri pentru analfabeți la școlile primare ale statului.

Societatea culturală sârbească »Prosvjeta« (Cultura) a destinat pentru instruirea analfabeților la început suma de 2000 cor. iar pe anul 1908 a ridicat această sumă la 8000 cor. Guvernul țării din Sarajevo a promis învățătorilor săi, când vor ținea cursuri cu analfabeți că îi va remunera, dacă vor dovedi rezultate bune. Din raportul apărut al guvernului se vede că în anul 1907/8 s'au ținut 106 cursuri în școlile statului; cursurile au fost frecventate de 3324 persoane. Din aceștia au terminat cursul 70%, deci rezultatul poate fi numit foarte bun. Învățătorii respectivi au primit la olaltă o remunerație de 8000 cor.

În »Tribuna« anul trecut am scris, să căutăm și noi a începe lupta contra inamicului cel mai mare a lucrării culturale, contra analfabetismului. Acele șire de-și au fost cetite, s'au dat după firea românului iute uitării. Abia când a eșit la iveală proiectul de lege despre votul plural, ne-am deșteptat și noi din fatalismul nostru, și am declarat războiul contra analfabetismului. Câți-va români de inimă și prietini adevărați ai poporului, câteva bănci de ale noastre și pe urmă și »Asociațiunea« au donat câte o sumă mai mare sau mai mică, acelor preoți și învățători, cari vor ținea cursuri cu neștiutorii de carte, dacă vor dovedi rezultate bune.

Pornirea această umană merită toată lauda, dar ca să-și ajungă scopul, trebuie să avem și în această direcție o organizație potrivită. Supraveghierea și remunerarea persoanelor, care se ocupă cu instruirea analfabeților trebuie să se facă dela un centru, iar centrul cel mai chieșmat poate fi numai »Asociațiunea« noastră, a cărei nobil scop este a răspândi cultura între popor.

Am arătat, că cursurile pentru analfabeții din Bosnia-Herțegovina le ajută societatea culturală sârbească »Prosvjeta« și guvernul țării din bugetul statului, așa încât ajutorul acesta a fost pe anul 1907/8 de 16.000 cor. Această sumă e destul de mare, dacă luăm în considerare că Bosnia-Herțegovina are abia 1,800.000 locuitori și 246 școli primare. Românii din Ungaria numără însă la olaltă 3 milioane și jumătate de locuitori, ei stau materialmente cu mult mai bine decât poporul de clăcași din Bosnia-Herțegovina. Românii trebuie așadar să sprijine lupta contra analfabetismului cu mijloace mai mari, cel puțin cu o sumă de 80.000 coroane la început, pe anul 1909.

Unii cetitori vor zice: »Suma aceasta e colosală, ea nu se poate aduna.« Luând în considerare faptul că românii din Ungaria se află deja în fața schimbării legii de alegere, și prin urmare înaintea unui eveniment, care e menit să decidă progresul național, ni-se pare că în chestia amintită nici o jertfă nu trebuie să ne fie mare. În revista »Țara Noastră«, Sibiu 1908 No 51 am arătat importanța unui »Fond pentru instruirea analfabeților« pe care e dator »Asociațiunea« să îl adune. La acest fond trebuie adause toate acele

Sibiu se află în Făgăraș. Condușă abil și stăpânitor de d-na Șerban de Voila; se aduc sacrificii de muncă acolo, dar cine le cunoaște. Am văzut admirabile lucruri, eșite din atelierul din Făgăraș.

Tot astfel Reuniunea Femeilor Române din Hunedoara, cu sediul la Orăștie. Multumită unei bune idei a d-nei Victoria de Erdely, directoara distinsă a Reuniunii, pusă sub patronajul d-nei Kossu-Longin, de câțva timp avem la unul din magazinele de aici din Arad, o restrânsă expoziție de lucruri de mână naționale, din atelierele dela Orăștie. Au făcut senzație și au stârmit admirația zilnică a tuturor trecătorilor ce s'au oprit să vadă lucrurile expuse în vitrină. Perdele, covoară, perne, săculețe de mână în toate variațiile, ștergere, cretințe, cămăși și tot felul de mărunțișuri și obiecte de podoabă, țesute și brodate cu dantele din mătasă, toate măestru lucrate. O fineță ce întrece ori-ce subtilitate în lucru de mână. Modele admirabile, multe culese din albumul d-șoarei Minerva Cosma din Sibiu, iar celelalte datorite iscusitei priceperi a măestrei atelierului din Orăștie, d-șoara Tiberia Barcianu. E o poezie întreagă în colorit, o armonie delicioasă din tonuri calde, delicat combinate în toate nuanțele. Apoi toate se vând cu prețuri în cari aproape nu se socotesc câștiguri, aceasta, pentru a înlesni ori-cum, o desfacere cât mai largă. Multe din

lucruri sunt deja reținute, parte de străini, cari se vede s'au grăbit și aci a ne prețui mai mult decât noi, meritul pe care noi nu-l știm cântări. Atenția tuturor a fost atrasă de un splendid covor, proprietatea d-nei Erdely, — o adevărată minune de execuție. Lung și lat de peste trei metri e lucrat într'o singură spată și aud că se poate lucra și în lățime de 4—5 metri, tot într'o singură spată. Un detaliu demn de luare aminte pentru măestria cu care știu țese țărancele de pe aici.

Ar fi de dorit ca nimeni să nu piardă din vedere expoziția aceasta mică silind a încurajă fiecare după puterile sale, această primă încercare la Arad. Să ținem seamă de munca stăruitoare și devotată a d-nei de Erdely care dintr'o extremă bunăvoință își ține de înaltă datorie a dirigea opera aceasta, pentru a susține și a ajuta din toate puterile sale un act de caritate față de bielele țărance cari se susțin prin munca țesăturilor acestea și o nobilă inițiativă pentru cinstea și fala neamului nostru. I-se cade nu numai cele mai calde felicitări dar și o viie recunoștință pentru marele interes și deplina preocupare ce le pune pentru progresul și înaintarea direcției acesteia necesare, folositoare și frumoase.

La rândul-ne, toate femeile să nu uităm că pe lângă toate datoriile noastre, una dintre cele

sfinte ne este aceea de a păzi sacru, arta noastră națională. Să ne gândim serios la aceasta și să nu uităm că ceea ce bunul Dumnezeu ne-a înzestrat, darul însușirilor noastre frumoase, cari trăiesc în sufletul și firea noastră ne-a fost dat întru folosirea, ajutorul și ridicarea noastră morală. Că-i rușinos să fi româncă când nu ai mândria artei tale naționale; să ne fie aceasta în minte ca pâinea noastră de toate zilele.

Crăciunul Imperial.

— François Coppée. —

E în ajunul Crăciunului din anul 1811 și de când s'a înnoptat Napoleon lucrează singur în cabinetul său din Tuileri, o cameră mare și întunecată. Ici și colo licăresc în umbră câteva obiecte aurite, rama unui tablou, două capete de leu împodobind brațele unui jilt și canaful lungilor perdele.

Luminările candelabrelor de-abia pot să lumineze masa largă peste care sunt aruncate registre groase îmbrăcate în marochin verde și un atlas deschis.

Napoleon lucrează singur, aplecându-și mereu fruntea lată brăsdată de chinuri, de asupra hărților geografice și statelor de situațiunea armatei

BÉTAY și BENEDEK,
Atelier artistic pentru obiecte bisericesti
BUDAPEST, IV. Váci-utca 39.

Mare magazin de tot felul de balne bisericesti, prapori, potire, feșnice de altar, lustru, cruci și tot felul de obiecte pentru montarea bisericelor. — Catalog de prețuri și modele trimitem cu plăcere.
In atelierul nostru de sculptură se fac: iconostase complete, altare, tabernacule, amvoane, icoane portative. — Pictare de iconostase și icoane sfinte, pictare de biserică. — Plăouri, catalog de prețuri trimitem cu plăcere.
Pe omul nostru expert îl trimitem fără taxă la fața locului, pentru primirea lucrului.

sume pe cari le-au donat deja pentru cursuri de analfabeți unii amici ai poporului nostru și unele bănci românești. Fiecare român și româncă trebuie să se înscrie la acest fond cu cel puțin o coroană pe an. Dacă simțim în adevăr iubire către neamul nostru obidit, noi vom aduna pentru acest scop nobil în trei luni cel puțin o sumă de 100.000 coroane.

Să băgăm bine de seamă că numai prin un fond tare vom putea săvârși opera de redeșterea a poporului nostru din întunecul în care zace și astăzi. Deci fiecare român și româncă să contribuie numai decât cu obolul său pentru »Fondul de analfabeți« trimițând bani pe adresa »Asociațiunii« în Sibiiu. »Asociațiunea« e rugată să publice numele donatorilor și contribuțiile primite în ziarele noastre cotidiene.

Colonia română din Sarajevo având în vedere importanța cursurilor pentru analfabeții români din Ungaria, trimite în loc de gratulare de Anul nou, suma de cincizeci coroane »Fondului pentru instruirea analfabeților« pe adresa »Asociațiunea« în Sibiiu. Grija principală să ne fie deci acum a ajuta grabnic »Fondul pentru instruirea analfabeților.«

1) Colonia română din Sarajevo donează totodată în loc de gratulare de Anul nou suma de 25 coroane Casei naționale în Molodia (lângă Cernăuți) și 25 coroane Internatului de băieți români în Cernăuți și »Fondul cultural«, dacă nu vrem să pierdem baza progresului neamului nostru.

În fine ca să întregim acele ce am arătat în »Tara noastră« No 51, adăugăm, că nu e destul numai a învăța pe analfabeți a ceti și scrie, ci că trebuie ca ei să îndrăgească cartea și să vadă din aceasta și un folos practic. Acestea, cari au terminat cursurile de analfabeți trebuie date în mână reviste și cărți pe cari le pot ușor pricepe care îi vor interesa și le vor aduce un folos. D'aceia trebuie cu înțelegerea cursurilor să se înființeze și biblioteci portative. Comitetul central al »Asociațiunii« din Sibiiu ar trebui să chieime o anchetă, în chestia aceasta. Acei preoți și învățători, cari țin cursuri cu analfabeți nu trebuie să peardă din vedere acele persoane, care au făcut cursul și au învățat a ceti și scrie. Acele

persoane trebuie înscrise ca membrii la »Asociațiunea« iar »Asociațiunea« trebuie să editeze pentru popor reviste populare, cari ar apărea odată pe lună și anume »Igiene« pentru îngrijirea sănătății poporului și »Plugarul« care va da deslușiri în chestii economice. Prin aceste reviste și bibliotecile amintite va sta poporul într'una în contact cu lumea culturală, straturile de jos vor putea învăța ceva din aceste publicații și se vor amuza în timp de repaus.

Sarajevo, 18/31 Decemvrie 1908.

Viață culturală în Arad.

După o lungă epocă de lăncezire, Aradul românesc începe pare-că să dea semne de viață socială și culturală românească. Nimic nu s'a schimbat în aparență, căci tot oamenii cei vechi, cei de acum doi ani și trei ani alcătuiesc societatea românească din Arad și cu toate acestea simțim cu toții că este ceva nou, ceva neobișnuit care venind nu știm de unde și cum și ne-a pus în mișcare ne împinge pe toți către o acțiune comună pe teren social și cultural.

Eră și timpul de a se face asta. Iată alte orașe ca Brașovul și Sibiiul au avut totdeauna și au și acum o viață românească mai intensivă. Aradul românesc se compune din 12.000 de români cari, ce-i drept, trebuie să se mulțamească cu un rol mai redus față cu cei vre-o 50—55000 de străini. Dar dacă am cercetă am găsi că Brașovul și nici Sibiiul nu au o clasă de cărturari mult mai numărătoare decât Aradul.

Avem aici seminarul și școala normală, consistorul și curtea episcopicească, o bancă românească, a doua după mărime în lista tuturor băncilor noastre, un ziar cotidian românesc, trei școli primare (deși un număr prea mic pentru o populație atât de numărătoare), un număr măritor de avocați, medici, ingineri, funcționari, profesori, ziaristi, preoți și institutori și cu toate acestea până acum se simțea puțin prezența acestor elemente românești cari trăiau răzlețe și răzuite deolaltă.

Viață socială eră puțină, iar viață culturală românească și mai puțină. Interesul pentru cartea românească, pentru literatură eră aproape nul. Se cetea puțin românește, și mai mult din autorii români mai vechi, numele noilor autori poeți, pictori, actori, muzicanti români erau și sunt încă puțin cunoscute pe aici. E rar să întâlnești doi oameni înțeleștați într'o aprigă discuție literară apărându-și cu mândrie și mai ales cu oarecare

aparate părerile și aprecierile lor literare. Nume ca Sadoveanu, Sandu-Aldea, Brătescu-Voinești, Cernăuțu, Nanu, Orlean, Tutoveanu, Adam, Basarabescu, apoi Grigorescu, Strîmbulescu, Spăthe, Lukian, Loghi, Densușianu, Pușcariu, Onciul, Bogdan, Ionescu, Babeș, Enescu, Muzicescu, Chiriac etc. sunt foarte puțin sau nu sunt de loc în circulație și adesea dacă vei pomeni vre-unul din aceste nume vei întâlni expresii de mirare și de o nevinovată ignoranță.

Să ne dăm seama că nu mai merge cu această inocență candidă în materie de cultură românească.

Știm bine că starea asta are cauzele ei bine determinate.

Români prin sânge și prin sentimente, dar unguri prin mediu, prin cultură și mentalitate, intelectualii din Arad se poate spune că reprezintă — ca și sub raportul geografic faza de tranșiție între românism și ungurism.

Repetăm, este o stare rușinoasă care poate produce pentru sine circumstanțe atenuante dar nu poate cere iertare deplină. Pe viitor cel puțin, ea trebuie neapărat schimbată. Dacă Aradul a dat atâtea dovezi de putere și conștiință politică, el trebuie să țină în sfârșit și în raza de înrărire a culturii românești. Ea singură românizează și imunizează pentru acțiunea dizolvantă a oricărei culturi străine. Așa cum e azi, viața românească a Aradului e unilaterală și necompletă, căci e mai mult politică. Numai când orașul nostru va trăi o viață românească deplină, politică și culturală și când ea va avea ca substrat material o viață economică, numai atunci va putea să năzuiască la rolul de centru al vieții românilor din Ungaria.

Dar să revenim după aceste reflexiuni pe cari viața culturală a Aradului o impune fiecărui privat.

Am spus că un nou suflu de viață, o nouă pornire se cunoaște între românii de aici. Se pare că în societatea noastră s'a trezit o nouă trebuință *trebuința culturii românești*. Poate nu fără dreptate ne putem mânguli că și ziarul acesta, cu propaganda-i tot mai stăruitoare pentru cultura românească încă a contribuit la rezultatul acesta.

Noroc că noua îndrumare își găsește imediat și o formă în care să se îmbrace, altcum poate, plâpândă și slabă s'ar prăpădi ca un copil stăgher rămas fără adăpost. Forma este: *Asociațiunea aradană pentru cultura poporului român*.

Asociațiunea s'a înființat încă în anul 1865. De atunci datează aprobarea statutelor ei *iscălită de însuși M. Sa împăratul* (câtă cale de aici până la votul plural!) În anul 1868 statutele au fost apro-

sale, fruntea mare împovărată de gânduri și grea ca lumea pe care plasmuește s'o cucieriască.

Atlasul e deschis la o hartă a Asiei și mâna Împăratului, — nervoasă, feminină, fermecătoare — caută încet cu degetul peste Persia, un drum spre Indistan.

Indiile pe cale de uscat?! — Pentru că marina sa e învinsă și distrusă și cucieritorul nu mai are altă cale de cât aceasta. Va merge pe sub palmierii pădurilor fabuloase, însoțit de vulturii al căror aur va licări printre vărfurile baionetelor scipitoare și va lovi Englitera drept în inima ei, adică în imperiul său colonial, în regatul avuțiilor sale.

Împăratul are deocamdată majestatea și slava lui Cezar și Carol Magnul, dar e flămând de gloria lui Alexandru. Își face visul acesta fără să se simtă uimit de el. Orientul îl cunoaște, căci a lăsat acolo în urma lui o legendă neperitoare. Nilul l'a văzut într'o zi, general, slab, cu plete lungi, pe spinarea unui dromader. Pe țărmurile Gangelui pentru uriașul Împărat în redingotă majestoasă va trebui elefantul lui Porus. El știe cum să înlănțuiască popoarele și să le fanatizeze. Va comanda aici unor soldați cu fețele bronzate și cu turbanuri albe, va vedea amestecați în statul său major rajahii încărcăți de pietre scumpe și va întreba de soarta lui, pe idolii monstruoși cari își ridică brațele de asupra mitrelor de diamant pentru că odinioară în Egipt, sfinxul de granit, cu fața turtită, dinaintea căruia el visă cu mâinele răzimate pe sabia îndoită, nu i-a dat în svon nici o taină.

Împărat al Europei! Sultan al Asiei! Iată cele două titluri cari au să fie săpate pe mauzoleul acestui geniu.

O piedică: imensa Rusie.

Dar, pentru că n'a putut să și câștige prietenia șovăitoare a lui Alexandru, îi va învinge. Și mâna mică a împăratului frunzărește cu lăcomie volumele mari și listele de rostul armatei uriașe ce se grămădește către Nil. Va înfrânge pe autocratul Nordului și l va țări ca țar vasal urmat de oardele sălbaticilor săi călărești, la cucierirea Orientului.

Împărat al Europei! Sultan al Asiei! Opera nu întrece dorința și geniul său; dar într'o zi când imperiul o fi format va fi împărțit între locotenenții săi ca și acela al Macedonianului.

Dela 20 Martie, Napoleon are un fiu, un moștenitor al slavei și al puterii lui și buzele sale de Împărat zimbesc frumos la gândul copilului, care doarme alături în liniștea palatului.

Dar... deodată Împăratul ridică capul și tresare. În cabinetul așa de bine închis, de unde vine murmurul acesta adânc și straniu? Par'că ar sbârni albinele de aur brodate pe mătasa perdelelor. Împăratul ascultă, ascultă bine și în vuetul acesta vag, deslușește acum glasul clopotelor.

»A... da... Crăciunul. Liturgia de la miezul nopții.«

Clopotele tuturor bisericilor din Paris vestesc nașterea lui Christos. Sunt clopotele acelea pe cari Napoleon le-a readus odinioară în turnuri, atunci când consul, împacă în Franța pe atâția frați învrăbiți. De câteori n'au sunat ele spre slava Împăratului și cum le lăsă odată să bată și mai mult în ziua când se născu Regele Romei.

În noaptea asta limpede și rece, tot atât de vesele și de triumfătoare ca pentru Austerlitz și Wagram, clopotele bisericilor din Paris, sună

pentru copilul umil, pentru fiul teslarului din Nazareth, născut pe paie într'o ieslă de păstori. E mult de când niște voci îngerești au strigat în nemărginirea albastrului înstelat »Slavă lui Dumnezeu și pace pe pământ.«

Împăratul ascultă clopotele Crăciunului. Visează și în minte îi vine copilăria duiosă și sălbatică, liturghia dela miezul nopții, a unchiului său arhidiacon în catedrala din Ajacio, întoarcerea mamei numeroase în vechia locuință — dovadă de atâta sărăcie suferită cu mândrie — și frumusețea de mătroană a mamei sale prezidând o masă săracă. Fiul împăratului însă, fiul biruitorului Bonaparte și al Arhiducesei de Austria, nu va cunoaște aceste mizerii, el va fi stăpânul lumii.

Afară în țaria nopții înghețate, clopotele sună mereu sărbătorind Crăciunul.

La poarta palatului, santinela care se plimbă cu pași mari și furioși dinaintea gheretei, ca să și încălziască picioarele, și-amintește poate în clipele acestea de o rugăciune pe care a'nvățat-o odinioară pe de rost, la țară, pe genunchii mamei și surăde gândindu-se la Isus din ieslă.

Împăratul singur n'aude chemarea pioasă a clopotelor; el nu se gândește decât la fiul său și de odată îl apucă dorul de a-l vedea.

Se ridică și bate... O ușă ascunsă se deschide dintr'odată. Roustan e în prag. La un semn al stăpânului, el ia un candelabru și Împăratul luminat de credinciosul mameluc, străbate coridoarele deșarte și intră în camera micului Rege. Un gest și femeile de pază trezite din somn ies afară, iar împăratul rămâne în picioare dinaintea leagănelui în care visează minunatul copil.

Regele Romei doarme adânc. În albeața rufelor peste care e așezat cordonul Legiunei de

bate din nou printr'o rezoluțiune a guvernului unguresc. Totuși Asociațiunea a rămas o formă în care abia acum se încearcă a se turna un fond de viață. Averele ei e destul de neînsemnată, în comparație cu celelalte două societăți culturale ale noastre, Astra și Societatea pentru teatru, vre-o 18—19.000 de cor. Azi societatea numără vre-o 100 de membri și vre-o 10—15 membri fondatori.

Iată acum și începuturile ei de activitate:

Anul trecut s'au fost început conferințele cu caracter mai ales de propagandă antifalcoalică. Dl Vasile Goldiș, președintele Asociațiunii, apoi dl N. Mihulin au ținut și prin câteva sate conferințe. Anul acesta curentul s'a pornit și mai bine. După o scurtă întrerupere, de un sfert de veac (cum ne arătase dăunăzi unul din vechii conferențieri) au fost reluate și conferințele literare. Am anunțat vre-o cinci conferințe la cari se vor adăuga alte vre-o 3 încât în punctul acesta Aradul va putea avea acelaș număr de conferințe ca oricare alt oraș românesc.

S'a înființat și un cor mixt la care s'au înscris vre-o 40 de persoane din cea mai bună societate. Corul este dirijat de dl Trifu Lugojanu, profesor de muzică la seminar.

În acelaș timp s'a înființat, tot sub egida Asociațiunii, o orhestră românească dirijată de redactorul nostru responsabil dl Constantin Savu. Orhestra se compune din 9 vioare, un flaut, 2 viole și o gordună și pregătește un program curat românesc pentru a da concerte în Arad și în alte localități dimprejur, în vreme ce corul nu se poate gândi încă la un concert în timpul apropiat.

Asociațiunea aradană s'a gândit să mai creeze un loc de întâlnire și de cetire pentru români. În vederea acestui scop a fost înființat un cazin. O sală spațioasă a fost instalată în casele bisericești ortodoxe românești, foarte aproape de centrul orașului, pe piața Thököly. O bibliotecă românească, deși modestă deocamdată, e pusă la dispoziția publicului.

S'a încercat și crearea unei secțiuni a meseriașilor și s'a elaborat un regulament special în acest scop, dar lipsind un om de muncă și trageră de inimă care să îngrijască această parte, ea a rămas baltă.

Cu toate acestea nu se poate spune că meseriașii noștri nu se mișcă. În localul partidului socialist din Arad ei se adună, cetesc ziare socialiste românești și au format un cor curat românesc sub conducerea dlui Savu. A treia zi de Crăciun se va da o producțiune românească a meseriașilor noștri din localitate. Se va juca »Arvinte și Pepelea« piesa lui Alexandri, se vor cântă

mai multe bucăți și se vor spune mai multe poezii. Meseriașii noștri dovedesc în felul acesta că deși nu au societate cu statute, totuși au nevoie vieții românești, o garanție că au știut să împace ideia socialismului cu ideia românismului lor. Cărturarii la rândul lor ar putea în sfârșit să se coboare și între meseriași pentru a întări într'ânșii conștiința că formează cu ei împreună acelaș neam.

Sunt de asemenea de amintit și stăruințele dascălilor din Arad de a risipi întunecul analfabetismului în poporul mahalalelor românești. Mișcarea asta s'a comunicat și învățătorilor din comitat. Asociațiunea a anunțat pe președintele Reuniunii învățătorilor români că pune la dispoziția reuniunii suma de 200 cor. pentru acest scop.

Să mai adaugăm că în Arad s'a deschis în săptămânile din urmă două librării românești. Mai ales librăria »Tribunei« dovedește o mare agilitate și îndemănare și ia un avânt îmbucurător. Este de prisos să arătăm însemnătatea unei librării ca factor pentru mișcarea culturală și librăria »Tribunei« făgăduiește a deveni o pârghie puternică a tinerei mișcări culturale de aici, distribuind totdeauna cele mai nouă apariții ale literaturii noastre printre arădani tot mai dornici și mai setoși pare-că de lectură românească.

Pe terenul acțiunilor sociale încă s'au ivit multe semne bune. În acelaș timp s'au pornit trei colecte din inițiativă particulară. O doamnă și două d-șoare din localitate nu au pregetat să strângă dela persană la persoană și dela familie la familie o sumă de bani pentru îmbrăcarea copiilor sărmani de familie românească. S'a strâns în acest chip suma de vre-o 628 cor. În acelaș timp s'a colectat la seminarul românesc suma de vre-o 153 cor. din cari bani s'au trimis cărți pentru ostașii români dela regimentele din Bosnia și Herțegovina. A fost o idee nu se poate mai nimerită care dovedește cât a început să se prețuiască și pe-aici valoarea lecturii și culturii pentru popor.

Colecta ziarului nostru pentru năpăstuiții din strâmtoarea Messinei se apropie de suma de 250 cor. și va crește încă, încât într'un scurt răstimp s'au adunat peste o mie de coroane pentru scopuri filantropice. O dovadă că societatea de aici are o inimă largă pentru orice mișcare publică.

Urăm noii mișcări culturale din Arad un avânt crescând pentruca să vedem și orașul nostru intrând în marea mișcare culturală românească.

onoare, fața mică a copilului, pe jumătate înfundată în pernă și una din mânușile lui frumoase aruncată peste învâliș, pun două pete de carne copilărească. Și peste această seninătate cerească, peste această nevinovăție care e un copil în leagăn, panglica lată de moar înflăcărat, trece ca un părăiaș de sânge, ca fluviul de sânge ce va curge în nădejdea mare că capul acesta atât de slab acum va purta într'o zi coroana cea mai grea și că mâna aceasta mică și frumoasă ca o floare, va ținea mai târziu un buchet de sceptru.

Napoleon visează — și nici odată orgoliul omenesc n'a desmierdat mai dulce o inimă — că demnitarii cei mari ai Curței sale, că generalii săi mai vestiți de cât eroii lui Omer, ministrii și senatorii săi înzorzonați de aur se închină înaintea acestui leagăn cu o mișcare de respect și că iacobinii renegați chiar, vechii regicizi cari poartă acum livrea imperială, n'ar îndrăzni să nu sărute această mână de copil.

Împăratul visează și în zgomotul nedeslușit al clopotelor cari sună pentru liturghia dela miezul nopții, lui i-se pare că aude marșul cadent al trupelor și durduiala chesoanelor pe stradele înghețate ale Germaniei și Poloniei. Îmbătat mai mult ca ori când de ambițiune părintească el se gândește la »Marea Armată« și la cucerirea Rusiei și Indiei și se jură ca să lase moștenitorului său toate tronurile »Lumei Vechi«. Până acum i-a dat ca jucărie orașul Sfântului Petre, dar în curând va avea printre jucăriile lui și alte orașe sfinte.

Emir al Mecii! Rajah al Benaresului! Iată titluri demne de Regele Romei!

Ah! Pentruce femeile Franței nu sunt mai fe-

cunde? De ce nu are la porunca lui, ne'nvisul căpitan, un milion, două milioane de soldați? Universul întreg, globul uriaș al lumii, l-ar pune în această mână mică.

Napoleon visează, surd la glasul clopotelor și fără să se gândească o singură clipă la »Acela« care domnește în ceruri și care privește cele mai mari imperii ca pe niște furnicare. Împăratul visează fără să vadă în viitor armata sa cea mare înecată în zăpezile Rusiei dela Berezina, fără ca să vadă ultimul trofeu al său nimicit de focurile engleze ca batalionul sfânt la Waterloo, fără ca să vadă în mijlocul Oceanului, stânca neclintită pe care îl așteaptă chinurile lui Prometeu, fără ca să vadă mai cu seamă sub cerul întunecat al toamnei în parcul dela Schoenbrunn pe acel palid, trist și tânăr om cu decorația unui ordin austriac pe pieptul alb al uniformei și care tușește mereu, călcând pe frunzele veștede ale toamnei.

Și pe când Napoleon își urmărește visul năzdrăvan, pe când își plăzmuște domnia fiului său și a urmașilor acestui fiu asupra universului, pe când el însuși, marele Napoleon, devine în adâncimea timpului și a legendei un mit fabulos, un ncu Marte, un Dumnezeu solar triumfând în mijlocul celor doisprezece mareașali ai săi din Zodiac, clopotele sună fără întrerupere vesele și triumfătoare spre slava pruncului sărac născut la Betleem, care a cucerit într'adevăr lumea de 1900 de ani, nu cu sânge și cu biruințe, dar cu cuvântul păcii și al iubirii și care va domni asupra sufletelor, în vecii vecilor.

Bucovinenii în politica noastră.

Deputații bucovineni vor intra probabil în rândurile partidului creștin social din Austria. Este o hotărîre însemnată care poate avea urmări de mare importanță, nu pentru ei numai ci și pentru noi românii din Ungaria.

În epoca dela 1867 încoace legăturile dintre căpeteniile românești din Ungaria și Bucovina se rupseseră aproape cu desăvârșire. Dar să nu uităm că înainte de epoca asta în timpul dintre 1848 și 1867 elementul românesc din toată monarhia a fost privit ca fiind un singur mare corp etnic de aceeaș limbă și naționalitate și având deci aceeaș menire și aceeaș aspirații naționale în sînul monarhiei, aspirația de a duce o viață poliitică unitară și nedeslipită. Se dovedește deci încă odata că înaintașii noștri în conducerea politice, generația cea veche de luptători naționaliști, au avut concepții politice mult mai limpezi mai logice și mai largi, căci ne iera adesea superioară, prin cultură de o parte și prin curajul radicalismului iei de alta.

Era constituțională ungurească cu prefacerea ei totală, cu presa, cu școala iei ungurească a izbutit în timp de o generație să ne prefacă și concepțiile politice și ne-a desfăcut aproape cu totul de Bucovina. Ardealul nu mai trimite dascăli ca pe Pumnul (facem abstracție de dl dr. Sextil Pușcariu) sau ziaristi ca pe Pipoș, pe B. Duică și pe alții. Bucovinenii vin și mai puțin pe la noi, abea se mai prăsnuiește aici amintirea lui Ciprian Porumbescu. Azi legăturile noastre cu Bucovina sânt nule sau aproape nule.

Trebuie o schimbare în această privință. Tot mai mult se schimbă la noi vederile și evoluiază spre ideia generală a monarhiei mari, spre ideia de Gesamtmonarchie. Cartea dlui A. C. Popovici a avut darul, cu toată opreliștea iei, să ne recheme din nou și cu o putere suggestivă ideia aceasta iar din punct de vedere românesc ea ne-a amintit întâia oară din nou, că românii din Ungaria și din Austria trebuie să aibă acelaș ideal politic: o viață națională comună și autonomă în sînul monarhiei.

Trebuie să reluăm deci legăturile cu Bucovina. Acum mai mult decât oricând, se impune aceasta. Dacă deputații Bucovinei vor intra în clubul creștin social, iei vor putea deveni veriga care să lege politica noastră de politica austriacă. Mărturisim că și până acuma am fi așteptat dela deputații Bucovinei mai mult interes, mai multă acțiune pentru cauza noastră. Numai rar am auzit glasul vreunui Bucovinean ridicându-se pentru noi, pe când chiar alte partide, ca partidul creștin-social sau cehii, au arătat mai mult interes pentru naționalitățile asuprite din Ungaria. Ieste aproape un an de când pentru cea din urmă oară un bucovinean, dl Hurmuzachi, a vorbit în delegațiunea austriacă, despre chestiunea noastră.

Dorim ca intrarea bucovinenilor în partidul lui dr. Lueger și Gessmam să fie o nouă epocă în privința asta. Bucovinenii vor trebui din partea lor să facă totul pentru a mobiliza nu pe creștini-sociali numai ci și celelalte partide austriace împotriva ungarilor și pentru noi. Ieste acesta interesul nostru dar și interesul lor, căci ei singuri fără noi sânt o fracțiune preă neînsemnată decât să însemne ceva în poli-

tica monarhiei, în vreme ce împreună cu noi ei pot reclama o însemnătate și o înrâurire în politica austriacă și vor avea rolul unui factor în politica monarhiei întregi. Mai mult chiar, față cu politica adesea filoruteană a guvernelor austriace, ei vor putea cere să fie menajați ca membrii unui popor mai prețios și mai credincios monarhiei decât rutenii cari visează reconstituirea Ucrainei.

Dar rezultă și pentru noi o datorie: aceia de a căuta la rândul nostru legăturile cu bucovinenii. Chiar primul pas va trebui făcut de noi. Sunt cei drept și azi la noi unii oameni sfioși și prudenți din cale afară cari vor găsi de cuviință să protesteze împotriva acestei tactici. Sunt oameni cari în toate acțiunile lor politice țin socoteală de un singur lucru: ce va zice opinia publică ungurească. Este și asta o maghiarizare a concepțiilor noastre politice. Pentru un om politic român un singur factor poate fi normativ: interesele românești și opinia publică românească. Cine nu se poate obișnui cu acest fel de a privi lucrurile, va face mai bine să se dea la o parte. Avem dreptul de a cere oricărui om politic al nostru ca să fi înaintat cel puțin până la același grad de energie și radicalism politic ca și opinia noastră publică. Cine nu poate, reprezintă o fază învechită a politicii noastre și este un viu anacronism.

Dacă șefii politici italieni din Austria nu se sfiesc a avea legături pe față cu Italia, dacă dnii Kramarz, Klofac și Hlibowicki nu întrebă opinia publică germană, când se duc la congresul panslavist din Petersburg, și nici dnii Supilo, Zagorac și Medakovici nu cer învoirea prealabilă a guvernului și presei din Budapesta pentru a ține conferințe la Viena și Laibach cu deputații sud-slavi contra coaliției ungurești, atunci nici deputații noștri nu vor avea nevoie să o ceară dela dnii Apponyi, Andrássy, sau Rákósi și Jancsó Benedek. Ei vor urma o singură linie de conduită, aceia pe care le-o dictează interesele noastre și situația politică. Ei vor merge la Viena pentru a pune în mișcare prin bucovineni toate partidele și toate influențele împotriva guvernului și împotriva concesiilor militare maghiarizatoare și vor pune la cale cartelul tuturor popoarelor nemaghiare din monarhie împotriva teroarei ungurești.

Când aceasta se va întâmpla, vom înregistra un mare succes al politicii noastre, căci vom împiedeca maghiarizarea armatei și vom fi făcut primul pas către realizarea solidarității politice a tuturor românilor din monarhia austro-ungară.

Episcopia din Caransebeș. A sosit și sărbătoarea Nașterii Domnului, ea află însă scaunul episcopesc din Caransebeș tot văduvit, iar constituția noastră călcată în modul cel mai grav în picioare și — ceace e mai dureros — neapărată de nimeni. Este deadreptul revoltător ceace se face cu episcopia din Caransebeș. Constituția noastră bisericească, ordonă în mod clar și hotărât că scaunul episcopesc trebuie să fie în trei luni dela moartea episcopului, împlinit. În Caransebeș au trecut și patru luni și întărirea episcopului ales tot întârzie. În fața acestei călcări de lege fără păreche cercurile noastre bisericești ce fac? Tac, și se mulțumesc a se pune la spatele guvernului, care săvârșește infamia. Dar

poate fi aceasta de ajuns spre a declina răspunderea ce o au, în prima linie dâșșii, pentru grava lovitură ce se aduce constituției bisericești? Desigur că nu. PP. SS. Lor mitropolitul Meșianu și Ioan I. Papp ni-ar ști arăta, ce pași au întreprins pentru a împiedeca aceasta călcare de lege? Și dacă au luat și totuși abuzul s'a făcut și se continuă — de ce nu au convocat și hesită încă a convoca sinod extraordinar ori chiar congres extraordinar ca să ia el măsurile de lipsă?

Ne ținem de datorință a-i face cu toată seriozitatea atenți la aceasta împrejurare, care neliniștește în grad suprem pe toți fiii bisericii și pe toți românii de bine.

Congresul social-democrat al secțiunii române din Ungaria, se va ține în Arad în 9 și 10 Ianuarie 1909 n.

Nouii transporturi de trupe în Bosnia. Din cercuri militare bine informate aflăm cu siguranță că peste câteva zile prin 15 l. c. st. n. se vor face nouii transporturi de trupe în Bosnia și Herțegovina.

Convocarea dietelor provinciale în Austria. Printr'un rescript împărătesc M. Sa convoacă pe ziua de 8 Ianuarie a. c. dietele din Austria de jos, Görz, Gradisca și Tirol.

Imperialismul Austriac în Balcani. Jurnalul patrioților sârbi intitulat *La question Serbe care apare la Belgrad redactat în limba franceză, publică în ultimul său număr un interesant și documentat articol asupra veleităților austriace în Balcani.*

Extragem din el părțile mai caracteristice.

După înfrângerile reînnoite de pe la sfârșitul secolului al XVII și în cursul celui de al XVIII, Austria a înaintat mereu în Balcani obținând pe timpul războaielor lui Napoleon, Dalmația, prin tratatul dela Campo Formio (1797) și prin tratatul păcii dela Viena (1814.)

Cât timp a fost ocupată cu nenorocirile și cu încurcăturile sale din Italia și Germania, ea uitase această țară ca și când nu i-ar fi aparținut și Dalmația eră pentru Austriaci Das Halbvergessene Land (țara pe jumătate uitată.)

Austria și-a adus aminte de această provincie după proclamarea unității Italiei și Germaniei, cari i-au arătat că nu e nimic de sperat în această parte. Atunci Austria credincioasă politicii de cucerire, și-a îndreptat privirile spre Balcani.

Atunci împăratul Francisc Iosif a făcut călătoria sa prin Dalmația (1875) și imediat după aceea a izbucnit revoluția în Bosnia și Herțegovina. După întâlnirea împăratului Alexandru al II. cu împăratul Austriei la Raichstadt (1876) și mai târziu la congresul din Berlin, guvernul din Viena a reclamat Bosnia și Herțegovina ca Hinterland a Dalmației, indispensabilă pentru existența și dezvoltarea ei. Aceași teză o dezvoltă și astăzi Austriacii pentru a legitima anexarea Bosniei și a Herțegovinei, pentru a face imposibilă revoluția în Croația și Dalmația.

Dar Bosnia și Herțegovina are o Hinterland și cercurile oficiale din Viena sunt obligate de a recunoaște aceasta. La congresul din Berlin diplomații Austriei au cerut ca să poată menține pacea în Bosnia și Herțegovina o ocupație militară a sangiacului Novi Bazar și în 1881 ei s'au servit de regele Milan ca să impue Serbiei o convenție secretă, care conținea o mulțime de obligațiuni politice și militare, între altele dispozițiunea formală prin care Serbia se angaja ca să mențină pacea în Bosnia și Herțegovina. Așa încât o Hinterland pentru Bosnia și Herțegovina este Serbia și Sangiacul Novi Bazar.

Dealtmintelea sunt câțiva ani de când a apărut o boșură a cărei sursă se atribuie cererilor politice militare ale Austro-Ungariei. Sangiacul Novi Bazar se consideră ca nefolositor pentru mergerea înainte a Austriei spre Salonic, atât din cauza dificultăților ce prezintă terenul cât și de îngustimea teritorului care nu permite desfășurarea maselor militare.

Sârbii cred că Austro-Ungaria ar avea intenția ca să treacă prin Belgrad și Niș.

Austro-Ungaria dorește să reînvieze politica medievală de cucerire. Aceasta ar fi un pericol pentru statele balcanice mici, Serbia, Bulgaria și România, cari vor fi ca Hinterland la provinciile cucerite.

Este de ajuns, încheie ziarul, din cele ce am spus, că e mai mult ca sigur, în cazul unui succes al Austro-Ungariei în Balcani, să se deschiză o serie de crize și războaie, al căror sfârșit nu poate fi prevăzut.

Oare Europa dorește acest lucru?

Din România.

Principe otoman în București. Luni a sosit în capitală principele otoman Ahmet Lutfulak, venind din Constantinopol.

Principele Lutfulak călătorește la Londra.

Alegerea dela Piatra-Neamț. Ieri s'a făcut la Piatra-Neamț alegerea de balotaj pentru un loc de senator la colegiul II de Neamț.

DI E. Zaharia, liberal a întrunit 69 voturi și a fost proclamat ales.

DI Leon Bogdan, conservator a întrunit 44 voturi.

Conservatorii-democrați au retras candidatura dlui Dr. Toma Ionescu.

Din Austria.

— Dela corespondentul special al «Tribunei». —

Viena, 5 Ianuarie.

Lupta națională din Boemia.

Azi a avut loc în Praga o adunare plenară a deputaților germani (din camera imperială și dieta boemă), care avea să se ocupe cu soarta dietei din Boemia. La adunare a participat și ministrul german Dr. Schreiner, conducătorul adunării a fost dep. Pacher, iar referenți dep. Eppinger (despre chestiunile provinciale), Pergelt (despre referințele din camera imperială) și Pacher (despre cererile nemților în Boemia).

Au participat peste 60 de deputați, fără deosebire de partid. S'a constatat, că nici una din cererile nemților n'a fost împlinită și deputații persistă pe lângă punctul lor de vedere de până acum, că adecă cât timp nu se vor respecta drepturile nemților, vor zădărnici prin obstrucție mersul regulat al ședințelor dietei. Deputații cehi samănă să se fi împrietenit cu faptul acesta și tot mai multe voci se rădică din mijlocul lor, că drept revanș vor zădărnici desbaterile camerei imperiale. »Fără dietă nu va fi parlament« e de prezent lozinca ziarelor cehești.

Rezultatul definitiv al conferinței nu se cunoaște încă, deoarece desbaterile încă nu s'au sfârșit însă se poate prevedea dacă considerăm dispoziția în cercurile deputaților nemți.

Pesimiștii prohodesc dejă ideea cabinetului coaliționist și prevestesc complicații grave pentru viitor.

Soarta a vrut, ca în același timp să se ivească o criză parlamentară și în partea imperiului de dincolo de Leitha, secundată de strigătele de alarmă de dinafară de imperiu.

Revizia regulamentului Camerei.

Pe ziua de 17 Ianuarie a. c. a convocat dep. Fuchs comisia regulamentară a parlamentului o ședință, în care se va desbata proiectata reformă, mai bine zis reviziune, a regulamentului camerei.

Reviziunea intenționează mai ales înăsprirea disciplinei, spre a împiedeca minoritățile la terorizarea întregii cameri, cum s'a întâmplat în cazul din urmă din partea cehilor radicali. Prin noua formă nu se va sufoca însă posibilitatea unei obstrucțiuni parlamentare, care se recunoaște ca suprem mijloc de luptă desperat. În privința propunerilor de urgență se proiectează o schimbare într'acolo, ca să se rezerve pentru proiectele guvernului zile anumite, în cari nu se va putea desbata altceva, decât numai resp. proiecte.

Totodată se proiectează paușalizarea dietelor, asigurându-le deputaților un venit anual fix de 6000 coroane, care sumă ar avea să se plătească în rate lunare.

Corpurile legiuitoare române.

Camera.

— Ședința dela 20 Decembrie. —

Ședința se deschide la ora 2 jum. sub președinția dlui Ferechide.

Pe banca ministerială sunt d-nii miniștrii Harret, Toma Stelian, V. G. Morțun, Em. Costinescu, I. Brătianu și Djuvara.

Se pune la vot împământenirea d-lui Dumitru Horvat, vot rămas nul în ședința trecută și se votează. Se trair votează recunoașterea d-lui Nicolae Hențel, Rotaru și Donesky.

Dl președinte anunță Camera că ia vacanță până luni 12 Ianuarie.

Ședința se ridică la orele 3.

Război sau pace ?

Discursul dlui Milovanovici, ministru de externe al Serbiei a stârnit o furtună de o zi. Am arătat ieri cum prin însărcinarea ministrului de externe Aehrenthal, contele Forgach, ambasadorul Austro-Ungariei pe lângă curtea din Belgrad a adresat dlui Milovanovici o interpelare cerându-i lămuriri asupra discursului său. Într'un pasaj al discursului său dl Milovanovici spusese că pe când Rusia a fost liberatoarea popoarelor din Balcani, *Austro-Ungaria a făcut primul pas în Balcani prin robirea poporului din Bosnia și Herțegovina.*

Acesta-i pasajul pentru care dl Milovanovici a fost interpelat de oficiul externelor noastre. În caz că pasajul ar fi fost confirmat de ministrul sârb, ruperea relațiilor diplomatice ar fi fost măsura cea mai domoală din partea monarhiei și ar fi fost probabil numai o fază de tranziție către război. Se poate spune că timp de 24 de ore monarhia a stat în pragul războiului și se putea ca în loc de liniștea patriarhală a sărbătorilor să avem strigătul tumultuos al războiului.

Războiul însă s'a evitat sau cel puțin pentru o clipă s'a amânat.

Dl Milovanovici a dat declarațiunea satisfăcătoare. Iată telegrama care anunță aceasta :

Viena 6 Ianuarie. Azi a sosit aici textul oficial al discursului dlui Milovanovici. În relația telegrafică din Belgrad, despre ședința scupcinei, pasajul din chestiune are altă înfățișare decât în textul stenografiat. Pasajul nu vorbește de *robia* celor două provincii, ci se spune, că Austro-Ungaria și-a însușit cele două provincii compuse din sârbi. Textul oficial diferă deci de textul publicat în ziare. Se poate că textul oficial să fi fost corectat pe urmă dar în orice caz e înlăturat un conflict cu Serbia.

Demisiunea guvernului sârbesc.

Belgrad 5 Ianuarie. Guvernul dlui Veliminovici și-a dat demisia. Motivarea demisiunii este că guvernul nu posedă încrederea scupcinei în măsura în care are nevoie în împrejurările actuale. *Regele nu a primit demisiunea*, căci scupcina nu este adunată și criza nu poate fi rezolvită pe cale parlamentară.

Tipărirea discursului lui Milovanovici-meeting popular. Comitetul pentru apărarea națională a decis în ședința sa de ieri să tipărească discursul lui Milanovici în 50.000 de exemplare și să-l împartă poporului.

În acelaș timp au mai hotărât ținerea unui mare meeting popular în ziua întâia de Crăciun, spre a exprima ministrului mulțumirea pentru curajoasa sa aptitudine și apărarea intereselor Serbiei.

Presă engleză.

Presă engleză atacă Austro-Ungaria pentru demersurile ei pe lângă ministerul de externe din

Belgrad »Morning Post« spune că demersul dlui Aehrenthal dovedește că guvernul austriac vrea să atace Serbia cu s'au fără motiv. Dl Aehrenthal are darul deosebit de-a îndepărta toate simpatiile Angliei dela sine și de-a nesocoti toate imponderabiliile vieții naționale din Anglia, Franța Italia. Consecințele acestei atitudini nu pot fi prevăzute, încheie ziarul englez.

Catastrofa îngrozitoare din Sicilia.

Acțiunea de salvare.

Povestirea unui martor ocular.

Acțiunea de salvare.

Messina. Intre Messina și Palermo s'a restabilit comunicația pe calea ferată. Portul este plin de vapoare de război și comerciale, cari s'au pus la dispoziția comitetului de salvare. Acesta este perfect organizat și lucrează cu mare aparat.

În suburbiile mai îndepărtate, unde cutremurul n'a făcut atâta dezastru, se împart ajutoare printre locuitorii rămași în casele lor. ¶

Dela Genua, Palermo și alte orașe mari au sosit numeroși pompieri să ajute la alinarea suferințelor și scăparea celor rămași în viață. Din mijlocul unor ruine ei au auzit glas de papagal. Căutând, au găsit în viață o familie întreagă. În altă parte au scos de sub ruine o familie ai cărei membri erau numai puțin răniți.

E mare spaimă însă că tot se mai resimt din când în când, zguduiri.

Ruinele caselor sunt stropite cu desinfectante.

— În privința Băncii Comerciale s'au găsit trei rânduri de haine de arestanți. Cele 29 milioane lire, ce lipseau, s'au găsit. D'asemeni au reușit să izoleze și să scape de foc depunerile dela Banca d'Italia.

— Înaintea primăriei, unde se pansează răniții, sunt mormane de cadavre: mulți au murit după ce au fost scoși de sub ruine. Se simte lipsă mare de pansamente și narcotic, așa medicii sunt siliți să amputeze fără să mai adoarmă, ceea ce pune la mare încercare și nervii lor.

Povestirea unui martor ocular.

Profesorul Bruschellini, dela universitatea din Messina povestește următoarele:

»Dormeam adânc cu întreaga mea familie, când am fost deșteptați de șgomot asemănător cu acela al unei huruituri de trăsură pe pietre. Am simțit cum perețele lângă care eram patul meu, se crăpă de sus până jos. Din fericire nu s'a dărâmat.

Am fugit cu nevasta și cu copiii în stradă, dar grămezile de dărâmături, cari se ridicau din toate părțile, erau așa de înalte și praful așa de gros, încât am fost nevoiți să ne retragem în ograda casei noastre și acolo să așteptăm.

Am rămas prizonieri, tremurând la toate noile zguduiri însoțite de vuet subpământesti și de explozii îngrozitoare.

Vroind cu orice preț să ies din aceasta situație nenorocită; am reușit să spaig două uși cari dădeau într'un gang suteran și prin el am ajuns până la port.

La lumina zilei care deabiă mijeă, am văzut un spectacol lugubru: orașul nu mai există. Câteva căsuțe numai cu un singur geam mai dovedeau că pe aici a fost un oraș.

O mulțime îndobitocită, paralizată de spaimă, privea în sus, nedându-și socoteală de ceiace se întâmplase, de faptul înspăimântător care se îndeplinise în spațiul unei jumătăți de minută. Dar

ceiace era îngrozitor, era numărul puțin de oameni. Unde erau în acest ceas sinistru cei 100.000 locuitori ai orașului și cei 50.000 de prin măhălăi? Sub ruine, de sigur.

Bulevardul mareț care se întindea dealungul mării, din port până la orașelul farului, era surpat, acoperit cu apă și noroiul lăsat de trecerea mării.

După câțva timp m'am sfătuit cu câțiva prieteni, cari avuseseră norocul să scape ca și mine și împreună ne-am îndreptat spre o casă dela țară așezată pe colinele din jurul Messinei.

Am trecut prin o câmpie pustie acoperită cu dărâmături de case și cutrierată de oameni cari alergau în toate părțile ca niște nebuni.

Spre seară de pe colină am văzut cum ardea ca un rug orașul întreg.

Deodată luminele mai multor proiectoare electrice răspândiră puțină nădejde printre oameni. Credeam că sosește escadra italiană, dar nu erau decât niște vase venite de pe coasta calabreză.

A doua zi, foamea era stăpână. Oamenii flămânzi se aruncară asupra orașului înarmați cu cuțite și cu puști ca să pue mâna pe hrana puțină ce mai era.

Cu armele în mână eu și cu prietenii mei ne-am apărut proviziile. Era să fim omorâți și am scăpat numai grație intervenirii consulului german, care ne imbarcă pe »Therapia«.

La imbarcare, o nouă primejdie, cu cuțitul în mână ne împedecau, strigând: Toți sau nimenea.

Apropiindu-ne de dâșii le-am spus: Prieteni, lăsați-ne, sunt și femei printre noi.

Unul îmi sărută mâna și zise: Plecați !..

Messina se va reclădi.

Într'o convorbire avută, ministrul de justiție Orlando a zis că Messina trebuie să fie reîntemeiată. A înșirat apoi măsurile ce se vor lua pentru asigurarea proprietății. A lăudat purtarea bravă a miliției, care zi și noapte așa zicând s'a jertfit în munca grea de salvare.

Cu entuziasm mare vorbește apoi despre rege, care intră până și în casele amenințate dintr'un minut în altul să se prăbușească. El, cu propria mână, a legat rănile la numeroși nenorociți și asistă pe doctorii cari amputau.

Ajutoare.

Washington. Congresul a votat 800.000 dolari pentru nenorociții din Italia. Guvernul a mai trimis apoi haine și d'ale mâncării în preț de 300.000 dolari. Societatea Crucea Roșie a comandat la Roma ajutoare (haine și d'ale mâncării) în valoare de 300.000 dolari.

Prima escadră a flotei de război a primit ordin să meargă la Messina, să ajute la salvarea victimelor.

Raport oficios.

În chip oficios s'a constatat până acum moartea a 75.000 cetățeni din Messina, 40.000 din Reggio și 25.000 din satele din apropiere.

Până acum nu s'au putut înmormânta decât 20.000. Stau în grămezi peste 40.000 cadavre, cari trebuie să fie înmormântate. Aierul e grozav de infectat.

Scene emoționante.

De groază, o mulțime dintre cei scăpați au înebunit. Un bărbat tânăr ținea în brațe cadavrul nevastei sale, cântând s'o adoarmă. Alți mulți s'au sinucis.

O bătrână nu voia să plece dintre ruine, ci zicea plângând: »Aici, sub dărâmături zace bărbatul meu și copiii. Aci vreau să mor și eu«.

Mulțime de bărbați, înebuniți, umblă îmbrăcați în haine femeiești. Casa de nebuni este plină. Deputatul Somenca, aflând că fratele său a scăpat, a înebunit de bucurie,

Peste un milion de victime ale cutremurelor de pământ.

Dela formidabila erupțiune a Vesuviului în anul 79 d. Chr. și până azi cutremurele de pământ au pricinuit moartea a mai mult de un milion de oameni.

Cităm aci dezastrele cele mai îngrozitoare întâmplare de 18 veacuri și mai bine încoace.

În anii 19 și 526 cutremurele din jurul Mediteranei au nimicit 250.000 de vieți omenești. La Pompei, Herculanium și Stacia au pierit de sigur peste 50.000 de oameni, la 1693 s'au dărâmat 54 de orașe și 300 de sate; numărul victimelor e aproape necalculabil. La 1724 au fost distruse în America de sud Lima și Callao; 18.000 de oameni au rămas sub ruine; la 1 Noembrie 1755 s'a cutremurat a 1-12 parte din tot globul pământesc. Cu ocazia aceasta s'a distrus Lissabaona și au perit peste 60.000 de oameni; la 5 Februarie 1783 au pierit în Calabria 30.000 de oameni la 4 Februarie 1797 au pierit în Ecuador și Peru peste 40.000 de oameni; la 13 August 1868 au pierit tot în regiunile aceste 70.000 de inși; la 26 Martie 1812 au pierit la Caracas peste 20.000; la 3 Aprilie 1880 s'au dărâmat pe insula Chios 14.000 de case și au pierit 3.541 de oameni, când cu erupțiunea vulcanului Cracatoa au pierit (1896) peste 50.000 de inși, iar la 28 Octombrie 1891 s'au dărâmat în Japonia centrală peste 200.000 de case și au murit 27.000 de oameni. Erupțiunea vulcanului Pélé (8 Mai 1902) a pricinuit moartea a peste 40.000 de inși; acum catastrofa dela Messina a făcut peste 200.000 de victime. Și seria continuă!

Messina.

Unul dintre orașele cu poziție geografică splendidă, cu port la mare, cu populațiune viue, inteligentă și muncitoare, Messina din Sicilia nu se va mai însemna pe harta Italiei decât ca — ruină. Cel puțin pe locul unde a fost, nu se va mai reclădi.

În istoria catastrofelor cari au bântuit omenirea și au cauzat moartea unui milion de suflete, numele Messinei va rămâne însă cel mai celebru, o tristă și sfâșietoare celebritate. Pentru că nicăiri pân'acum firea nu s'a arătat mai crudă și mai neîndurătoare, cășunând, printr'o singură lovitură, moartea a două sute mii oameni, perirea, prin cutremur și valurile mării, a unor minunate întocmiri omenești, și bogății strânse în curs de veacuri înghițite au fost de pământ și apă.

Despre o singură clădire ce a perit, despre catedrala din Messina, se povestesc minuni. Eră adică una dintre cele mai mari capo d'opere ale geniului italian, numai marmoră de tot felul și aurituri, iar în pivnițele sale grămezi de aur și pietri scumpe, toate daruri dela creștinii pioși.

Și nu unul, dar palate multe și pompoase se înșirau pe străzile principale ale Messinei, căci o parte însemnată dintre aristocrații Siciliei aici își aveau locuința... Au perit aproape toți acești mândri seniori, descendenții celor mai vechi și mai ilustre familii ale Italiei, acoperindu-i tavanurile aurite ale sompuoaselor lor palate...

Portul Messinei fusese și el una din minunățiile Italiei. D'alungul seu numai palate și prăvălii pline cu scumpeturi, în față o mare scaldată în lumină și răcorită și vara de un vânt ce adie neconținut, vânt

care din zephir ușor ce a răcorit veacuri dearândul, s'a prefăcut în uragan năpraznic.

Nu mai este nici acest port, ci l-a înghițit pământul și marea. Iar de pe mormanul de ruine ale Messinei, dincolo, în față, unde soarele se resfăță în valurile altui port, la Regio de Calabria, ochiul d'asemeni nu vede decât pustiire și moarte.

Cine știe, dacă vor mai veni vre-odată fericirii din lumea întreagă să-și îmbogățească viața cu amintirile zilelor trăite în acest colț de raiu pământesc... Cine să tulbure pacea mormintelor grozave dela Messina, unde patricianii bogați și lazaroni cari populau ulițele, își dorm somnul de veci împreună, în groapa comună!?

Eră primejdie și în vechime, să treci pe la Scyla și Caribdis... Un Homeros modern ar trebui însă ca să cânte jalea dela Messina...

Și dacă poate fi mângâiere pentru frații italieni în durerea asta imensă, ei se pot consolă cu dragostea și compătimirea lumii întregi.

Intr'adevăr, de când se știe, simțul de solidaritate între popoare și umanitarismul nu s'a manifestat mai impozant decât în fața — ruinelor Messinei.

A trebuit ca Italiei clasice să i-se întâmple acest cataclism fără precedent, ca omenirea întreagă să verse lacrimi și profund emoționată să stea la mormântul cel mai înfricoșat ce s'a deschis vre-odată pentru oameni.

Un colț de țară a trebuit să se nimecească, pentru că până și cele mai îndepărtate popoare să-și deschidă inima și cu obol generos să ajute pe cel mai greu încercat neam din Europa.

Messina rămâne astfel un nume de care se leagă, pe vecie, amintirea înfricoșatului județ, pe care numai un Dante l-ar ști descrie.

Distribuirea ofrandelor la săraci în Arad.

Arad, în ajunul Crăciunului.

Duminecă trecută în Arad a avut loc o prea frumoasă serbare școlară. Trei dame din societatea românească, d-na Marilina Bocu și d-șoarele Florica Șerban și Florica Bonciu au făcut o colectă pentru îmbrăcarea copiilor săraci dela școala românească din Arad.

Despre colecta aceasta publicăm, o dare de seamă în numărul nostru de azi.

Distribuirea darurilor s'a făcut **Duminecă trecută.**

Vre-o 30 de copii îmbrăcați în hainele de dar erau așezați într'o sală a școlii românești. În jurul lor ceilalți școlari în mare număr.

Serbarea a fost deschisă printr'o cuvântare potrivită ce a adresat dl director școlar J. Moldovan copiilor.

Pe urmă copiii au executat mai multe cântări sub conducerea dlui învățător N. Ștefu, anume: Troparul »Nașterea ta Christoase«, apoi colindele: »O ce veste minunată«, »Trei păstori se întâlniră« și »Venii azi credincioși« și condacul »Fecioara astăzi« și încă o colindă. Copiii au spus cu glas respicat și mai multe poezii potrivite. Mai ales poezia »Cântecul străinătății« (I. Lăpădatu) și »Erau trei sârmani« (Deparașeanu)

au fost spuse cu multă înțelegere. O elevă a rugat pe învățători să talmăcească sentimentele lor de mulțămire donatorilor. Dl inv. I. Vancu a dat urmare acestei rugămînți.

A răspuns dl Dr. Nicolae Oncu. D-sa a dat expresie bucuriei comitetului parohial pentru faptul că se vede cea dintâia oară sprijinit în școala națională de femeile române. »Fapta Dv., a zis d-sa, nu este numai un act de umanitarism, ci și o dovadă de dragoste pentru limba și școala românească și am avut un sentiment de deosebită bucurie văzând că însăși femeile române se pun în fruntea mișcării pentru școala noastră națională, care trece prin împrejurări foarte grele. Câtă vreme însă ea va fi susținută de societatea românească, a încheiat dl Oncu, nădăduim să înfruntăm toate atacurile ce se năpustesc asupra ei«.

Puținele cuvinte ale dlui Oncu au mers la inimile tuturor, căci talmăciseră un sentiment general, încât lumea a izbucnit în strigăte de »Să trăiască«.

Serbarea s'a încheiat cu o colindă cântată de clasa dlui învățător I. Vancu; pe urmă s'a făcut împărțirea darurilor.

Cu fețele radioase de bucurie copilașii au plecat acasă dela serbarea aceasta care a lăsat în inimile tuturor sentimentul mulțămirei pe care o dă o faptă bună.

Cătră abonații nostri.

In preajma anului nou, deschidem nou abonament la »Tribuna«.

Anunțăm deodată că dela anul nou încolo, »Tribuna« va sista cu desăvârșire creditul. Motivul îl cunosc cetitorii: sunt prea mulți cari fac abuz de el. D'aceea rugăm aici pe abonații nostri vechi, cari au uzat în trecut, cu cinste însă, de acest credit, să nu se supere, că pe viitor ne vedem siliți, din pricina celor necinstiți, a-l refuza și lor.

O presă mai bine organizată nu este posibil să se înfiripe la noi cu sistemul ce se practică azi. Chiar și cei-ce plătesc nu pot fi de tot folosul, dacă nu plătesc la vreme, căci sunt însă nerușinații dela cari nu e chip să-și scoți pretenșiunea, și-și pricinuesc numai pagube.

In anul expirat am fost greu loviți și amendați de către guvernele ungurești. Furia guvernului s'a deslănțuit mai ales asupra »Tribunei«, care a reprezentat nota cea mai intransigentă și mai pe sus de toate nota conștientă a menirii sale adevărate. Totuși dacă ne facem socoteala, mult mai rău am fost amendați din partea unor »abonați«, căci sumele cucari ne-au păgubit fac mult mai mult decât amenzile câte am plătit.

Cu două beleie în spate, cu procurorii și cu abonații restanți, cum să poată lua, mai fiind seamă și de cercul restrâns de cetitori, presa noastră? Ii rugăm pe cetitorii nostri, și pe cei ce sîn la prestigiul și desvoltarea presei românești, să ne dea în cercul lor de influență concursul lor, să răspândească ziarul și pe cale de propagandă personală, în interesul mare al luptei noastre naționale. Și îndeosebi nimeni să nu se supere dacă vom ține să observăm strict regula introdusă, de a trimite foaia numai celor ce plătesc înainte.

D'aceea rugăm pe on. nostri abonați, pentru ca să nu intervie întreruperi și inconveniente supărătoare în expedarea regulată a ziarului, să binevoiască a ne trimite totdeauna înainte la vreme costul abonamentului

pe	un	an	24 Cor.
pe	1/2	an	12 »
pe	1/4	an	6 »
pe	1	lună	2 »

Redacția și Administrația
»Tribuna«.

Bănci de școală
Mobile de școală
Mobilă modernă de blurouri
și fabricare de instrumente gimnastice.

Catalog de prețuri gratuit și portu franco.

Congresul profesorilor de limbi străine.

Ziua I (după masă).

— Relație specială. —

Craiova, 22 Dec. 1908.

D. Florescu — Craiova, face o lecție practică de limba latină, și *D. Th. Ionescu* — Craiova una de limba greacă. Se pocește la discuția disertației *D. C. Ionescu*, inspector școlar. *D. Bărcăcilă*, combate lipsa de continuitate și nedesvoltarea subiectului. *D. Dr. Pală*, relevă neatingerea chestiunii folosului limbei materne din studiul celor străine. *D. Grimm*, pune în evidență nelămurirea unor chestiuni de programă, anunțate. *D. Malache*, combate principiul de a se studia limbile din criteriul utilitarismului, dă ca criteriu însușirea culturii. *D. Schroff*, insistă asupra metodelor unificate și greșelilor unor dascăli de a nu desvâli elevilor farmecul literaturii germane. *D. M. Mihăileanu*, combate utilitarismul. *D. Ștefănescu*, relevă absența profesorilor de limba română și eliminarea limbilor moderne de acolo unde utilitarismul le cere, din școala elementară de comerț. *D. Ionescu*. — Conferențiarul — răspunde. Ședința se ridică și se pocește la recepția consiliului comunal în biblioteca liceului. Toastează dnii Ciocazan, Pompiliu Eliad și C. G. Ionescu.

Ziua a II-a.

Mai mulți profesori iau cuvântul în discuția predării lecției practice a dlui Florescu. Se face mai mult discuție de amănunte.

D. Iulius Valaori, inspector școlar desvâltă disertația: »Clasicismul în educația modernă«. Clasicismul care a fost pedestalul și inspiratorul culturilor moderne, care e cultura cea mai superioară, până acum, de vr'o 50 de ani, începe să aibe adversari, cari cer scoaterea lui din învățământul modern. Clasificați acești adversari se pot împărți în dualiști, pesimiști și bizantini.

Adversar a fost și împăratul Germaniei, Wilhelm, care convins pe urmă de valoarea clasicismului, a pus pe băieții săi, să-l studieze.

Arată valoarea sa, îl judecă din punct de vedere al fondului și formei mai ideale. Pe când științele și limbile moderne, zice dsa, se adresează rațiunii, clasicismul se adresează sufletului, voinței, rațiunii, elementele ce constituie întregul individ.

În literatura clasică se găsesc formele cele mai perfecte și fondul cel mai ideal care formează caracterele și dispune pe cineva la fapte mari. Și mai cu seamă neamul nostru are nevoie de binefacerile sale, când idealismul a dispărut și când lipsa de caractere se întâlnește la ori ce pas.

Unii adversari continuă d-sa, au crezut că pot înlocui aceasta cultură cu traducerile. Combate ideea, — arată ca între fondul și forma clasică e o prea strânsă legătură. Ca exemplu traduce un pasaj din Eneida lui Virgiliu.

Incheie apelând la profesori să nu se grăbească în judecarea unei culturi superioare, căci mai apoi va fi prea târziu.

La discuția asupra disertației, i-au cuvântul foarte mulți profesori, din a căror discuție se degajează opiniunea generală »că sunt pentru clasicism, însă cu măsură«.

D. Bogdan Duică, își desvâltă subiectul disertației sale: »Stadiul ultim al chestiunilor de didactică în limbile străine«. *A. Sever*.

Crăciunul în temniță.

Seghedin, 23 Dec.

Te zăresc clătînd din cap. Hotărît, tu nu poți avea gânduri măgulitoare pentru mine. Azi îți scriu din Seghedin, mâne din Arad, poimâne de cine știe unde. — Ce umblă tînărul ăsta în ajunul sărbătorilor? Acum când toată lumea își caută un adăpost și se bucură în tihnă de liniștea câtorva zile albe, el aleargă din loc în loc, ca o durere călătoare... Știu că așa ai să zici, și cam așa își vei toarce gândul mai departe. Și eu de-aici, din străini, ascult, fără supărări, toate învinuirile tale. Te înțeleg bine. Acolo în satul tău frumos de sub munte, în mijlocul atâtor suflete curate și iubitoare, tu aștepti cu nerăbdare ziua, în care să aprinzi luminițele de pe brad și să primești vizite și vorbe dulci multumite... Nu, nu, tu n'o să poți înțelege pe-un călător, ca mine. Căci eu n'am casă; acolo în sat, la noi, nu-i nimenea să mă doriaască; pentru mine nicăiri nu-s brațe deschise, — nu mai sunt...

Și de-aceea colind mereu: încerc să înăbuș în mine doruri și dorințe vechi — grămădind senzații nouă culese de pe drumuri.

Și vezi, sunt suflete, cari n'au măcar nici atîta mîngăiere...

Azi de dimineață m'am dus la temniță. Mă chieama de mult o prietinie senină. — N'aș putea să-ți spun ce impresii am avut, când treceam prin strada ceea pustie, printre zidurile galbene, și când în sfârșit mi-s'au deschis cele două porți greoaie de fier, și m'am văzut în fața unui paznic cu mustața unsă...

— Pe Stoica îl cauți?

Și fără să mai aștepte un răspuns a pornit înainte. — Părea, că mi-e frică de acest om spătos, cu obrazul plin de brezde și cu ochi mînioși...

— Poftim!

Intrăm într'o odăiță simplă și rece: Salonul... Câteva secunde rămân singur. De abia am vreme să mă uit împrejur. În »Salon« o masă, un scaun și-o canapea ruptă, atîta tot. Mă apropiu de geam: Seghedinul și-arată până departe coperișele albe. Jos, curtea e strînsă într'un lanț de ziduri. Pe de laturi păzesc câțiva castani mărunți, argințați de promoroacă, — primăvara, doar ei mai fac viața să tresară... De afară nu se aude nici un sgomot. De aici, din fundul curții, strada nu se mai zărește. Nu văd nicăiri o ființă omenească. N'aud o șoaptă nicăiri...

Acum e mai bine de un ceas de când stau de vorbă cu G. Stoica al nostru și cu preotul slovac Hlinka. Vorbim așa fără șir, ca totdeauna când ai multe pe suflet și vremea-i măsurată.

Părintele Hlinka e încă tînăr, cam palid la față, dar foarte vioi. De când îi aici a învățat binisor românește și urmărește cu interes întreaga noastră mișcare politică. Știe să spuie multe și să întrebe frumos. Uaeori de abia mai răzbesc să-i răspund.

— Părinte, ce-i cu noul D-tale proces?

— Ce? — Nimic. O să mai capăt vr'un an, și atît. Eu sunt deprins cu de-acestea... Și-acum am început să mă simt bine și aici. Ca acasă... Zilnic primesc pachete și scrisori dela ai mei, din toate părțile. Uite aici. Ai noștri nu uită așa curând, ca voi...

Și strîngându-mi mîna cu putere, din ochii aceia dulci, albaștri, îmi trimite două lumini calde, ca o mîngăiere:

— Nu te supără pentru adevărul, pe care-l spun. O să fie vre-odată și la voi altfel. Voi aveți multe izvoare de viață...

Stoica ascultă. Și peste chipul lui veșnic senin, acum trece o umbră ușoară. El știe mai bine cîtă dreptate are părintele Hlinka. De astă-toamnă n'a mai primit nici o scrisoare și nici o veste, dela nimeni. Și cîtî prietini aveă odată... Și cîtî aveau și au încă anumite datorii față de el... Au uitat să și-le îplinească? — Nu-i nimic. Să va sfârși și acest calvar... Dar un Stoica nu să tînguiește niciodată...

Mă uit cu drag la această frumoasă intrupare a puterii și-a mîndriei, și mă gândesc câte raze se vor fi scoborit din sufletul lui bogat, de poet, și se vor firisipit în tăcerea dintre patru pereți...

— Tu ai mai scris ceva?

— Da' de unde! N'am timp. Acum am altceva de lucru, — mă plictisesc...

— ?...

— Nu-ți poți închipui ce urît mi-e. Eu am fost învățat cu altfel de viață. Mie îmi trebuie aer, oameni, larmă. Aci îmi lipsesc toate. Două ceasuri de plimbare pe zi — ce-i-ai? În colo stau în odaie și măsur distanța dela un colț la celalalt... Fie-care clipă nu înseamnă pentru mine mai mult decît un număr gol — un zero... Am noroc cu părintele Hlinka. Suntem tot la olaltă. Dar dela o vreme nu mai avem nici noi ce să ne mai spunem — nu-i așa părinte? — Mai este aici un preot român, dar e de curând venit și să duce curând. Celalți sunt muncitori năcăjuți, oameni cari lucrează cu brațul, nu cu creierul. Nu ne potrivim — »vorba madamei«...

— Acum de Crăciun ai primit ceva?

— Nu, nimic...

Părintele Hlinka ține în mîni un teanc de scrisori și ziare.

— Vezi, astea toate azi le-m primit, cu poșta de dimineață. În fiecare zi primesc aiața — de acasă, din Boemia, din America, de peste tot locul, unde trăiesc slovaci. Așa-i la noi...

— Lasă părinte, să și cuvine ca D-ta să fii mai bine îngrijit. D-ta mai ai încă vre-o trei ani de aici înainte. Eu plec mâne poimâne și scap... Și cine știe, poate îmi mai și iartă ceva din pe-deapsă.

Hlinka suride.

— Știi când o să ne ierte nouă? — Când vom muri...

— Ei, aș! Ne iartă... Ți-am spus, că avem și noi un pom de Crăciun? I-au trimis părintelui, din Boemia, un brăduț, — o să-l așez la mine, în odaie... Să vezi ce frumos are să fie.

— Și cu ce-l îmbraci?

— Cu batiste și cu haine rupte... Ce crezi, noi să nu ne avem Crăciunul nostru?...

O clipită tăcem cu toții. Pe la fereastră tremură fulgii, rari și mărunți, ca sfărmași dintr'un vis... Eu nu știu la care să privesc mai mult. Mi-s dragi amândoi acești »vinovați«, cari strâng și înfrățesc aici, pe pământ roditor, durerea a două neamuri. — Și mă gândesc, că poate n'am făcut bine să viu aici și să tulbur albul sufletului lor cu colțisorul de viață adus cu mine din lumea largă...

Din coridor se aude sgomotul unor pași apăsați. Ochi mînioși ai praznicului apar în ușe: s'a împlinit sorocul d-lor!

— Repede au trecut aceste două ore... Când mai vii, mă?

— Nu știu. Dar ce să spun pe unde mă duc?

— Spune-le ia toți, că eu sunt sănătos și vesel... și am de toate...

NOUTAȚI.

A. R. I. A. D., 6 Ianuarie n. 1909.

Tuturor abonaților, colaboratorilor și amicilor noștri le dorim sărbători fericite.

Redacția și Administrația
»Tribunei«.

Pentru frații italieni.

Azi primim o știre nu se poate mai înduioșătoare. Într'o comună din comitatul Sibiiului, în Cristian, la o șezătoare literară, pe care harnicii fruntași ai satului o organizează pentru popor, preotul citește poporului din »Tribuna« groaznică năpastă ce s'a abatut asupra poporului italian. Sufletele curate și simțitoare ale țărănilor sunt emoționate adînc de vestea cutremurătoare. Un fior de milă străbate poporul și toți hotărâsc într'un frumos avînt de compătimitate curat omenească să dea câte ceva pentru »frații italieni«. Șerparele se deschid și obolul lor mărunt dar prețios se adaugă la al preotului și învățătorilor, făcînd o sumuliță mărișoară.

Este ceva nesfârșit de mișcător și duios în acest gest al bunilor noștri țărani. Dar mai este un lucru. Motivul faptei lor nu-i pur omenesc. Ceva din simpatia de rasă pentru un popor înrudit se amestecă în aceste motive. Și este cu atît mai frumos cît ea vine dela o pătură care s'a crezut că știe mai puțin de »vagile« considerații de înrudire de rasă. Țărăni noștri au dat nu numai pentru năpăstuiți, ci pentru »frații italieni.

Pornirea asta atît de minunată ne face să ne adresăm din nou cetitorilor noștri pentru a contribui încă ceva pentru acei cari într'adevăr prin sînge și prin conștiință și prin simpatii ne sunt adevărați frați. Deși și noi ne aflăm într'o situație destul de anevoioasă și cauza noastră ar reclama orice ban românesc ce se dă pentru scopuri publice, totuși nu pregetăm a îndemna pe...

toți să dea câte ceva pentru alinarea celei mai mari nenorociri ce a lovit pe poporul cel mai apropiat de noi, căci banul nostru e ca banul văduvei din evanghelie.

Pentru a închide cât mai de grabă colecta, rugăm a ni-se adresa toate sumele în termen cât mai scurt.

Iată cele mai nouă dăruiri:

Saveta și Augustin Beleş paroch în Șimand	20 cor.
Alexandru Pecican asesor comitatens în pens. Arad	10 cor.
Horia Petra-Petrescu	5 cor.
Iosif Moldovan, director școlar Arad	5 cor.
Iosif Vuculescu, peot și proprietar în Șepreus	6 cor.
Văd. Iulia Dogariu, Arad	5 cor.
Dr. Teodor Botiș profesor, Arad	2 cor.
George Nichin, proprietarul »Trib.«	2 cor.
Teodor Popovici măestru pantofar Arad	1 cor.

»Dela șezătoarea literară a Cristianului« Ioan Popa preot 3 cor., Ieronimiu Nemeș inv. 2 cor., Isidor Dopp inv. 1 cor., Mihail Vălean 1 cor. Ioan Dragomir 40 fil., Ioan Băra 40 fil., Ioan Mih. Vălean 1 cor., Gligor Voic Ioan Bălan 40 fil., Cosman Cascu 40 fil., Paștiu Băra 40 fil., George Ghișoiu 50 fil., George Jurca 40 fil., George Manciu 50 fil., Ilie Jurca 40 fil., Ioan Voic 50 fil., Ioan Ghișoiu 20 fil., Ioan Morariu 40 fil., Vasilie Bălan 1 cor., Vasilie Tarnea 30 fil., Ilie Muntean 24 fil., Ioan Băduț 40 fil., Isaila Gligor 20 fil., Moise Pipernea 50 fil. Ioan Opreș 20 fil. Ioan Moldovan 50 fil. Vasilie Ghișoiu 40 fil., Ioan Bălan 28 fil., Petru Conțu jun. 40 fil., Nicolae Băjan 20 fil., George Ghișoiu sen. 60 fil., Mărie Jurca 20 fil., Ana Câmpian 40 fil., Petru Marcu 1 cor., Ioan Pipernea 30 fil., Iacob Voic 10 fil., Andrei Cașir 60 fil., Ioan Voic 40 fil., Ioan Muntean 60 fil., Vasilie Mateiu 40 fileri.

Suma 2262 cor.

7362 cor.

Listele noastre precedente 167.— cor.

Laolaltă 24062 cor.

— Din cauza sfintelor sărbători ale Nașterii Domnului numărul proxim al ziarului nostru va apare numai Luni la orele obișnuite.

— *D-na Agatha Bârsescu în Timișoara.* Luni seara a avut loc la »Kronprinz« în Timișoara reprezentăția dată de d-na Agatha Bârsescu-Radovici în limba germană. Marea noastră tragediană a jucat părți din »Sappho« și din »Deborah«, iar după aceea a declamat »Frau Judith« de Kiss, traducere de Neugebauer și Gretchen-Lieder din »Faust«. Publicul ales i-a făcut călduroase ovațiuni.

D-na Lucia Cozma a cântat cu acest prilej din Schumann și alți compozitori, aplaudată fiind cu frenesie.

La festivalul acesta au participat se înțelege, și românii din Timișoara și din jur. Din Arad au fost d-nele Letiția Oncu și Iustina Șerban cu d-șoara Florica Șerban.

Marei artiste i-s'au oferit buchete de flori și frumoase țesături țărănești bănațene.

— *Conferință catihetică-pastorală în Chișineu.* În 4/17 Decembrie — scrie »Biserica și Școala« — a fost conferința pastorală-catihetică în tractul Chișineului, la care a asistat și esmisul konzistorial P. C. Sa protosințelul Roman R. Ciorogariu. Conferința a fost bine cercetată, s'a remarcat însă și aici numărul mare al catihetilor-învățători. Va să zică preoțimea încă n'a luat în toate locurile catehizarea în mârile sale. Însăși prelegerea practică, la care a fost îndrumată din oficiu conferința, a ținut-o un învățător, harnicul învățător din Nădab Dimitrie Boariu.

Înțelegem intențiunea, de a pune în lucrare pe un învățător practic cu un model de lecțiune,

dar am dori, ca în viitor să auzim dela preoții catiheti prelegeri de model. După prelegerea aceasta a urmat o disertație de părintele George Turic din Otlaca, în care tractează cu căldură chestiunea catehizării concludând, că nu există nici o greutate în calea catehizării.

Și tot la acest rezultat a ajuns întreaga preoțime, care uni sono a declarat, că nu întimpină nici o greutate la catehizare și înțelegând situațiunea schimbată a școalei, s'au angajat cu toții a catehiza.

Conferința a fost condusă de protopopul Dr. Ioan Trailescu.

— *Pentru Fondul Cultural Archidiecezan.* »Libertatea« din Orăștie aducea știrea că acolo s'au făcut pentru Fondul Cultural Archidiecezan următoarele subscripții: V. Domșa, protopop 200 cor., dr. S. Moldovan, adv. 300 cor., I. I. Lăpădatu 200 cor., Nic. Mihăilă 500 cor. dr. E. Papiu 200 cor., Constantin Baicu 200 cor., Cornel Demeter, 200 cor., I. Moța 300 cor., Sim. Corvin jun. 100 cor., Nicolae Opincar 100 cor. plătibile în mai multe rate anuale. O pildă foarte frumoasă de sacrificiu național.

— *O căsătorie în lumea mare.* »Viitorul« scrie: Duminecă la orele 3 p. m., s'a oficiat la oficiul stării civile, căsătoria dlui Aristide Blank fiul marelui financiar dnul Mauriciu Blank cu d-șoara Culoğlu fiica dlui deputat Emanuil Culoğlu.

Căsătoria a fost oficiată de cătră dnul Emil Conduratu șeful biroului.

Martorii au fost din partea mirelui inginer I. G. Cantacuzino iar din partea miresei dnul C. Schina fost prim-președinte al Curții de Casație.

Sala de ceremonie și culoarele au au fost admirabil ornate cu flori naturale.

La ceremonia căsătoriei a asistat un mare număr de persoane din elita Bucureșteană, printre care am putut remarca: I. Brătianu, ministrul de interne, dnul Emil Costinescu ministrul de finanțe; dnul V. Morțun ministrul lucrărilor publice, dnul Al. Djuvara ministru instrucției, dnul Vintilă Brătianu primarul Capitalei, dnul Dinu Brătianu, dnul și d-șoara Dr. Costinescu, dnul și d-na Al. Florescu, dnul și d-na Colibășeanu, dl Take Protopopescu, dnul Al. Vulturescu, dnul I. Cezărescu, dnul și d-na N. Moroianu, dnul general Budișteanu, dnul și d-na Alex. Constantinescu etc.

— *»Astra« din Dej doarme.* Ni-se scrie: »Asociațiunea« în timpul din urmă a început o activitate culturală laudabilă. Toate despărțămintele iau parte activă în frumoasa operă de salvare a neamului. Conferințe literare, prelegeri populare, cursuri pentru analfabeți se țin prin toate părțile locuite de români sub egida Asociațiunei. Despărțământul »Solnoc-Dobâca« însă pare a fi mort. Adunarea cercuală de astă vară ne promitea mult. Și totuși nimic nu se face. Comitetul central mereu provoacă despărțămintele la acțiune. Ba le pune la dispoziție premii. Dar toate, se văd, zădarnice. Și, doamne, mare lipsă ar avea comitatul nostru de prelegeri, de cursuri populare!

Intreb deci: N'are de gând comitetul cercual a iniția o activitate oareși-care în cercul despărțământului Solnoc-Dobâca? N'are de gând a ține conferințe literare, prelegeri populare și a sprijini cursurile pentru analfabeți? Un raport sec, ca cel de astă-ară pe viitor nu se va mai lua la cunoștință. Activitatea unui an nu se poate reduce la o »petrecere cu joc, ori concert« ținut în fiecare an în Dej. Prelegeri, bibliotecă, cursuri pentru analfabeți ne trebuie. *Un membru.*

— *Incendiu.* Ni-se scrie din Ohaba-mutnic că la preotul Ioan Lăpăduș a isbucnit Vineri, la 25 Decembrie un foc, prefăcând în cenușă, casa, grajdul și cămara. I-a ars tot nutrețul, grăul, curuzul și altce. Focul s'a iscat din nebagarea de seamă a unui copil, care a umblat cu lumina în grajd. Asigurat n'a fost nimic.

— *O donațiune importantă.* Se anunță din Focșani, că dl maior Paștia, donatorul sumei de 300.000 lei pentru construcția noului teatru la Focșani, a mai făcut zilele acestea o nouă donațiune importantă.

D-sa a oferit comunei suma de 100.000 lei, ca îndatorirea ca renta acestei sume să se întrebunțeze anual pentru decorurile și îmbunătățirile de scenă ale teatrului.

— *Din comitatul Treiscaunelor* un preot ne scrie următoarele:

Ar fi bine ca lumea românească să se mai intereseze de cele ce se petrec cu oropsitul element românesc din acest comitat, jumătate risipit, jumătate pierdut și maghiarizat, fără îngrijire de sus și fără control din partea opiniei noastre publice. Iată un caz. Veți fi ținând minte că săptămânile trecute s'a instalat un nou prefect la noi, fostul deputat kossuthist Metzner Béla, încă unul din flămânzii coaliției, pus în pită. Ei bine, trebuie să spui cu rușine că și eu am fost acolo și ca preot român, alături de toți ceilalți preoți români ai comitatului a *trebuit* să fac stafagiu la marea serbare patriotică a instalării unui prefect ungar. A trebuit, zic, căci iată hârtia cu care am fost invitat în mod oficial dela oficiul protopopesesc din Brețcu, sediul tractului nostru:

Nr. 1026, 1908.

Onorate părinte,

Conform notificării din 16 Noemvrie a. c. Nr. 13202 al Ilustrității Sale dlui vice-comite Aladár Király instalarea nou denumitului comite suprem a Ilustrității Sale dlui Metzner Béla de Deteke și Tengerfalvi se va ține Miercuri 12/21 Noemvrie a. c. la 11 ore a. m. în sala de ședințe a comitatului din Sepsi-Szent-György.

La acest act festiv vor lua parte toate corporațiile și bisericile din comitat din cari nu trebuie să lipsească nici preoțimea noastră.

De aceea ești poțit a te prezenta și sfinția ta negreșit la acest act festiv spre a ne putea prezenta în demnitatea cuvenită pentru biserica noastră, cu atât mai vârtos căci ceice nu vor participa vor fi citați pentru o cauză oficioasă la Brețcu.

Este deci în interesul nostru a ne prezenta în reverenți etc. etc.

Ați înțeles? »Cei ce nu vor participa, vor fi citați pentru o cauză oficioasă la Brețcu«. Dacă însă vom participa, aceasta »cauză oficioasă« nu va exista și deci nu vom fi citați la Brețcu cruțând pierderea a unei zile și jumătate sau două, plus cheltuiala călătoriei destul de lungă și neplăcerile unui drum cu trenul și cu trăsura.

Nu mai cercetați vă rog această misterioasă cauză oficială care este și nu este dupăcum cere trebuința, nici nu mai cercetați ce are a face constituția bisericii noastre cu instalarea unui prefect kossuthist, eu cel puțin nu am cercetat aceste taine, știind că nu le voi pătrunde, ci m'am dus frumos la Sângeorz și am strigat și eu alături de atâți buni săcui: Eljen!

— *Despărțământul Murăș-Oșorhei al Asociațiunii* trimite un circular cătră preoții și învățătorii din cerc invitându-i să înceapă cursuri gratuite pentru analfabeți. Pe lângă premiile propuse, de comitetul central al Asoc., — comitetul despărțământului mai promite un premiu de 25 coroane acelu învățător, care va ști să dovedească un progres mai frumos. În felul acesta ar trebui să urmeze toate celelalte despărțăminte.

— *Viscole mari în România.* Ni-se comunică din București, că în întreaga țară bântuie un viscol puternic. În capitală comunicația tramwaielor a încetat cu totul. Străzile sunt atât de încărcate cu zăpadă, încât de abia să mai poate umbla. Un vânt aspru, ascuțit, străbate orașul. Trenurile aproape toate sosesc cu întârzieri. Din

cauza aceasta comerțul a suferit și până acumă pagube însemnate. S'au întâmplat și câteva nenorociri de trenuri.

— **Foc într'un teatru din New-York.** În seara de 22 Dec. a izbucnit un foc puternic într'un mare teatru din New-York. Se jucă tocmai o comedie populară, a cărei cuplete se cântă acum de săptămâni de-arândul în întreg orașul. Teatrul eră plin de lume. Pe când își petrecea publicul mai bine, deodată s'a lăsat cortina. Vizitatorii mirați, dar nebănuind nimic, au părăsit rînd pe rînd, sala. Numai când au ieșit aproape cu toții, au început să se ridice țicări mari, și s'a auzit zgomotul produs prin dărâmare a binei. Mai multe actrițe au leșinat de spaimă. Dar nici o altă nenorocire nu s'a întâmplat. Afară de pagubele materiale, nici măcar rănit n'a fost nimenia.

— **Dar de Crăciun.** Abonatul nostru *Teodor Lația* din Ohaba-Mutnic ne-a adus ieri, drept dar de Crăciun, un coș cu mere la redacție și versul de mai jos, cu rugarea să-l publicăm. Fiind o dedicație la adresa noastră, cetitorii ne vor scuza că îl publicăm voind să-i împlinim cererea autorului:

Câte foi mai sunt acumă
Ca Tribuna nu-i nici una
De frumoase și învățate,
Pentru popor luminat
Tribuna dela Arad
O iubim cu toți cu drag
O iubim și-o abonăm
De ea nu ne mai lăsăm.
Câte foi sunt românești;
Pe toate să le iubești,
Dar sunt unele între ele
Ce sunt scrise de români
Dar suflă de străini.
Mai vartos cum e Lumina,
Lumina și Severinul
Cari își varsă tot veninul
Pe domni naționali;
Zic că-s la români dușmani.
Foarte rău batjocoresc
Neamul nostru românesc.
Tribuna dela Arad
O iubim cu toți cu drag,
O iubim și-o abonăm
De ea nu ne mai lăsăm.

Motiv de predică bisericească ales de Wilhelm II. Dupăcum află »Frankfurter Zeitung« din Berlin, împăratul Wilhelm II și-a ales ca motiv de o predică de anul nou, un pasagiu din Biblie: »Eu (și) să fiu în pace cu poporul meu«. (Ich will Frieden mit meinem Volke). Împăratul a mai ținut și altădată predici religioase.

x Binevoitor fac atenții pe toți aceia cari încă nu s'au cugetat care ar fi atât pentru ei cât și pentru ai lor cel mai acomodat, mai ieftin și mai plăcut **dar de Crăciun și de anul-nou** ca să cumpere cu încredere dela cel mai solid și mai mare magazin de gramofone din Ungaria, de unde se pot căpăta gramofonele cele mai bune și mai complete cu 6 piese pe lângă garanția de 10 ani, cu prețul dela 23 cor. în sus. Nenumărate epistele de recunoștință. 1000 piese noi de cânt și muzică. Cel mai convenabil schimb de plăci din Ungaria. **Tóth Józef** Seghedin (Szeged) **Petőfi Sándor-sugárút și colțul str. Könyök.** Catalog ilustrat de gramofone și plăci se capătă gratis.

x Cincizeci de ani! De-atâta timp există »Anker« societatea de asigurare pe viață și rentă. Pe on. public îl va interesa afară de rezultatele obținute în acest jumătate de veac de sigur și publicația din numărul de astăzi al ziarului nostru, că societatea a compus un formular nou de asigurare, cu scopul de-a unifica avantajile asigurării pe viață și pensune. Societatea a împlinit prin aceasta o lipsă foarte de mult simțită.

x Weinberger Ferencz giuvăregiu popular în Arad str. **Andráșy Nr. 20.** Recomandă cele mai frumoase și mai ieftine țicări ocazionale cadouri de Crăciun și de anul nou, cu prețuri foarte moderate.

x Sticlărie porceranuri, lămpi și obiecte de lux de argint de china se pot procura pe lângă prețuri fixe și de încredere la următorul lui **Müller Somlyai, Károlyváros Kossuth Lajos utca 4 sz.,** care e furnizorul mai multor institute, întreprinderi și corporațiuni. **Candelamare de biserică, lămpi suspendate 2 fl. 50, 12 pahare de apă ciudate 72 or.**

Va rugăm să fiți atenți la firma

x Tot felul de chipiuri militare și de alte uniforme, apoi ciacăi și calpacc din materia cea mai bună și în prețuri ieftine. Fabricate proprii. **Weber Pál** maestru specialist pentru confecționarea chipiurilor **Coșovia (Kassa) Fő-utca.**

Convocare.

Subscrișii avem onoare a convoca pe **Duminică în 28 Decembrie st. v. anul curent la 2 ore p. m. adunarea anuală cercușă în școala gr. ort. rom. din Ciacova** cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul casierului.
3. Alegerea unei comisii pentru înscrierea de membrii noul.
4. Dizertațiunii, cari să vor comunica directorului cercușă cel puțin cu 24 ore mai înainte.
5. Raportul comisiei de sub p. 3.
6. Eventuale propunerii.
7. Închiderea adunării.

Afară de membrii sunt poștiți a participa toți cei ce doresc înaintarea poporului.

Ciacova, în 23 Decembrie 1908.

Ioan Pinciu, m. p.
director cercușă.

Procopiu Simion, m. p.
secretar.

Ultime informațiuni.

Destăinuirea fostului ministru Lukács.

Budapesta 6 Ianuarie. Într'o convorbire acordată unui ziarist, fostul ministru liberal, **Lukács László,** a declarat că **coaliția s'a angajat să ridice contingentul de recruți fără a cere în schimb nici un fel de concesiune militară ungurească.** Dacă afirmația fostului ministru se va adevăra, ea va fi menită să stârnească o nouă furtună de indignare împotriva coaliției în sânul opiniei publice ungurești.

Sosirea dlui G. Stere la Arad.

Dnul **Constantin Stere** a sosit azi la Arad și a fost primit cu multă căldură de către fruntașii români din localitate.

Nașterea unei princese române.

București, 5 Ianuarie. Prințesa **Maria a României** a dat naștere unei princese. **Mama și mica princesă sunt sănătoase.**

D-na. Anuța Vlad în temniță.

D-na Anuța Vlad osândită la o lună temniță a primit o încunoștințare oficială prin care i-se fixează ziua în care-și va începe osânda.

Petrecheri.

— **Reuniunea rom. de cântări și muzică din Oravița** dă concert și petrecere cu joc în seara de **Sân-Văsii,** în sala mare a otelului Coroana ung. cu program ales și variat.

— **Tinerimea școlară gr. cat. din Ticvaniu-mic** invită la producțiunea concerto-teatrală în sala școalei gr. cat. în ziua a doua de Crăciun (8 Ian. st. n. 1909).

— **Reprezentăția teatrală din Lugoj.** Prima reprezentație teatrală a comitetului de diletanți organizați sub conducerea directorului artistic dl. **A. Bănuț** se va da a doua zi de Crăciun.

— **Reprezentăție teatrală și concert în Arad.** A treia zi de Crăciun, **meseriașii români din Arad,** vor da o reprezentație teatrală și concert la Casa Națională. **Corul meseriașilor este dirijat de dl**

Constantin Savu. Ar fi de dorit ca publicul român să încurajeze silințele meseriașilor noștri.

— **Grupa zidarilor români din Orăștie** dă a 2-a zi de Crăciun petrecere cu joc în restaurantul **Șofron Nedela** (»La strugurul«) în Orăștie.

— **Inteligența română din Balșa** și jur aranjează **Duminică în 10 Ian. n. 1909** o producțiune teatrală împreună cu joc. Se va predă »**Drumul de fier**« și »**Tinerete nebunețe**«.

— **Tinerimea adultă gr. ort. rom. din Șaeș** invită la producțiunea teatrală declamatorică ce se va aranja în 26 Decembrie st. v. (a doua zi de Crăciun) în localul școalei.

ECONOMIE.

Viața economică în comitatul Aradului.

În ce privește viața economică a românilor din comitatul Aradului, fără teamă de a fi desminții, putem afirma, că ei stau în fruntea celor mai multe comitate locuite de români. Holde mai frumos cultivate, sălaşe de economi mai bine chibzuiți de cum se află pela **Pecica, Semlac, Curtici, Macea, Otlaca, Pil, Socodor, Chișineu** și alte sate de pe câmpia Aradului cu greu ai găsi în alte părți.

Iar cât despre **podgoria** Aradului, fama ei a pătruns departe și chiar pricepătorii străini în ale cultivării viilor au lăudat istețimea românilor de p'aici. **Românii dela Măderat, Pâncota, Agriș, Târnova, Măscă, Gașca, Șiria, Covăsinț, Cuvin, Ohioroc, Miniș și Păuliș** sunt adevărați artiști în ale muncii viilor și producerii celui mai bun vin din țară. Mulți dintre lucrătorii de aici sunt angajați cu plată bună, la vii de pe **Alföld, Tokaj** și alte locuri.

Pădurenii de pe valea **Crișului** sunt cultivatori de poame multe și bune.

Înflorirea vieții economice este mai presus de orice îndoială. Sprijinindu-se pe o țărâtime bravă ca asta, fruntașii noștri au putut să dea o înflorire remarcabilă băncii »**Victoria**«, cu filială însemnată în **Chișineu**; numai în mijlocul unei țărâtime muncitoare ca aceasta a putut să se întemeieze banca »**Murășanul**« din **Radna** și acum în urmă bănci în **Boroș-Ineu** și **Buteni**.

Stăruința fruntașilor noștri pe teren economic a aflat o laudabilă manifestare într'un fapt economic de reală însemnatate: cumpărarea, pe seama diecezei, a moștei dela **Sân-Petrul-sârbesc.** Pământ întins și de bună calitate a ajuns astfel în mâni românești. În părțile **Cermeiului, Chereșului, la Șiria** și la **Chișineu** bravi proprietari români deasemeni și-au sporit averile cu însemnate moșii cumpărate dela străini. Ar merita ca în privința asta vre-unul dintre cărturarii noștri să facă o statistică amănunțită, care să fie o iconă fidelă a rezultatelor pozitive a muncii noastre economice.

Sunt adică și rezultate — negative: cele dela cartea funduară. Cercetări făcute ne asigură, că economii noștri cei mai mulți își au averile încărcate cu multe datorii.

Dacă vrem dar ca poporul român din comitat să nu dea îndărăt, se impune o mai intensivă activitate economică, penru a deschide poporului nu — credit, căci cei solizi au credit, ci noi mijloace de a-și valora brațele și mai presus de toate debușuri sigure și rentabile pentru rodul muncii lor.

Despre aceasta vom scrie însă în alt număr al »**Tribunei**«.

Depresiune mare la bursa din Budapesta. În urma evenimentelor de ieri și de alaltăieri la bursa din Budapesta a fost o mare depresiune în valori.

Bilanțul Băncii Austro-Ungare. Se anunță din Viena că consiliul Băncii Austro-Ungare se va întruni la 11 l. c. pentru a censura bilanțul și a-l supune adunării generale. **Dividenda,** care încă în Decembrie eră evaluată la 90%, nu va suferi probabil schimbare.

Casier la filiala „Albinei“ din Brașov a fost numit dnul **Anastase Boiu,** funcționar la centrala »**Albinei**« din Sibiu.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 5 Ianuarie 1909.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Orzu pe Aprilie 1908 (100 kg.)	25.32—25.34
Săcuri pe Aprilie	18.54 18.56
Căcuri pe Mai	14.70 14.72
Ovălu pe Aprilie	17.28—17.30

Prețul cerealelor după 100 kg. a fost următor:

Orzu nou			
De Tisa	24 K.	90—95 K.	85 fil
Din comitatul Albel	24	70—25	60
De Pesta	24	80—25	70
Bánffyense	24	85—25	60
De Bacsa	24	95—25	85
Săcuri	20	10—20	30
Orzul de nutreț, cvalit. I.	16	10—16	30
» de cvalitatea II.	15	70—16	00
Ovălu de	I.	17	25—17
» »	II.	16	95—17
Căcuri	13	80—14	20

Socoată publică.

Pentru ajutorarea și îmbrăcarea copiilor săraci, din Arad prin colecta mea și a domnișoarelor Florica Șerban și Florica Bontș am primit contribuiri dela următorii:

»Victoria« institut de credit și economii societate pe acți 100 cor., »Victoria« cununii eterne 115 cor., Ioan I. Papp 20 cor., Octavia Ciuhandu 10 cor., Aurelia Beleş 10 cor., dr. Sever Ispravnic 10 cor., Josif Papp 10 cor., Vasilie Goldis 10 cor., Elena Raicu 10 cor., Minerva Rozvan 10 cor., Victoria Antonescu 5 cor., văd. Aurelia dr. Petran 5 cor., Sofie Mihulin 2 cor., N. N. 2 cor., Hermina Vasilon 2 cor., Livia Vuia 2 cor., Florica Șerban 5 cor., dr. Iancu 5 cor., dr. Marșeu 5 cor., dr. Ștefan C. Pop 10 cor., Trifon Lugoșan 2 cor., Sava Sevic 1 cor., dr. Lazar Jacob 2 cor., Remus Moldovan 1 cor., Sabin Moldovan 1 cor., Cornelia Moldovan 1 cor., Coriolan Monța 1 cor., Silviu Filip 1 cor., Bogoevici 1 cor., Papp Ilie 1 cor., G. Nichin 1 cor., M. Popovici 1 cor., Iuliu Herbay 10 cor., Iustina Șerban 10 cor., Hortenzia Veliciu 3 cor., Helena Frâncu baroneasă Popp 10 cor., Alesandru Moga 10 cor., dr. Ioan Moldovan 5 cor., George Purcariu 5 coroane, Aurel Chelnicean 2 coroane, Gerasim Serb 5 coroane, Vasilie Olariu 1 cor., I. Popovici 2 cor., Cornel Lazar 1 cor., Personalul tipografiei diecezane 160 fil., Ecaterina Vășianu 5 cor., Valeria de Herbay 10 cor., dr. Aurel Demian 5 cor., Ana Demian 5 cor., Veturia Papp 2 cor., dr. Liviu Tămășdan 10 cor., Frații Burza 10 cor., Burdea 2 cor., Mariane Florianu 5 cor., Ioan Boeriu 2 cor., M. N. 1 cor., Riscuția 2 cor., Th. Serb 1 cor., N. N. 120 cor., Popovits Iustiu 5.80 cor., Capitan Herbay 2 cor., Oberlent Herbay 2 cor., George Iancovits 5 cor., Sofia Beleş 10 cor., Vulcu Maxin 5.30 cor., Letiția dr. Oncu 20 cor., Ioan Russu Șirianu 2 cor., Georgiu Morariu 4 cor., văd. Maria Bodea 4 cor., Maria Ciungan 1 cor., Aurelia Ciungan 1 cor., Maria Ambrus 34 fil., Ana Măcinic 1 cor., Moise Ilie 1 cor., Popovici Ana 1 cor., Mihai Urs 1 cor., Cioban jun. 5 cor., Lipovan Maria 1 cor., văd. Obărcnez 2 cor., Șimon Vasa 1 cor., văd. Sofia Florescu 1 cor., Emilia Dragici 1 cor., Korponaine 1 cor., Don Constantin 2 cor., Florescu Georghe Proprietar 5 cor., Marilina Bocu 11 cor., Roman Ciorogariu 5 cor., dr. P. Ptiș 1 cor., dr. T. Botiș 1 cor., dr. Iustin Suci 1 cor., V. M'cula 1 cor., Beșan 1 cor., Sedean 1 cor., Elevii institutului teologic pedagogic prin colecta dl. V. Popovici 24.27 cor. Personalul tipografiei »Tribuna«: George Țerean 1 cor., Emanuil Epescu 1 cor., Augustin S. Deac 1 cor., Ioan Hălmășian 1 cor., Atanasie Hălmășian 1 cor., Petru Balaș 40 fil., Leon Muntean 40 fil., Vasilie Maniu 50 fil., Petru Iana 22 fil., Petru Teodor 30 fil., Alexandru Sari 50 fil., Vasilie Indricău jun. 40 fil., Axente Indricău 50 filer.

Total 62873 Cor.

Din suma aceasta s'a cheltuit:

Haine	Cor. 253.—
Croit	> 13.24
Zaharicale	> 13.—
Stofa	< 51.60
Căciuli	> 34.—
Trăsură	> 6.—
	> 370.84

Rămâne Cor. 257.89 elocați azi

la banca »Victoria« ca fond pentru ajutorarea copiilor săraci.

Arad, 4 Ianuar 1909.

Marilina Bocu.

Poșta Redacției.

Colaboratorilor noștri. Articolele cari n'au intrat în numărul acesta se vor publica în numărul de Anul nou, ori în foiță.

S. M. T. — Ne-a sosit târziu. Poate o să se publice mai târziu.

Horea în Lipsca. De ce nu te ai grăbit o leacă? — Dar o să vie, cum nu? — Vineee...

Iosif Anuica în Toracul-mare. Adresați-vă dlui dr. Petru Opre în Arad.

S. D. în Cluj. Scrie d-lui Sept. Albini, str. Romană, 172, București.

Pompi, Roma. Mari mulțumiri. Se vor publica în numerele viitoare.

M. în București. Nu ne-a sosit nimic.

Aurel Dobrescu și soții în Sebeșul săsesc. Noi credem că pe întreg rotogolul pământului ori-și cine are dreptul de-a aranja petreceri. Dela o petrecere aranjată de români, noi cerem un singur lucru: să fie românească. Ce-i mai încolo, credem că nu privește publicul mare.

R. B. în Sibiu. Am pus foaia în expediție, te rugăm însă în fiecare săptămână să ne trimiți câte o scurtă corespondență.

N. R. în S. Am sosit pentru că sunt mai multe luni decând n'avem dela Dta nimic.

Poșta Administrației.

Ioan Ilovici, Nădlac. Bani i-am primit, calendarele peste puțin timp vor sosi.

Vas. Brădean, Comlăuș. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Iulie 1909.

Petru Burhalin Iuon, Somosheș. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Iulie 1909.

George Sârb lui Nica, Cuvin. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Iulie 1909.

George Ostoia, Cuvin. Am primit 4 cor. ca abonament până la 4 Iulie 1909.

George Sârb lui Vasilie, Am primit 2 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1909.

Gligor Popescu și Moise Neda, Șiștaroveț. Am primit 8 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1909.

Teodor Bar, Vertop. Am primit 4 cor. ca abonament pe 1908.

Artimon Rus, Vidrătszeg. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Ian. 1909.

Solomon Domăneanț, O.-Mutnic. Am primit 4 cor. abonament pe anul întreg 1909.

George Țaran. V. St. Mihai. Am primit 6 cor. abonament până la 1 Iulie 1909.

Todor Bou, Mesici. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Ian. 1909.

M. B. Pesac. Rugăm puțină răbdare.

George Mărgan, F.-Miclăuș. Am primit 2 cor. ca abonament până la 1 Iulie 1909.

Andrei Roșca, Vrani. Am primit 2 cor. ca abonament până la 1 Aprilie 1909.

Iosif Petrica Miter, Vrani. Am primit 2 cor. abonament până la 1 Iulie 1909.

Redactor responsabil Constantin Savu.

Editor proprietar George Nichin.

Tuturor prietinelor, cunoscuților și oaspeților mei le doresc

Sărbători fericite!

Alexa Teșici,

ospătar în Arad, la »Cerbul de aur

Anemia.

Pentru combaterea ei între bunătați Emulsiunea SCOTT, care îmbogățește sângele și face carnea trupului puternică și sănătoasă

Emulsiunea Scott.

e deopotrivă de salutară pentru tineri și pentru bătrâni. Progresele care veți face vă vor surprinde și satisfac

Încercați

și vă veți încredința, după cum s'a încredințat multe mii în timp de 32 de ani.

Prețul unui flacon veritabil 2 cor. 50 fi

De vânzare în toate farmaciile.

La cumpărarea Emulsiunii a se lua seamă la marca metodei SCOTT — care este pescar

AVIZ!

Avem onoare a Vă aviza, că cu 1 Ian. 1909 am deschis în

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 33

o librărie purtând numirea

„LIBRĂRIA DIECEZANĂ din ARAD“.

Asortimentul bogat de tot felul de revizite de scris, cărți literale, școlare, piese muzicale, hârtii, cărți ilustrate, tipărituri, invitații, cărți de văzută etc. etc. ne pune în poziția plăcută de a promite executare promptă și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Cerând sprijinul onor. public!

semnăm cu stimă

LIBRĂRIA DIECEZANĂ.

Higiena produselor alimentare.

Cărnuri, pasări, ouă, pește, lapte, brânzeturi.

Intoxicațiile alimentare, calitățile alimentelor, conservarea, alterațiunile și falsificațiunile de

M. PENESCU, medic veterinar Ploești (România).

Prețul lei 1.50 franco la autor.

ANUNT.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia agricolă românească

„Mugurul“ însoțire economică comerțului ală în Elisabetopol (Erzsébet város) care vinde altoie de viță de vie de de toate speciile precum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

care face să înceadă durere de cap, de dinți, provenite din răceală, ca d. e. teze imediat orice junghiri în coaste și în spate, se folosește cu rezultat bun. În contra GUTURAIULUI singurul remediu.

Prețul unei sticle 60 fiteri, o sticlă mare 1 cor. 20 fil., 3 sticle mari

sau 6 sticle mici se trimit porto franco.

Cantități mai mici nu se trimit prin postă.

Se găsește și se poate comanda la

Szémann Agoston,

farmacist,

Hatvan, Főter nr. 126.

Se expediază zilnic în toate părțile lumii.

Dacă a-ți încercat toate!

și tot nu v'au trecut durerile reumatice cercți o sticlă de

SPIRIT DE GHIATA

CRĂCIUNUL

Munteneșu.

(*) De-o lună și mai bine se vorbește și se scrie întruna de Balcani și de popoarele ce locuiesc acest colț al Europei... Se vorbește mult îndeosebi de munteneșeni, cari deși sunt numai un pumn de oameni, cât comitatul Aradului, cu o capitală cât — Radna, — dar prin trecutul lor victorios și prin îndrăzneala lor de acum, fac grije chiar unei împărății mari ca Austro-Ungaria...

În urma politiceii norocoase ce a făcut Nichita, prințul Munteneșului, țărișoara aceasta este azi sprijinită de o împărăție mare ca Rusia și de puternica Italie, a cărei regină este una din fiicele lui Nichita, după cum alte două fete ale sale sunt măritate la Petersburg.

Nici nu este între sârbi figură mai populară decât Nichita. Cu drept cuvânt. Pe turci i-a convins în 12 lupte mari și în 60 ciocniri mai mici. A mărit astfel țara sa cu 10.000 kilometri pătrați și azi Munteneșu are de patru ori atâția locuitori câți a avut când s'a suit pe tron Nicola, cum i-se mai zice... Unde mai pui strălucirea ce se revărsă asupra dinastiei sale în urma legăturilor excelente cu dinastiile mari europene... Și-a măritat bine nu numai fetele frumoase, dar și-a adus și noră (nevasta principelui moștenitor Danilo) din familie mare.

Adevărul e, că nu numai în istoria sârbilor, ci în a Balcanilor întregi, micul principat Munteneșu a jucat rol deosebit. După bătălia dela Cosovo, unde au căzut și mulți români și unde osmanii au risipit oștirea viteazului Ioan Corvin, — singur Munteneșul a rămas ca o cetate nebiruită, pe care turcii n'au putut să înfigă semiluna. Și pe vremuri când întreagă Serbia de azi și tot teritoriul până la Buda era pašalic turcesc, Munteneșul a rămas adăpost nebiruit pentru eroii slavilor, cari s'au adăpostit acolo din toate părțile și n'au cedat nimăru. La 1786 de pildă, nu mai puțin decât 20.000 venețiani și 120.000 turci (mai mulți soldați decât făcea întreaga populație munteneșeană, cu mic și mare) au asediat capitala Cetinie. Fără nici un rezultat însă, ba cu mare rușine, căci în strimtorile favorabile populației autochtone, trupele regulate inamice au fost risipite de mica oștire munteneșeană.

La 1805, când Napoleon era în apogeu, trupele sale pătesc aici rușine, căci munteneșenii ocupă dela francezi Bocha. Acte de vitejii deosebite săvârșesc apoi la 1861 și 1862 făcând de risul lumii mai multe trupe otomane; la 1876 tot așa.

Iată cum Nichita a ajuns așa zicând legendar, cel mai mare erou sârb, și e adevărată enigmă cum după nimicirea dinastiei Obrenovićilor, sârbilor nu le-a venit minte

să-l aleagă rege. Mai ales că el e popular nu numai în virtutea succeselor sale pe câmpul de bătălie ci și ca diplomat și literat. El a scris mai multe piese istorice și singur face pe regisorul când se joacă aceste piese. Poeziile sale se cântă apoi de toți sârbii.

Puțini monarhi sunt în Europa, cari să se poată lăuda cu succesele sale. Dar și puține popoare, cari să țină la domnitorul lor, cum țin munteneșenii la Nicola al lor.

Mai anul trecut, le-a dat și constituție și parlamentarism, ceea ce a produs însă oarecare încurcături, căci vovezii obișnuiți până acum cu porunca lui Nicola, ca deputați au început să-și ia rolul în serios și să încerce a face legi. Nichita însă, mai ales acum la bătrânețe, nu putea să renunțe a domni altfel decât în trecut: voia lui să fie lege. De aceea câțiva dintre fruntașii politici s'au simțit siliți să ia tălpășița, că altfel zău nu erau siguri că vor ajunge Crăciunul.

Ei au și alarmat sârbimea întreagă, vorbindu-l de rău pe Nichita.

De când Austria a anexat însă Bosnia și Herțegovina, între slavii din Balcani iar s'a cimentat solidaritatea și azi nu mai discută nimeni de ce a introdus Nichita monopolul și pe italieni în Munteneșu, ci privesc la dânsul ca la un Mesia și așteaptă să vadă când se descarcă primul tun îndreptat spre granița austriacă.

Cât noroc l-a urmărit viața întreagă, se poate întâmpla ca și de data asta el să iasă teafăr, chiar dacă oștirea lui ar suferi înfrângerii conferența europeană să mărească hotarele Munteneșului, care, într'adevăr e prea mic și-o rotundire nu i-ar strică! Când ai ginere un rege și cuscru pe — țarul, îți dă mâna să desfizi chiar o Austrie...

Mai ales că e și greu să pătrundă cineva în munții negri și dacă a pătruns, nu e sigur că se reîntoarce.

Munteneșenii își știu apără și patria și onoarea națională!

Puiului meu.

Nu știu ce vrea luna,
Când ascunsă, după nor
Mă privește 'ntr'una?
O înțeleg! Ea parc'ar vrea,
Și-o 'nțeleg eu bine,
Să mă 'ntrebe, draga mea,
Să mă 'ntrebe de mi-e dor,
De mi-e dor de tine!

Al. Bănățianu.

Pelerinagiile la Meca.

În Coran se spune: »Faceți pelerinagii la Meca și vizitați locurile sfinte.«

Și musulmanii de pretutindeni se supun cu adâncă evlavie acestui precept din Coran, care de altminteala recunoaște că sunt datori să facă aceste pelerinagii numai aceia cari au puțință să le facă.

Cel dintâiu pelerinagiu la Meca a fost întreprins de însuși Mahomet la anul 632. În acest suprem pelerinaj, 120.000 credincioși au întovărășit pe profet. În fruntea cortegiului erau o sută de cămile, menite a fi aduse jertfă pe muntele Arafat.

De atunci pelerinagii la locurile sfinte, la Meca, orașul natal al profetului și la Medina, unde se află mormântul lui Mahomet, se fac în fiecare an.

Caravane alcătuite din zeci de mii de credincioși din toate părțile lumii musulmane, — din Algeria, Tunis, Turcia, Rusia, Bulgaria, Iavachina, Persia, Somal, Sudan, Abisinia și India, — bat anual drumurile anevoioase de străbătut spre orașul sfânt.

Cea mai mare parte din pelerini sosesc prin Djedah, port la marea Roșie. Aci se formează caravana cea mare. Oamenii se amestecă cu vitele de muncă, cai, măgari, catări și cămile într'o aglomerație pitorească. Să-și închipuiesc numai cine-va o oardă de câte-va zeci de mii oameni și vite, umblând zile întregi, într'un șir fără sfârșit, cântând cântece religioase, murmurând rugăciuni, în mijlocul sunetelor de zurgălăi, prin praful arzător al pustiului arabic. E un cortej în neorânduială, în care diferitele grupuri se despart, se sparg, se unesc din nou, un cortej imens ce se desfășoară la întâmplare, fără nici un plan dinainte hotărât, grăbindu-se să ajungă mai curând la cea din urmă stație, sub paza unei impunătoare puteri militare, — drumurile fiind puțin sigure din pricina piraiților beduini, cari pândesc pe trecători și-i jefuesc.

Meca nu e un oraș care ar putea să răsplătească pe pelerini de oboselele și sacrificiile lor prin frumusețea poziției și a monumentelor sale. Nu; Meca este un oraș fără nici o valoare pitorească. Ea e așezată în fundul unei văi înguste, încunjurate de dealuri înalte de 100—130 metri, pe cari nici o plantație nu înverzește. Un drum larg de șese până la opt metri, străbate întregul oraș Meca întreagă e alcătuită aproape numai din clădirile grosolane cu trei sau patru caturi zidite de alungul celor două laturi ale acestui drum.

Ajunși la Meca, pelerinii își întind corturile în piețele rezervate anume pentru ei. Cea dintâi grije a lor, după ce au poposit, este să-și facă tualeta, deoarece-ce un rit sever regulează ținuta celor ce intră în moschee.

După ce sunt gata, se duc la moschee. Întâi însă trec prin curtea unde se fac operațiile de purificare impuse de Coran înainte de călcarea pragului august. Apoi, pelerinii veseli, dând strigăte de veselie sau cântând imnuri religioase, se îndreaptă spre poarta Scăpării. Cât ai clipi din ochi zecile de mii de pelerini inundă piața imensă, înghesuindu-se în jurul Kaabei, pe care o văd în sfârșit înălțându-se în mijlocul pieței, înaintea ochilor lor mișcați și pe care privirile lor lacome o sorb.

Kaaba, sfântul sfinților către care aleargă mulțimile musulmane din depărtări atât de mari, este chiar în mijlocul orașului. În jurul Kaabei se

află o curte aproape pătrată, mărginită de galerii cu arcade susținute de două sute patru zeci de stâlpi de marmură și încoronat de nouă zeci și două de cupole. Fiindcă Kaaba propriu zisă este un edificiu înalt de cinci metri, ridicat pe o suprafață de trei zeci de metri, în mijlocul acestei curți, a cărei întindere e de 450 m. p. La cele patru colțuri se înalță câte un chioșc în stil asemănător cu al pagodelor indiene.

Kaaba propriu zisă e construită din bucăți de piatră neregulate și e acoperită de sus până jos cu o pânză groasă de mătăasă neagră pe care se citește, în litere de aur, următoarea inscripție, formula fundamentală a religiei musulmane:

»Nu e alt zeu decât Dumnezeu și Mohamet este profetul său.«

Înăuntrul acestui edificiu se găsește infiptă în zid, piatra neagră, vestita piatră pe care se spune că ar fi adus-o însuși arhanghelul Gabriel. Ea e învelită toată în argint. Numai la mijloc s'a lăsat un locșor gol pe care să-l poată săruta sau atinge credincioșii.

Musulmanii pretind că această piatră, azi opacă și fără strălucire, ar fi fost odinioară străvezie și lucitoare ca diamantul; atingerea necurată a femeilor însă ar fi făcut-o să-și piarză strălucirea și să se înegrească.

În fața Kaabei mulțimea, cu picioarele goale, se prosternază. Apoi deodată izbucnește, din mii de piepturi, un cântec: »Sunt aici, O! Allah! Sunt aici. Acest regat este al tău și eu sunt aici, etc.«

Apoi urmează o tăcere adâncă. Credincioșii se roagă încet, cu palmele deschise ca o carte, după cum le arată marele imam. Fiindcă ceremoniile pelerinagiilor la Meca sunt călăuzite de marii preoți.

După o jumătate de ceas de rugăciune, marele imam se ridică și glasul său, care singur turbură tăcerea aceasta solemnă, explică pelerinilor însemnătatea actului ce-l săvârșesc și modul cum va decurge ceremonia lui. Din ochii multora curg lacrimi.

Al doilea act ce-l săvârșesc pelerinii, după ce se duc la moschee, este că bea apă din izvorul Zem-Zem, care, după tradiție, ar fi fășnind de sub pașii lui Agar și a fiului său Ismael, străbunul arabilor, pe când rătăceau, murind de sete, prin pustiu, goniți de Abraham. Această fântână, imbrăcată cu plăci de marmoră pe care sunt mai multe inscripții săpate, e înconjurată de un grilaj ca să se împiedece fanaticii de-a mai încerca să se sinucidă aruncându-se înăuntru, — cum s'a întâmplat înainte de atâtea-ori.

După ce pelerinii s'au purificat bând din apa izvorului sfânt, ei sunt vrednici să se ducă la Kaaba și să atingă sau să sărute piatra neagră. Câți nu riscă să fie striviți uciși de mulțimea exaltată de un delir evlavios! Căci cum se luminează de ziua pelerinii se strâng în fața porții Scăpării. Când porțile se deschid, ca un potop mulțimea năvălește spre sanctuarul august. Credincioșii se îndreaptă către porțile care se deschide numai de trei-ori pe an, în vârtejuri brutale, fără să le pese de țipetele celor striviți, de injurăturile servitorilor moscheei cari adesea sunt nevoiți să se folosească și de baston ca să oprească pe pelerinii prea exaltați și grăbiți. Dacă rândurile mulțimei sunt strânse, se întâmplă de multe-ori ca unii fanatici, în graba lor de-a ajunge mai înainte la Kaaba, să treacă peste umeri și capete de oameni.

De multe-ori, între cei mai grăbiți se încing bătăi violente, sângeroase.

Până și bolnavii și infirmii cer să fie duși înaintea acestei miraculoase pietre, nădăjduind că prin simplă atingere se vor tămădui.

După ce a atins piatra, pelerinul trebuie să facă de șapte ori ocolul Kaabei.

Rugăciunile țin șapte zile. A opta zi, pelerinii se duc în valea Minei, la un kilometru depărtare de oraș. Acesta este începutul ceremoniilor finale sau Kurban-Beiram. Iși petrec noaptea aci. A doua zi pleacă spre muntele Arafat, unde se duce să mediteze Mohamet când eră turburat de visuri și vedenii. Se zice că acesta ar fi locul în care s'au întâlnit Adam și Eva care, după ce au ieșit din paradisul pământesc, s'au rătăcit câteva vreme unul de altul. Unii petrec noaptea în rugăciuni; alții dorm. A doua zi dimineața, două salve de tun și glasurile hogilor chiamă lumea la rugăciune. După amezi are loc o invocație a lui Dumnezeu. Mulțimea întregă strigă:

— Labeika, Alahun! Labeika! (Ai tăi suntem, Doamne, ai tăi!)

Numai pelerinii cari au săvârșit acest suprem act de credință au dreptul să poarte titlul atât de dorit de hagi.

Cel din urmă rit al hagiului se îndeplinește în valea Minei. Acolo este un sătuleț în mijlocul căruia se află idoli cari au rolul ingrat de a reprezenta pe oaspeții încornorați ai iadului. Fiecare din pelerini trebuie să arunce acestor idoli cel puțin șapte pietri strânse pe drum, la întoarcerea dela Arafat. Cu chipul acesta, în jurul idolilor se strâng mai multe pietre decât ar trebui pentru pavarea întregii văi a Minei.

SANDA.

De Ioan Tiberiu Cosma.

Fata unui păpuțar de omenie dar foarte sărac a fost Sanda. În satul acela prăfos și tinos a văzut întâi dată lumina soarelui, unde și-a petrecut copilăria, jucându-se în praf cu ceilalți copii murdari și zdrențuroși.

Ea eră o fată subțirică, slabă, plăpândă, cu păr nepieptănat, fără culoare. Numai ochii i-au fost frumoși, dar aceia erau de o rară frumusețe. Sclipiă în ei o lumină miraculoasă a unei nedeslucite inteligențe, ce D-zeu știe, de unde s'a plantat în inima ei, a sermanei fete a bătrânului păpuțar.

Șasesprezece ani au trecut peste ea, și în aceasta vreme nu a făcut nimic, decât doar că a crescut ca o floare uitată pe marginea drumului. A răbdat mult. Murindu-i mama, numai D-zeu i-a purtat de grijă, căci bătrânul păpuțar a e-a alte gânduri, dacă nu voia să se lase primejdiei că într-o zi senină să piară de foame. Sanda a fost ajutoarea bătrânului, ea ducea acasă ghetetele reparate pela casele domnești din satele vecine. S'a întâmplat apoi că cutareva fecior de domn prinsese pe Sanda de față, și atunci Sanda a fost foarte măhnită. L-a lovit pe domnișor peste mână și fața i-a ars de mânie. Cu părul ei lung nepieptănat se juca vântul, până fug se acasă la bătrânul ei tată, unde apoi și-a plâns tot amarul, ce-i ardea în suflet, și atât de amar plângea, de-ți venea să plângi alături cu dânsa. Sanda simțea că nu are alt păcat, decât că e foarte săracă. Ea știa, că are drept să fie privită de față cinstită, căreia trebuie se i-se deie toată cinstea, ce se cuvine unei fete de omenie. Ea a cetit mult, și și-a format o lume frumoasă în inima ei. O lume țesută din visuri dulci, plină de doruri necunoscute, de străluciri în viitor sperate, de călduri zimbitoare... de nesigurante s'a incuibat în inima ei. Simțea, că are drept la o soartă mai bună, căci sufletul ei e cu mult mai curat, mai nobil, decât a multor fete, cari se îmbuibă în bunăstare, și de aceea a plâns Sanda cu atât amar. Și-a simțit sărăcia; a văzut că dânsa nu are pe nime, că e așa neputincioasă față cu neobrăznicia unor oameni răi, cari nu vedeau în ea, decât o marfă ce o poți cumpăra pe bani, de aceea plângea așa cu amar, când domnișorii aceia îngâmfaiți au prins-o în brațe, și i-au șoptit murdării, de cari s'a revoltat sufletul ei.

Atât de curată, atât de bună a fost încă atunci Sanda.

Intr-o dimineață, plină de căldură, cum s'a sculat din pat, s'a uitat mult în oglindă, și atunci a făcut descoperiri noave.

S'a îndrăgostit de ochii săi frumoși. O rază de soare i-a căzut pe sân:... Deodată par'că simțise ceva secret dulce a vieții. Par'că ar fi văzut deodată — ca în vis trecând înaintea ochilor — ceva lume mai bogată, de alte culori, de alte călduri, mai frumoasă ca aceea, în care a trăit. Și cum cu brațele sus ridicate s'a întins cuprinsă de-o lenă voluptuoasă înaintea oglinzii, și-a văzut conturile trupului, ce a început să se desvolte frumos. A încercat să-și tocmească părul, și așa de fericită a fost, văzându-se mai frumoasă, decât își închipuia că este.

Sanda devenise fată mare.

Se întâmplă asta câteodată, cu fetele, cari, ca copile mici au fost urâte, și deodată ca peste noapte se schimbă și se prefac fete frumoase. Așa s'a întâmplat și cu Sanda. Când a ajuns al opt-sprezecelea an, din Sanda cea plăpândă și slăbuță a ieșit o fată de rară frumusețe. Părul ei neîngrijit s'a făcut moale de o culoare aurie. Talia i-s'a făcut subțire, înaltă, sveltă. Sânul i-s'a umplut, în-

cât iia ieftină de carton eră să se rupă pe dânsa. Sanda s'a făcut de ieri pe astăzi fată mare, fată frumoasă.

Și apoi ca o roză fragedă, așa s'a deschis și inima Sandei. S'a îndrăgostit în tinărul profesor, care eră lângă copiii proprietarului din loc. Un sentiment dulce, secret a fost amorul Sandei. Amor care ardea în taină, de care nu știe nime, nici chiar acela, care este iubit cu focul acesta. Amorul întâiu, și cel din urmă! Ce visuri dulci visa sermana Sanda, cum îi ardea fața, cum îi bătea inima de tare.

Toată ființa ei a fost cuprinsă de simțirea aceasta, și în fiecare atom al sângelui ei circula acolo focu ce o ardea, fără nădejde.

Apoi s'a dus și el. Sanda și-a luat iia cea mai frumoasă, și s'a dus să-l mai vadă odată. Srătea lângă drumul de fier. A fost sigură, că trebuie s-o simtă el trecând, și trebuie, că barem o privire să-i trimeată din sborul trenului, care cu atât dor așteptă aceasta privire... Acceleratul a trecut pe lângă ea în sborul nebun până ea a rămas învălita în un fum gros, negru. Sanda par'că ar fi auzit ceva răs profan, ceva hohot drăcesc în mișcarea lui, par'că fanteame uriașe ar fi arătat cu degetele lor la ea și râdeau de dânsa, de sârmana fată a păpuțarului care are visuri curate, speranțe cutezătoare... râdeau, râdeau de dânsa, cu hohot sarcastic, cu ironie, cu răs plin de ură. O privire zimbitoare, o privire lungă de iubire a voit să vadă și trenul a trecut, a dus cu sine totul, ce vis, ce ideal, ce frumos i-a fost în viață... Ca cine își pierde toată nădejdea, credința — cuprinsă de o durere nebună a căzut jos la pământ și a plâns — până i-s'au stors toate lacrimile.

A simțit apoi în inimă sa ceva frig, ceva ger, ce îi îngheța inima. A simțit, că sufletul i-s'a îmbătrânit cu o veșnicie întunecoasă... De departe se auzea uruitura acceleratului... și ea sculându-se dela pământ cu mâna ridicată amenință văzduhul, par'că ar fi voit să chieime la luptă soarta, pe acest moloh tiran, nedrept.

Nu s'a simțit bine mai mult Sanda la casa părintească. Ură pe oamenii din satul său. Ură ghetete, ură și pe bătrânul păpuțar, care nu avea alta, decât să repara ghetete stricate. Așa s'râin i-s'a făcut înconjurul acesta sur, în care a trăit până acum, așa suportabil, așa monoton, încât Sanda într-o noapte a dispărut din satul acela bătrân.

În fumul acceleratului a simțit Sanda ceva miros de o lume mai pompoasă în care nu sunt sentimente, visuri, idealuri. Unde de știi să trăiești, poți să ai zile zimbitoare, haine de mătăasă, casă pompoasă, numai să ai minte, să fi ca soarta, fără milă, să răzi de duerea altora, cum a cetit Sanda în cărți de aceste. Să știi trăi pentru fiecare moment.

... A trecut multă vreme de atunci. Bătrânul păpuțar a ajuns lângă soția sa în cimiter... Sanda a ajuns în capitală. Frecum și-a făcut socoata, a băut binișor din paharul vieții. Întâi o mustră conștiința, apoi a trecut și aceasta. Toate trec...

Sgomotul orașului, înbulzeala vieții enorme, pe ale cărei valuri se lăsa purtată, i-a șters până și amintirile ce o legau de trecut. A uitat tot. Pe bătrânul păpuțar, ghetetele, satul murdar. Rar, și atunci ca prin vis îi mai veneau aceștia în minte.

Sanda a avut mult lucru, foarte mult! Întâi a trebuit mânuțele să-și le îngojească, să fie fine, albe, moi.

Apoi dinții să-și i curățească, să fie albi, și ascuțiți. Numai cu dinții de aceștia poți mușca un bărbat, în viață, cu bani.

Și ea se achita bine de acest rol. Nime nu ar fi recunoscut, așa s'a schimbat.

Și așa trăi a bine, ba chiar preabine, avea prieteni mulți cu bani, avea locuință pompoasă, aranjată cu un gust de rafinătate aleasă.

Se îmbrăca după moda din urmă, și cu un gust pe care îl învidiase; prin ce s'a făcut o stea strălucită, după care orbis fug albinele, arzându-se, pierind în focul lor. Devenise în toate privințele fata care seceră multe victime, tineri, bătrâni, cari îi venau în cale, cădeau sclavii ei, cari pentru un zimbet de al ei ar fi dat totul, numai să se încălzească de un zimbet al ei.

Sanda râdea, râdea în fața acestora. Ea știa acum să trăiască. Avea minte. Nu mai eră Sanda de odinioară.

Intr'o seară eră la operă. La spatele ei un cavaler elegant îi șoptea cuvinte de amor, de viață, de fericire, de rai.

Deodată îi înghițase zimbetul pe față, se făcuse palidă, și cu ochi deschiși, plini de spaimă se uită la o față cunoscută, ce prin vălmașeala de oameni o fixă neconținut.

A fost tînărul de-demult, amorul prim, curat. Sanda par'că simția — adus pe aripile amintirilor din trecut, — mirosul satului ei părăsit, par'că — printr'o tresărire — ar fi văzut fața amenințătoare a bătrânului păpuțar și ochii ei se umpluse de lacrimi, și în'ima i-se strânse și fu cuprinsă deodată de ură față de sine, de cavalerul dela spate, față de lumea asta păcătoasă, în care se pierduse. S'a sculat deodată brusc și fără se spuie o vorbă părăsi loja și cavalerul rămas cu fața lungită de mirare.

In seara aceea ea a plâns foarte mult, și când ieșind din baie s'a uitat la trupul său frumos, a căzut într'un plâns sguduitor, pe treptele base-nului de marmoră.

De atunci Sanda și a pierdut voia, nu eră mai mult Sanda zimbetoare. O turmentau visuri în cari vedea mereu fața tristă a bătrânului păpuțar, care o acuză și amenință cu mâna sa osoasă, ce zuruia în nopțile aceste înfricoșate, încât ca o nebună sărea din pat și fugea prin odaie — mânăta de visiuni ce o obsedau neîntrerupt. Viața aceasta i-a măcinat trupul și sufletul, rosele de pe față au început a-veștezi, a dispăre. Spăriată fugi subț un ceriu mai călduros. Ii eră frig, și tot și îi ardea sângele. S'a dus în țara primăverei, dar aici pe brațele naturii atât de bogate și frumoase, se simția mai miserabilă decât cel din urmă verze, ce roade în pământ.

Sanda tușea câte-odată, dar medicii, la cari se întorcea Sanda pentru ajutor, o mângăiau, că e numai ceva trecător, ce nu peste mult va trece. Intr'o dupăamiază frumoasă, cum se plimba Sanda pe malul mării, a văzut pe batista sa strânsă de buze o mică pată de sânge și atunci Sanda a știut că s'a sfârșit totul. În'ima i-a fost goală, sufletul plin de amar. Și-a văzut viața pierdută, și nu și-a găsit în viață nici un conținut, — nimic prețios.

A cuprins-o dorul, un dor nebun, un dor mistuitor după un sărut curat, după un sărut dulce, în care e o viață întreagă, un rai întreg, și Sanda a trebuit se cunoască, că de aceasta nu a avut parte.

A tot vestejit, și atât de groaznic contrast a fost trecerea ei lină, cu natura aceasta pompoasă, încât Sanda singură s'a convins că și-a gătat jocul.

• • •

Eră o seară lină de toamnă, când natura zimbește bolnavă, când pământul e plin de frunze veștejite, când în văzduh e tăcere, numai vântul șoptește taine în noapte. Soarele apusese și în amurgul de seară ceva fantomă se furișă înainte cimitirului părăsit. A stat la o cruce de lemn, apoi a căzut pe mormânt.

Dimineața au găsit-o pe Sanda moartă pe mormântul bătrânului păpuțar.

A adus-o acasă în'ima, și a murit ca cerșitoare în haine de mătăasă pe mormântul tatălui uitat.

Noapte de toamnă.

O noapte de toamnă senină!
Pe 'ntinsul albastru doar luna,
A nopții regină, ea una
Revarsă scânteii de lumină.

Revarsă-ți lumina ta clară
Și razele-ți blânde să scalde
Pădurea, ca 'n nopțile calde,
Ca 'n noaptea senină de vară!

Pădurea, ce tainică pare!
Un farmec de toamnă o cuprinde.
Iar umbra de brazi se întinde,
Depart, se 'ntinde în zare.

Tăcerea de-acum e stăpână,
Stăpână pe 'ntreaga natură!

Iar dorul, el gândul mi-l fură
Și-l mână, departe mi-l mână.

O cântă-mi ș'acum c'altă-dată!
Mai cântă-mi, tu privighitoare,
Mai cântă-mi să uit, ce mă doare,
Să uit de-a mea viață intristată!

Dar vântul, în noaptea senină
Aleargă, șoptindu-mi nebunul;
Veghează, căci jos tu ești unul,
Iar sus, e a nopții regină!

S'au dus cântăreții pădurii,
Și farmecul dulce de vară!
Pustie-i pădurea acum iară...
S'au dus cântăreții pădurii!...

Craiova, 1908.

Al. Bănățianu.

Maria Magdalena.

— Legendă. —

De Augusta Rubenescu.

Nori ușori se întindeau spre Naimul situat pe șesul lui Izrael, păreau un tapet albastru închis, mărginit cu dantele albe.

Înainte casele scunde și albe pomii de granat își întindeau florile lor roșii ca flacăra, și pe terenul nisipos maslinii înbalzamau aierul cu mirosul lor dulce.

Pe străzi și pe pieți mișuna lumea, ca albinele în stup și se răspândeă până pe pustie sgomotul vocilor groase de moșnegi, vorbele răsunătoare ale bărbaților, gurguritul copilașilor și muzica risului vesel de femei.

În ușile scunde ale prăvăliilor stau negustori cu caftane, iar înaintea porților stau tolăniți sclavi negri cu picioarele goale. După ferestrele cu gratii se iveă une-ori câte-un chip de femeie, ca o umbră albă. Privirea ochilor mari, negri alunecă asupra capetelor cu turbane multicolore, cari mișunau pe jos, printre cari sclipeau și coifurile legionarilor romani și metalul pavazei lor.

În urma centurilor fâlțiau în vânt togele retorilor greci, cari discutau, iar în fața caselor se plimbau femei bătrâne în haine închise și copii mici.

Ici-colo femei tinere în haine albe treceau ulițele în curmezis, unele purtau pe umerii lor sveltți corfe cu poame, iar altele ulcioare cu unt de lemn. Una-alta aruncă priviri mânioase asupra fetelor grece îmbrăcate în purpură și cu flori în păr, cochetând îndrăzneț cu soldații proconsulului Pilat, și cu patricianii bogați romani. Erau nostime dansatoarele grece și multicolore ca pasărea paradză și săltau cu risuri lipsite de orice griji printre femeile albe tăcute ca fluturii pestriți printre crinii albi.

Soarele își făcuse calea pe firmament și pe jumătate se și ascunsese în pustie în colțul dinspre apus al Galileii; când sgomotul vesel de sărbătoare își ajunsese culmea.

Geamurile se deschiseră și din case tineri, bătrâni și femei invoalate dau năvală în stradă.

Pe pragul unei case cu placă de marmură încunjurată de flori acățătoare se ivi statura înaltă și sveltă a unei femei. Eră înfășurată într'o manta de mătăasă neagră, din care se zăreau numai picioarele albe ca zăpada încălțate cu sandale. În jurul pulpelor ei frumos formate era împletit un lanț de aur și unghiile picioarelor erau aurite. Pe cap asemenea avea un văl negru, printre care îi strălucea părul ca un aur topit. Femeia păși pe drumul pietros, dar mai întâi zise slavei bătrâne, care eră încolăcită pe prag:

— Grijește de băiat, să nu iasă pe stradă.

Vocea femeiei eră caldă ca un vânt de sud și dulce ca sunetul unei harpe, iar mersul ei eră ușor și legănat, ca o foaie de trandafir dusă de vânt.

Cutreiera stradeie cu inima ușoară și fericită și se bucura ca un copil, că se poate ascunde odată subț acoperământul ei negru. Trecea necunoscută printre patricianii bogați și ovrei cu stare bună și lăsa în urmă mulțimea gălăgioasă de fete eline, pe cari de atâtea ori le-a 'ntunecat prin frumusețea ei triumfală și cuceririle ei.

Trecu gânditoare prin piață, când din străzile laterale pătrunse până la ea un sgomot straniu. Se oprî în mijlocul pieții și privi curioasă împrejur. Pe pietriș scărțăiau sandale dure de piele și veneau pe piață bărbați cu mâinile scortoase arse de soare și femei cu haine sure și fețe triste. Hainele uneia erau port străin și după vorbă se vedeă că era de peste hotarele Galileiei. Multe femei purtau pe brațe copii bolnavi, iar bărbații duceau de mână oameni schilozi și orbi.

Lângă un zid stau înghemuți niște ciumați de cari se fereau toți ceialalți.

Sărmanii oameni triști, se retraseră într'o parte a pieții și priviau cu smerenie pe drumul ce ducea în Capernaum.

Femeia cu brunusul negru se oprî în mijlocul pieții și se uită la ei mirată și cu groază. Eră tocmai să plece, când din cealaltă parte a pieții se auzi un sgomot infernal. Soldații romani sclipicioși, patricianii scâlțați în parfumuri și fetele eline înflorate alungau dinaintea lor cu risete fără milă o ființă mică, hidoasă, îmbrăcată în mătăsurî bătătoare la ochi.

Băiețelul ghebos borborăseă, stringând din pumnii lui debil tremurânzi și de pe capul lui acoperit cu păr rar îi curgeau picuri de sudoare pe fața sa veștedă. Plângând și furios se uita la mulțimea batjocoritoare și pieptul lui îngust se ridica sforăind, iar din ochi îi cădeau mereu lacrimi de furie fără putere. Soldații îl băteau pe cap, fetele eline îi pișcau cocoașa, ear patricianii îl întrebau rizând cu hohot.

— Al cui ești tu, frumosule?

Ghebosul răspundeă zăpăcit și fără înțeles, când un soldat încercă să-l împungă cu sabia, se aruncă cu un țipet de furie spre ei. Mușcă, sgârâca ca o fiară sărbatică; pe urmă căzu jos și se svârcolea în spasmuri, ca un turmentat de spiritul cel rău.

În acest moment dinspre drumul de cătră Capernaum veni spre piață un grup mic. Razele soarelui apunând se revărsă asupra lor și în potopul de raze veneă mai întâi o figură înaltă în chitonos alb, pe el îl urmă doisprezece bărbați în haine sure. Fața celui cu chitonos alb eră blândă și tristă iar în ochii i-se reflecta știința a mii de ani în urmă și în viitor. Veneă încet în lumina apusului și pe urmele pașilor lui încetau plângerile și se alinau durerile.

Se oprî în mijlocul pieții și-și fixă privirea pe tumultul impestrițat. Patricianii îngâmfați își plecaseră capetele, fețele roșii ale fetelor eline se paliră și soldații se daseră înapoi înspăimântați.

Bărbatul cu chitonosul alb se aplecă jos spre copilul care se sbătea pe pământ, îl scutură de praf și îi șterse fața udată de lacrimi zicându-i blând:

— Scoală-te, copilul meu.

Copilul ghebos se ridică împletecându-se și-și aplecă pe un moment fruntea pe mâna care-l mângăia. Apoi o observă pe femeia cu buzunarul negru, care sta numai la câțiva pași de ei. Alergă la ea și acățându-se vehement de brațul ei strigă tremurând:

— L-ai văzut pe el mamă? Acesta a fost Mesia!

Bărbatul cu chitonosul alb își continuă calea, iar de pe femeie căzu învelitoarea neagră și stă în fața mulțimei liniștite, în vălul ei trandafiriu, însași aurora dimineții.

Sinul și spatele erau acoperite cu o țesătură de aur încărcată cu rubine, smaragde și topaze, iar de pe cap îi cădeă până la pământ părul ei auriu mai bogat ca o mantie de aur.

Prin mulțime trecu murmurul admirației și patricienii ziceau chemător:

— Maria Magdalena, vino cu noi!

Maria privi înaintea ei palidă și speriată și-și ridică brațul cu o mișcare negativă, apoi își aruncă privirea inundată în lacrimi spre mulțimea pestriță și răspunde cu o voce răsunătoare:

Voi v'ați bătut joc și mi-ați chinuit băiatul, ear el l'a ridicat la sine și i-a șters lacrimile. El într'adevăr este Mesia și eu îl voiu urmă.

Cu acestea își învâli repede corpul alb ca zăpada și părul în mantaua neagră își luă copilul ghebos de mână și plecară pe urmele Mesiei.

Și când îl găsi pe el la masa farizeului ospitalier, ingenunche la picioarele lui, pe cari le unse cu nadrus dintr'un vas de alabastru, așa că toată casa se umplu de miresme. Apoi își desfăcu părul lung de aur și șterse cu el picioarele Mesiei. Pe urmă apropiindu-și de pământ fața scâlțată în lacrimi, se rugă încet:

— Doamne, iartă-mă!

Mesia atinse fruntea Magdalenei și zise blând: — Credința te-a mântuit, du-te în pace. Maria Magdalena se îndreptă, își luă băiatul ghebos de mână și plecându-și capul și cu inima smerită eși pe ușe.

LINA.

De I. Agârbiceanu.

Rămaseră cinci orfani, doi feciori și trei fete. Părinții le muriră repede unul după altul, amândoi în boală de piept. Tatăl orfanilor fusese un hoț vestit care bătea târgurile și luă boii românilor din pășune în puterea nopții, și până dimineața era cine știe la al câtelea hotar cu el.

Dintre fete cele două mai mici se băgară slujnice la oraș, cea mai bătrână rămase acasă. Copilul cel mai mic se tocmi sluguliță la un român, să-i păzască oile. Fata cea bătrână, Lina, sta în căsuța de bârne să grijească de fratele cel mare, de Ion, care se spârsese pela gât în vre-o cinci locuri. Pe lângă aceasta mai și tușea, dar abia mai tușea din pieptul cufundat, ca și când de mult l-ar fi apăsât un bolovan greu.

Și Lina îl grijea bine. În toată dimineața stropea cu apă podelele îmbrăcate în solzi de tină și mătură câte două ceasuri de multe-ori, până ce bolnavul se scula în capul oaselor din pat, îi luă mătura și i-o aruncă afară. Lina nu zicea nimic. Lua ulcica și mergea la o muiere în vecini s'aducă laptele. Tremurând de teamă să nu-l verse venia și-l punia lângă patul lui Ion. Acesta sorbea rar, de câteva-ori întinzând din gâtul deșirat, și se întorcea la perete. Lina, cu ochii umezi, înotând par'că din picioarele răschirate, se grăbi să iee ulcica, să iasă afară. Aici bea cu sgomot, gemând, răsuflând par'că prin urechi. De multe-ori laptele acesta îi era singura mâncare peste zi.

Când a venit mai pe urmă popa să-l grijească pe Ion cu cele sfinte, o întrebă pe Lina afară:

— »Ce-i fată, ce mai face frate-to?

Lina privi după cuptorul din curte.

— »Ce să facă, d'apoi stă!« zise într'un târziu.

— Mai aveți câte ceva de mâncare?

— Avem lapte.

Și pe fața ei palidă se tăiară adânc câteva strâmbături. — »Da Ion nu mai poate mânca numai cât o pasăre« adause apoi.

Lina nu voi să între 'n casă. Preotul o pofti și pe ea până ține molitva, dar fata se codi strâmbându-și buzele ca și când ar vrea să plângă. Apoi, frântă de jale, începu să alerge la o casă vecină.

Își avea ea toanele ei. Câte-odată vorbiă bine de tot, ș'atunci ochii ei căutau în pământ abătuți, ca după o boală îndelungată. Păreau doi picuri de tină surie. Dar de cele mai multe-ori Lina era voioasă. Un zimbet șters, o batjocură a zimbetului, pornia dela buzele vineții și stăpâneă ca un vâl abia văzut întreaga față. Ochii-i erau atunci aproape străvezii. Căci fără de puțin albastru, n'aveau nici o culoare. Când era astfel. Lina vorbea într'o dungă, ori tăcea ca pește.

Când gândi că s'a dus preotul, veni încet și crepă ușa. Dar popa era încă tot acolo. Ii făcu semn să între și de data aceasta fata ascultă.

Bolnavul ședea în pat răzimându-se de preot. Capul i-se făcuse micuț ca la o ve-

veriță. Și cât era de mic totuși cu greu numai îl țineau grumazii, din cari nu mai rămăsese decât sgârciurile și pielea.

— »Să-l grijești mai bine tu Lină. Să-i dai mai de multeori pe zi lapte«.

Fata dădu din capul mare, buhos.

— »Și de cătră seară și dimineața să-i faci și foc în casă. Se răcește tare noaptea și lui Ion îi frig«.

Lina moțai iarăși din cap și-și învârti ochii de nu li-se mai văzură numai albul.

Dar după câteva zile Dumnezeu l-a scăpat pe Ion de grija soru-sa. Când i-a dat Lina laptele dimineața, Ion nu și-a mai ridicat mâna, și ulcica căzu din mâna fetei. Pe jos erau acum, lângă pat, bălțuțe albe și hâmburi de vas, și pe hâmburi stropi de lapte. Și la hâmburile acestea privea Lina. Își aduse aminte că tot așa de rece și țapână a fost și mâna mării și a tată-so. Și deodată începu să-și strâmbe în multe părăiașe fața palidă și începu să urle prelung. Nu era plâns, căci numai în restimpuri largi se întrepușă grovazul glas ce-i ieșea din piept. Deschise ușa, și începu să încunjure casa urlând mereu în zorii dimineții.

După ce-au îngropat pe frate-său, în singurătatea și tăcerea odăii pustii, plină cu miros de mort, pe Lina o cuprinsese o teamă mare. Slăbise în câteva zile de să n'o mai cunoști. Și vecina ceea ce-i dăduse laptele — o sfătuî — crezând că moare — să meargă la biserică să se spovedească.

Dar fata, deși se apropiă la treizeci de ani, încă nu s'a spovedit niciodată, și nici acum nu voia. Vecina însă o muiere bisericăsoasă, nu se mulțumi până nu-i dădu drumul pe ușa bisericii, unde preotul așteptă de mult.

Pe Lina deodată o scutură ceva, cât ce ajunse la biserică. Ochii îi căzură în cap, și începă să bată la cruce dela cap până la picioare. Și buzele i-se sbăteau într'un șopot amar, în vreme ce picioarele reschirate o purtau pe dinaintea icoanelor, în loc s'o ducă înaintea preotului. Și când termină cu închinatul pela icoane, se auză mai deslușit murmurul de pe buze: »ață, ață, capăt de ață, muc de luminare, ou, ouă, muc de luminare«. Lina îngrozită, se spovedea cercând să spună tot ce știă. Preotul îi făcu semn că poate să iese din biserică. Ea își puse mâinile pe piept să mai auzi odată »muc de luminare« și ieși afară asudată, ca după o patimă grea.

De atunci i-a fost și mai frică să doarmă la ei acasă. Și un om milostiv a luat-o să-i păzască vacile.

Lina era acum tare voioasă. Buza de sus veșnic îi era resfrânsă. Ochii umezi părea că te întreabă mereu ceva. O roșată sfioasă se arată în obraji la câteva săptămâni.

Îi mergea bine. Omul era cu stare și nu-i trăgea Linei dela gură. Și Lina mănca bine, mănca cu patimă.

Și după o jumătate de an aproape n'o mai cunoșteai. Se albise, se curățise, părea că năpârlise în toate mădularele. Chiar mersul îi era mai limpede. Numai mintea îi rămase aceeași.

Din primăvara următoare mintea părea că-i și mai slabă. Căci începuse să vorbească despre un mire, un domnișor, care-i va cumpără mânuși, păpuși, și va lua-o de nevastă. — Și când trecea pe lângă vre-un nădrăgar mai tânăr îl privea boldiș, mult-mulț, ca și când ar vrea să recunoască în

el pe cineva. Oamenii la început o întrebară, știriciră, o așteau să spună și mai multe. Dar dela o vreme se dedară cu aiurările fetei și-i dădură pace. Stăpânul său încă nu-i zise nimic. Păzeă bine vacile și nu-i avea grija. Dar când văzu — îngrozit — că Linei începe să-i crească pântecul, voi deodată s'o alunge. Piha! să creadă oamenii că poate el să fie dobitocul! Dar eră milos, și în clipa următoare se gândi altcum, și-i dădu pace.

Dar într'o noapte — iarna târziu — Lina se făcu nevăzută. O căutară pretutindeni, dar n'o aflară. În urmă cuiva îi dădu prin minte să caute în casa Linii, colo pe deal. Acolo o și aflară. În patul rece stă sgârcită cu ochii deschiși, încremeniți, moartă.

Apoi se liniști și el.

HENRIC IBSEN.

Impărat și Galilean.

Al doilea extras.

Acest de-al doilea fragment din opera lui Ibsen nu-i despărțit de acela pe care l-am publicat în nrul 207 al »Tribunei« decât printr'o scenă pregătitoare, în care Vasile din Cezarea și Origorie din Nazianha, fac o ultimă încercare de a întoarce pe Iulian dela Maximos misticul, ori mai bine, — Magul. E să mai adaugăm că creștinismul, destul de proușpat încă în veacul al IV-lea, se răzima pe revelație, că trebuința revelațiilor neîntrerupte era, ca urmare firească, instructivă, mai ales pentru un răsărit ca Iulian, și atunci scena de magie ce urmează va părea tot așa de firească, pe cât de curioasă ar putea ea să apară pentru vremea noastră.

Scena se petrece în locuința lui Iulian, la Efes. O sală foarte luminată, dând în fund, într'o curte îngustă, împodobită cu statui mici.

Perdelele la dreapta sunt lăsate: Doi servitori în costum oriental aduce un obiect acoperit pe care îl așează în colț după masă. Numai decât apoi intră misticul Maximos pe aceeași ușă. E un om uscăcios, de statură mijlocie, brun, cu chipul de vultur; părul și barba îi sunt încărungițe, afară de sprâncenele stufoase și de mustața cari își păstrează încă negrul lor de peana corbului. Poartă o scufie țuguiată și un lung halat negru; în mână ține o baghetă albă.

Misticul Maximos (merge, fără să bage în seamă pe Iulian, până la obiectul acoperit, se oprește și face un semn cătră servitori; aceștia se retrag fără sgomot.)

Prințul Iulian: În sfârșit!

Misticul Maximos (ridică invelitoarea; se vede o lampă de bronz pe un tripied înalt; ia un ulcior mic de argint și pune ulciu în lampă. Lampa se aprinde de sine și arde cu o puternică lumină roșietică).

Prințul Iulian: Sosit-a vremea?

Misticul Maximos (fără a-l privi). Sufletul și trupul îți sunt curate?

Prințul Iulian: Am postit și m'am uns.

Misticul Maximos: Atunci serbarea de noapte poate să înceapă. (Dă un semn; jucătoare și cântăreți în flaut apar în curte. Muzică și joc în vremea ce urmează.)

Prințul Iulian: Maximos, — ce-i asta?

Misticul Maximos: Trandafiri în păr! vin spumos! Uite, uite, cum se împleticesc frumoase membre!

Prințul Iulian: Și în mijlocul acestei turburări de simțuri vrei tu să...?

Misticul Maximos: Păcatul nu stă decât în întrevederea faptei vinovate.

Prințul Iulian: Trandafir în păr! vin spumos! (Se trânteste pe unul din paturile din jurul mesei, golește o cupă plină, o duce repede dela gură și întreabă:) Ah! ce-a fost în vinul acesta?

Misticul Maximos: O scânteie din focul pe care l-a furat Prometeu. (Se culcă de cealaltă parte a mesei.)

Prințul Iulian: Simțurile mele își schimbă funcțiunea lor; aud lumina și văd sunetele.

Misticul Maximos: Vinul este duhul vieții! omul liber, de bună voie prizonier.

Jucătoarele (cântă în curte):

Slobozește-te sorbind
Sângele lui Bachus;
Te leagă în clătina
Fluxului cadentei!

Prințul Iulian (bea). Da, da, este o mântuire în beție. Poți tu să explici bucuria asta?

Misticul Maximos: Beția e cununia ta cu sufletul naturii.

Prințul Iulian: Dulce enigmă, ispititoare și fermecătoare! — Ce-i asta? De ce ai ris?

Misticul Maximos: Eu?

Prințul Iulian: Un vânt adie la stânga mea! perna pârăie. — Maximos, noi nu suntem singuri!

Misticul Maximos (strigă): Noi suntem cinci inși la masă!

Prințul Iulian: Noi stăm în cerc cu duhuri!

Misticul Maximos: Ce umbre.

Prințul Iulian: Numește-mi oaspeții!

Misticul Maximos: Încă nu. Ascultă, ascultă!

Prințul Iulian: Ce-i asta? Urlă ca un uragan în casă...

Misticul Maximos (strigă): Iulian! Iulian! Iulian!

Prințul Iulian: Grăiește, grăiește! Ce se întâmplă cu noi?

Misticul Maximos: Vremea de prorocie ți-a sosit!

Prințul Iulian (sare în sus și fuge dela masă). Ah!

(Lampa pe masă pare că vrea să se stângă; deasupra marelui lampe de bronz apare un cerc vântat, strălucitor.)

Misticul Maximos (se aruncă la pământ). Privește lumina!

Prințul Iulian: Acolo?

Misticul Maximos: Da, da.

Cântecul jucătoarelor (în surdina, în curte):

Iată noaptea, văzătoarea
Îți urzește pânza;
Voluptatea zimbătoare,
Te 'nchide într'ansa.

Prințul Iulian: Maximos! Maximos!

Misticul Maximos: Vezi ceva?

Prințul Iulian: Da.

Misticul Maximos: Ce vezi?

Prințul Iulian: Văd o figură care strălucește în lumină!

Misticul Maximos: Bărbat ori femeie?

Prințul Iulian: Nu știu.

Misticul Maximos: Vorbește-i.

Prințul Iulian: Pot?

Misticul Maximos: Vorbește, vorbește!

Prințul Iulian (mai aproape): Pentruce m'am născut?

Un glas în lumină: Ca să slujești duhul.

Misticul Maximos: Răspunde?

Prințul Iulian: Da, da.

Misticul Maximos: Mai întrebă.

Prințul Iulian: Care-i slujba mea?

Glasul în lumină: Trebuie să întemeiezi împărăția.

Prințul Iulian: Ce împărăție.

Glasul în lumină: Împărăția.

Prințul Iulian: Și cu ce mijloace.

Glasul în lumină: Prin libertate.

Prințul Iulian: Explică-te, care este drumul libertății?

Glasul în lumină: Drumul necesității.

Prințul Iulian: Și prin ce putere?

Glasul în lumină: Prin vrere.

Prințul Iulian: Ce să voiesc?

Glasul în lumină: Aceea ce ești dator.

Prințul Iulian: Se stinge, pierde!... (Mai aproape). Vorbește, vorbește! Ce sunt dator?

Glasul în lumină (gemând): Iulian!

(Cercul de lumină pierde, lampa pe masă luminează ca mai înainte.)

Misticul Maximos (se ridică): S'a dus.

Prințul Iulian: Dus.

Misticul Maximos: Și înțelegi acum?

Prințul Iulian: Mai puțin ca ori-când. Sunt în marginea unei prăpăstii fără fund, între lumină și întunec. (Se culcă iarăși). Ce-i împărăția?

Misticul Maximos: Sunt trei împărății.

Prințul Iulian: Trei?

Misticul Maximos: Mai întâi e împărăția aceea care s'a clădit pe arborele cunoștinței, apoi împărăția aceea care s'a clădit pe arborele crucii...

Prințul Iulian: Și a treia.

Misticul Maximos: A treia e împărăția tainei celei mari, împărăția care ar fi clădită, totodată,

pe cunoștință și pe cruce, fiindcă ea le urește și le iubește pe amândouă, și fiindcă soarele ei de viață sunt în raiul lui Adam și pe Golgota.

Prințul Iulian: Și împărăția are să vină?...

Misticul Maximos: E la ușă. Am socotit și socotit...

Prințul Iulian: Vântul bate iarăși. Cari îmi sunt oaspeții?

Misticul Maximos: Cele trei pietre unghiulare de sub împărăția fatală a necesității.

Prințul Iulian: Cine? Cine?

Misticul Maximos: Cele trei sprijine mari în lăpădare.

Prințul Iulian: Spune-mi-i!

Misticul Maximos: Nu pot; nu-i cunosc; — dar ți-aș putea arăta...

Prințul Iulian: Arată-mi-i! Numai decât, Maximos!...

Misticul Maximos: Ia seama!...

Prințul Iulian. Acum, acum! Vreau să-i văd; vreau să le vorbesc, unul după altul.

Misticul Maximos: Asupra ta cade vina! (Clatină bagheta). Ia chip și te arată, întâia jertfă a alegerii!

Prințul Iulian: Ah!

Misticul Maximos (cu fața acoperită): Ce vezi?

Prințul Iulian (cu glas înăbușit): E aci, aci în colț. — E mare cât Hercule, și frumos, — dar nu, nu... (șovăind). Dacă poți, vorbește-mi!

Un glas: Ce vrei să știi?

Prințul Iulian: Care ți-a fost chemarea în viață?

Glasul: Crima mea.

Prințul Iulian: Pentruce ai fost criminal?

Glasul: Pentruce n'am fost eu fratele meu?

Prințul Iulian: Nu umblă pe căi piezișe. Pentruce ai fost criminal?

Glasul: Pentruce eram eu însumi?

Prințul Iulian: Și ce voiai, fiind tu însuși.

Glasul: Ceea ce trebuia.

Prințul Iulian: Și pentruce trebuia?

Glasul: Eram eu.

Prințul Iulian: Tu ești laconic.

Misticul Maximos (fără să privească). În vino veritas.

Prințul Iulian: Bine zici, Maximos. (El varsă o cupă plină înaintea scaunului gol). Scaldă-te în vapoarea vinului, palidul meu oaspe. Inviorează-te. Iată, iată, ea urcă ca aburii jertfei.

Glasul: Aburii jertfei nu urcă mereu.

Prințul Iulian: Pentru ce-ți roșește dunga aia 'n frunte? Nu, nu, — să n'o ascundă părul. Ce-i aia.

Glasul: Semnul.

Prințul Iulian: Hm; și ce rod a adus crima ta.

Glasul: Cel mai strălucit.

Prințul Iulian: Ce numești tu cel mai strălucit.

Glasul: Viața.

Prințul Iulian: Iar izvorul vieții?

Glasul: Moartea.

Prințul Iulian: Și al morții?

Glasul (se pierde, ca într'un suspin): Da, aici stă toată taina!

Prințul Iulian: S'a dus!

Misticul Maximos: Dus?

Prințul Iulian: Da.

Misticul Maximos: Cine eră?

Prințul Iulian: Cain.

Misticul Maximos: Țasta-i dară drumul! Nu mai căută altul!

Prințul Iulian (cu o largă mișcare din mână): Al doilea, Maximos!

Misticul Maximos: Nu, nu, nu; — asta nu o fac!

Prințul Iulian: Al doilea, îți zic! tu mi-ai jurat să mă porți până în adâncul unor anumite lucruri. Al doilea, Maximos! Vreau să-l văd! Vreau să-mi știu oaspeții!

Misticul Maximos: Tu ai vrut-o nu eu. (Clatină bagheta). Aici, te arată, sclav de bună voie, care ai ajutat la cea de-a doua convertire a lumii!

Prințul Iulian (își atinge o clipă privirea în gol; de altădată își întinde mâna spre a înlătura ceva, scaunul care-i lângă dânsul, și zice cu glas sugrumat): Nu așa de aproape!

Misticul Maximos (cu spatele spre el): Îl vezi?

Prințul Iulian: Un om cu barbă roșie. Hainele îi sunt sfârticate și cu ștreang de gât. Maximos vorbește-i!

Misticul Maximos: Tu trebuie să-i vorbești. **Prințul Iulian:** Ce-ai fost în viață? (Un glas lângă el). A douăsprezecea roată dela carul lumii.

Prințul Iulian: A douăsprezecea? E fără de rost și-a cincea.

Glasul: Unde ar fi mers oare carul fără de mine?

Prințul Iulian: Ci unde a mers cu tine?

Glasul: În magnificență.

Prințul Iulian: De ce l-ai ajutat?

Glasul: Fiindcă am voit.

Prințul Iulian: Ce-ai voit adevărat?

Glasul: Ce-am trebuit.

Prințul Iulian: Cine te-a ales?

Glasul: Stăpânul.

Prințul Iulian: Stăpânul prevăzuse, când te-a fost ales?

Glasul: Da, aici e taina. (O tăcere scurtă).

Misticul Maximos: Tu taci?

Prințul Iulian: Nu mai e aicia.

Misticul Maximos (privește): L-ai cunoscut pe asta?

Prințul Iulian: Da.

Misticul Maximos: Cum se numea în viață?

Prințul Iulian: Iuda Iscarioteanul.

Misticul Maximos (sare în sus): Noaptea se trădează însăși.

Prințul Iulian (îi strigă): Al treilea!

Misticul Maximos: Trebuie să vină. (Clatină bagheta). Aici, a treia piatră unghiulară! (Se trăneste iarăși pe pat și-și întoarce privirea). Ce vezi?

Prințul Iulian: Nu văd nimic.

Misticul Maximos: Cu toate acestea e aici. (Clatină din nou bagheta). Te conjur, apari!... Ce vezi acum?

Prințul Iulian: Nimic! nimic!

Misticul Maximos (clatină din nou bagheta): Aicia — tu!... (Se oprește deodată, scoate un țipet și sare dela masă). Ah! un fulger în noapte! Văd! — toată arta este zadarnică.

Prințul Iulian (se scoală): Cum? vorbește, vorbește!

Misticul Maximos: Cel de-al treilea nu-i încă printre umbre.

Prințul Iulian: Trăiește?

Misticul Maximos: Da, trăiește.

Prințul Iulian: Și aici, ai spus?...

Misticul Maximos: Aici ori colo, ori printre acei ce nu s'au născut; — eu nu știu...

Prințul Iulian (îi dă brânci): Minți, mă înșeli: Aici, aici, ai spus!...

Misticul Maximos: Lasă-mi haina.

Prințul Iulian: Deci, tu sau eu. Dar care din doi?

Misticul Maximos: Lasă-mi haina, Iulian.

Prințul Iulian: Care din noi doi? Care? totul atârână numai dela asta.

Misticul Maximos: Asta o știi mai bine ca mine. Ce veste glasul în lumină?

Prințul Iulian: Glasul în lumină?... (cu un țipet). Împărăția! Împărăția. Să întemeiez împărăția!...

Misticul Maximos: A treia împărăție!

Prințul Iulian: Nu; și de o mie de ori nu! Jos trădătorule! Mă desbăr de tine și de opera ta toată...

Misticul Maximos: De necesitate?

Prințul Iulian: Fravez necesitatea! Nu vreau s'o slujesc. Eu sunt liber, liber!

Trad. de C. Cioflec.

CUGETĂRI.

Aceeaș poartă, pe care intră despotismul și volnicia, deschisă rămâne și pe seama inamicului extern.

Dr. Rudolf de Ihering.

* * *

Numai acela își câștigă libertatea și viața, care zilnic trebuie să și-o cucerească.

Dr. Rudolf de Ihering.

* * *

Nu e putere, care să împiedece și să țină în loc valurile mișcării popoarelor și nu e despot și tiran, încunjurat de orice putere armată, care să nu poată fi dat la o parte, atunci, când poporul vrea ca e să fie măturat dela suprafață. Forța adevărată rezidă în masele poporului.

T. C. Păcățian.

Neamului meu.

Talazuri răsar de departe
Și cresc și se 'naltă în zare
Urmându-se unul pe altul:
Formează cu ceriul o pânză
De nu mai cunoști orizontul
Și nu mai știi unde începe
Și unde 'ncetează domnia
Văzduhului sombru și apei
Adânc frământate de vânturi.

Le mână din urmă furtuna
Ce urlă grozav și vuește —
Un gemăt de jale și groază; —
Iar dânsule vin zgomotoase
Cu creștete albe de spumă
Spre fărâmul stâncos dimpotrivă
Izbindu-l mereu cu putere
Ca să-l începe subț ele
Și să se 'ntindă departe
Peste câmpii roditoare
Cât ochiul nu mai cuprinde.

Ci stânca stă neclintită
Ca o sfidare 'ndrăzneală —
O sentinelă vitează
Care-și cunoaște puterea: —
Atâtea vremi de urgie
S'au abătut peste dânsa
Atâtea furtuni și talazuri
Au încercat s'o doboare;
Dar în zădar au fost toate:
Inspumozatele valuri
Neputințioase și slabe
S'au frânt și s'au spart plângătoare
Reîntorcându-se 'n bezna
Din care-au ieșit furioase —
Ca linistea ear să se 'ntindă
Pe luciul mării albastre!...

O neamul meu nobil, vlăstara
Poporului-rege ce-odată
Domnea peste lumea întreagă
Temut și iubit de-opotrivă —
Ce vijelie grozavă
De două-ori milenară
S'a abătut cu pornire
Și-a încercat să răpue
Mândria ta înăscută
Și conștiința de tine
Să te cuprindă 'n vârtejuri
Să te cufunde 'n vârtoare!...

Tot ce-a avut Răsăritul
Mai barbar, mai crud, mai feroce
Descătenat-a în oarde
Ca valuri de vânturi pornite
Care veneau furioase
Să te doboare subț ele.

Ci tu ai stat împotriva
Ca stânca din marginea mării
Ca o sfidare 'ndrăzneală —
O sentinelă vitează
Care-și cunoaște puterea —
Și rămânând tot același
Ai apărat Asfințitul
De vijelia turbată
Ce-amenința să-l cuprindă.

O neamul meu nobil, când veacuri
De sânge, de foc și de jale
Au pus la 'ncercare virtutea-ți
Și n'au fost în stare să 'nfrângă
Mândria romană din tine
Și 'naltul tău suflet în care
Trăesc până astăzi strămoșii —
Restriștea de astăzi mi-aduce
Un zimbet sarcastic pe buze:

Turbată să fie urgia
Și vijelia — turbată:
S'ar liniști ca prin farmec
Căci stânca le stă împotriva —
Și stânca ești tu, românilor
Și sufletu-ți mare e stânca...

Ce-i scris să se frângă se frânge
Ce-i scris să rămâne — rămâne.

Constanța, 12 Decembrie 1908.

Ioan N. Roman.

BIRUIT.

Lui Vasile Pârvan.

Scuturându-și capul ca de o greutate ce-l apăsa puternic în creștet, aruncă condeiul din mână, împinse cu un gest nervos hârtiile ce le avea înaintea, apoi își ridică brațele în aer într-o mișcare înceată de oboseală, își îndreptă spatele îndoit atâta timp la masa de lucru, și răsămându-se de speteaza scaunului, se uită fix înaintea pe fereastra deschisă, prin care aierul cald al sfârșitului zilei pătrundea în odaie încărcat de un miros greu de trandafiri. Umbre negre se jucau pe perdelele albe ce cădeau în cute largi din tavan; cerul senin de o culoare albastră-cenușie, caracteristică verei călduroase, aruncă dogoreala lui de lăție, care pătrundea pe fereastra deschisă în odaie, amestecată cu mirosul trandafirilor ce populau grădinița din față.

Răsufflă adânc. Binișor închise călimara, apoi cu mișcări leneșe puse condeiul lângă ea, împinse o carte ce ară pe marginea biuroului gata să cadă, și se sculă în picioare într-o mișcare greoaie, gustând plăcerea unei întinderi a mușchilor, după o ședere lungă pe scaun.

Se simțea foarte obosit de lucru. În picioare, răsămându-și amănândoi pumnii pe masă, se uită pe fereastră și cu o curiozitate copilărească urmări cu atenție o muscă, ce drept în mijlocul ferestrei, într-o rază de soare, bătea din aripi ținându-se în loc în aier, sburâ apoi brusc în lături într-o mișcare de săgeată, revenea din nou la locul de mai înainte, ca apoi iar să facă o mișcare în lături, aruncându-se asupra alteia pe care, poate, o bănuia că ar voi să-i ocupe locul. În blăndul razelor musca era un punct întunecat, iar aripele diafane îi făceau o aureolă scânteietoare, care vibră în jurul corpului ei mic și negru.

Cărți deschise, altele în vrafuri, acopereau aproape tot biroul într-o neorânduială în care ca greu se putea orienta cineva; iar în jurul mesei, ocupând o mare parte din cameră, pe cele trei etajere și pe scaune, alte volume, cu bucăți de hârtie între pagine, însemnând un capitol, stau gata de a fi consultate; pe când vasta bibliotecă ce ocupa un perete întreg strălucea de aurul titlurilor volumelor legate și așezate în rânduri. Un fotoliu verde își deschidea larg brațele postitoare la odihnă; o mașină curioasă ocupa o masă dintr'un colț al camerei; un clopot de sticlă pe o etajeră, acoperea un microscop; o pendulă elegantă pe un perete bătea rar clipele; iar ceilalți pereți erau acoperiți de portrete, de caricaturi, de fotografii, cari în rame, cari simple cartoane prinse în zid cu un cui. Toată camera, prin grămădirea de cărți era redusă, micșorată, așa că de abia puteai învârti în acea neorânduială de volume ce ocupau mesele, scaunele, etajerele. Lângă fotoliu o mesicioară susținea o lampă al cărui picior părea îngropat în două rânduri de cărți, iar pe peretele din fața fotoliului, un tablou mare în ulei, îl reprezentă pe el, atât de expresiv că pe fondul tabloului, fără ramă, ce se confundă cu perețele, chipul lui par'că sta să-ți vorbească. Artistul, în interpretarea lui îl idealizase, și pe fruntea albă și înaltă, subț părul blond și ondulat, trecea o rază de lumină ca un nimb, iar ochii negri rideau în fața blondă, dând figurei un aier de negrită dulceată. Și din fondul întunecat al tabloului, cu capul puțin plecat la stânga, cu o mână în buzunar, se uită așa de blând, cu o expresie atât de duioasă, că părea un copil cuminte căutând cu drag înaintea sa.

În ziua aceea lucrase mult, își frământa-se mintea, așa că privind musca ce se jucă în aurul soarelui, pentru spiritul lui obosit de încordarea în care fusese toată după amiaza, era ca o distracție de care avea atâta nevoie. Din nou răsufflă adânc, și cu un gest leneș trecu mâna peste frunte par'că ar fi vrut să-și gonească greutatea din creier.

Se întoarse, căută cu ochii cuierul de lângă ușă, își schimbă haina de lucru și ieși din cameră.

În antreu își luă pălăria din cui, și-o puse pe cap, și cu o mână pe mustață rămase gânditor, privind lung la covorul roșu ce focul ce acoperea antreul; apoi cu o mișcare aproape automată ridică mâna și apăsă butonul electric. Imediat se resgândi; mâna și-o retrase brusc după buton, și zise aproape tare:

— Ah! de ce am sunat?

Supărat pe el însuși strânse pumnii, încruntă sprâncenele. Nici-odată nu chemă, când plecă, ieși fără să spuie, dar la poartă atingeă soneria

dând de veste de plecarea lui. Și acum? Eră foarte contrariat, dar nu putu să stea mult pradă supărării, căci se auzi un sgomot de pași, o ușă se trânti alături și aproape imediat o altă ușă a antreului se deschise.

— Ce doriți?

Și în cadrul ușii apărură jupâneasa, mică și brună, curat îmbrăcată, pieptenată cu părul sus, și așa de bine în totul, așa de puțin semănând a servitoare, că mulți când ea le deschidea, o luau drept o domnișoară a casei.

— Uite... eu ies... Și te rog să nu-mi atingi nimic de pe masa mea...

Răspunsul ei fu scurt, dar cu o intonație particulară, șoptit mai mult:

— Bine!

Ea nemișcată, privea în jos fără să-și ridice ochii asupra lui; el îi vorbea trăgănat, încurcat, neștiind ce vrea să-i spuie, uitându-se, fără să vadă nimic prin perdelele antreului afară.

— Și să-i spui coconiții că am ieșit... Asemenea și dacă m'o căută cineva...

Ea tot cu ochii în jos șopti iar:

— Bine.

Apoi el se îndreptă spre ușe, o deschise și ieși tot fără să o privească. În urma lui ea suci cheia, și prin perdelele ușei dela antreu, îl urmări cu privirea pe calea nisipoasă a grădinei, și nu-l lăsă din ochi decât când poarta se trânti sgomotos, iar el o luă la stânga pierzându-se după zidul casei.

În stradă răsufflă iar puternic, și nu simți în suflet mulțămirea lăuntrică pe care o avea întotdeauna după câte-o zi de muncă încordată și cu folos, ci inima îi era răscolită, era mulțămît de el însuși, de chemarea fără rost a Emiliei, de jena și încurcătura ce o avusese în fața ei. Voise să iasă din casă cu gândul să-și odihnească creierul, să facă o plimbare fără să se gândească la nimic, să-și procure o oră de recreație, și iată-l acum apucat de șuvoi de nor gânduri ce-i torturau mintea, nemulțămindu-l, stricându-i toată dispoziția și mărindu-i nemulțămirea și mai mult prin aceea că-și da seama de ceea ce petrecea în ea. Făcând o sforțare, voi să-și impuie de a nu se mai gândi »la un așa fiac«, dar tocmai prin această încercare, gândul lui venea cu mai multă stăruință asupra faptului de care acum, fără voie, legă o se ie întreagă de alte fapte trecute, un lanț întreg de împrejurări, și toată gândirea îi era acum concentrată asupra Emiliei, toată firea lui îi era dată ei, îi avea obsezie pe care o simțise dela primele zile ale venirii ei în casa lor, și voința ce căutase să și o impuie ca să nu se mai gândească la ea, încetul cu încetul pe lângă de tot.

Mergea încet, dus pe gânduri, nevăzând pe nimeni, apucând la întâmplare strada ce-i ieșea, în cale. În ziua aceea, mai mult ca în zilele trecute, peste mintea lui obosită se urcă unda furtunoasă a sentimentului ce-i pornea din inimă, copleșindu-i mai mult voința, punându-i în neputință de a se smulge din valul gândurilor, înăbușându-i ori-ce urmă de judecată, și în mintea lui faptele îi reveneau dela început, le cercetă fără voie, revenea asupra unuia din trecut, ca din nou să-l lase și să treacă la altul recent, pe care îl părăsea iar ca să-și desăvârșească amintirea celui vechi, și așa, o văzu într-o dimineață apărând în pragul ușei sufrageriei, cu părul ei negru lucios, grămădit tot în creștet, cu talia fină încorsetată, strânsă de un cordon de lac negru, cu o rochie închisă peste care avea un șorț alb. Obrajii îi erau împurpurați, privirea sticloasă cată cu timiditate, s'ar fi zis că e rușinată de starea ei. El ridică ochii din ceașca cu cafea, o privi mirat, apoi îi întoarse într-o întrebare mută spre nevasta sa; și după ce Emilia eși, răspunzând întrebării ochilor lui, îi spuse că este noua jupâneasă, aceea despre care îi vorbise zilele trecute, și care azi a intrat în serviciu.

— Hm, pare mai mult o domnișoară... ră-tăcită, zise el.

De atunci lucrurile și-au mers drumul lor, și de două luni Emilia își îndeplinea slujba cu sârguință, purtându-și peste tot pieptinătura ei de modă, șorțul alb, talia fină stânsă cu cordonul de lac negru, care lucea ca și ochii ei negrii. În fața ei îmbujorată avea o expresie duioasă, ochii îi ținea mai mult plecați, par'că rușinată, iar când îi ridică flăcări negre țâșneau din ei; când vorbea buzele ei se deschideau pe un șir de dinți ascuțiți, și cercetărilor lui mute nu-i scăpase faptul că mâinile ei erau destul de fine și destul de curate pentru slujba de jupâneasă ce o făcea, și

de aci în gând ei brodă o întreagă poveste fantastică, o fugă romantică din casa bărbatului ei, o urmărire a acestuia, ea intrând în serviciu, și ca aceste fantasii să capete o jumătate de întărire în gândul lui, eră că Emilia nu eșia din casă nici până la poartă, ascunsă par'că temându-se de a nu fi văzută.

Ziua fusese foarte călduroasă; cerul de un senin orbitor aruncase un torent de raze asupra orașului, casele, pietrele stradelor dogoreau, și în acest început de seară, cu toate că soarele scăpătase, căldura eră năbușitoare, grea, netulburată de nici o adiere, iar frunzele rari ale puștilor arbori erau plecate în jos, pe jumătate moarte, îngreuiate de focul soarelui și de praful ce de atăta vreme ploaia nu-l mai spălase după ele.

La început, după prima impresie, Emilia îl lăsa indiferent: eră foarte veselă că nevasta sa o găseă pe plac și nu-l turbura cu plângerile contra servitoarelor, mulțumiți amândoi cu serviciul ce-l făceă, de curățenia persoanei ei; mai târziu glumiră pe socoteala cochetăriei ei, de felul ei de a se piepteni, de talia ei încorsetată, strânsă în cordonul de lac negru, ba odată, la masă, voiă să ridice o furculiță ce căzuse jos, el o întrebă în glumă dacă nu o supără corsetul, la care ia răspuns roșindu-se până la urechi, că nici-odată nu a purtat așa ceva. Și încetul cu încetul prezența ei începu să fie o plăcere pentru el, o urmăreă fără voie cu ochii în trecerea ei prin camere, îi admiră talia ei fină, de-asupra căreia pieptul ieșia înainte, și când își dădu seama de stăpânirea ce Emilia începuse să ia asupra lui se supără, își făcu muștrări și în orele când această obsesie deveneă mai stăruitoare. Voiă să se scuture de ia, pronunțând tare »o servitoare«, accentuând aceste două cuvinte și dându-le tonul de dispreț, cu care voiă să-și arete lui însuși deosebirea ce există între el și ia, cu care voiă să pue o stavilă apropierei ce din zi în zi vedeă că se face între simțemintele lui și ea.

Dar scăpând stăpânirii voinței lui, Emilia din zi în zi făceă câte un pas mai mult în mintea lui, din zi în zi se înficeă mai mult în creierul lui. Când nevasta sa nu eră în casă, un fel de teamă îi umpleă inima, știindu-se în atmosfera aceea plină de Emilia, și totuși peste teama internă, o mulțămire ciudată îi cuprindeă simțirea știindu-se singur cu ea. Dar cu toate că asupra simțirii lui nu puteă să-și impuie, făceă tot posibilul s'o evite, să nu o privească chiar. În fața ei eră încurcat, nu îndrăzneă să-și ridice ochii asupra ei, și se supără pe el însuși când se găseă într-o pozițiune analogă cu cea de astăzi, de care nu puteă să-și dea nici iertare nici seamă. Gândindu-se mereu asupra situației îndoielnice în care se găseă, ajunse se vadă primejdia, scandalul; își ziceă totuși că nu se va întâmplă nici-odată așa ceva, că va aveă atăta putere de sine să se înfrâneze. Se hotărise chiar să ceară nevastei sale să o dea afară, dar ori de câte-ori voiă să înceapă vorba, o slăbiciune îl cuprindeă, un regret de a nu o mai puteă vedeă, de a nu mai aveă mulțămirea sufletească ce i-o da cea femeie numai cu prezența ei în casa lor și afară de aceasta nevastă-sa nici-odată nu spusese un cuvânt de nemulțămire contra ei, nu se plânsese de nimic, cu atât mai mult cu cât nimic nu da pe față simțemintele ce el le încercă pentru ea.

Pe de altă parte Emilia nu lăsa să se ghăcească nimic pentru acest bărbat frumos, de un blond puternic, cu ochii negri, cu figura distinsă, cu zimbetul cald și dulce; rece și politicoasă se purtă față cu el ca dela început.

Văltoarea sufletească creșteă din ce în ce; el vrând să-și caute o îndreptare întră în camera lui de lucru, se adânceă în cercetări, răsfoia volume, scria, lucră, căutând să fugă de ispita ce cu groază vedeă că se apropie, căutând să se aprofundeze în studiu, să-și uite de el și mai ales de Emilia; dar de multe-ori această voință eră înfrântă de simțemintele ce se destilau în inima lui, și când se apucă de lucru, trebuia să-și impuie mult, să facă eforturi puternice ca să poată intră de-a întregul în gândirea ce o urmăreă în lucrările sale, și nu rare-ori se treziă ca dintr'un vis, cu ochii pe fereastră, gândindu-se la silueta ei sveltă, întrevăzându-i cordonul ei negru de lac.

În relațiile cu nevastă-sa nimic nu da de bănuiră clocoțirea vulcanului ce purtă în piept, și ea absorbiă de viața »mondaine« ce duceă, nu vedeă în bărbatul său decât pe savantul care nu-și ridică decât rare-ori capul din cărți, dar care este amabil și gentil.

Cerul începeă să ia o culoare mai închisă, albastru-cenușiu orbitor de lumină și de căldură, începuse să se facă mai închis pe măsură ce seara veneă, iar căldura ce se stăpânise cu sufocanta ei împărăție începuse să mai slăbească, aerul deveneă ceva mai respirabil și trotuarele începuse să se populeze cu persoane cari, ca și el, căutau un moment de odihnă și de răcoare. La un colț de stradă se oprî brusc, scuturat din lumea gândurilor lui de trompeta răsunătoare a unui automobil, și readus la realitate căută cu îngrijorare în dreapta și în stânga, voind să se orienteze, și atunci văzû înainte lui pe celalalt trotuar o siluetă fină de femeie, cu o rochie închisă, cu un cordon de lac negru ce-i strângeă talia fină și tresărind murmură:

— Emilia!

Și cum o urmăreă cu ochii, în ideile lui se făcû o altă ordine și revenind la realitate își dădu seama de această obsesie de licean îndrăgostit, de copilăria și ridicolul faptului ce se petrecea cu el, își încruntă sprincenele, lovî supărat cu bastonul în trotuar și murmură printre dinți:

— Le stupid! Ce dracu, par'că nu sunt în toate mințile!

Dar voința slăbi repede, patima birui asupra judecăței și amintirile iar îi năpădiră gândul, cu lungul șir al icoanelor în care ea aveă locul de frunte, și mai ales îi venî în minte o scenă ce se petrecuse cu patru zile mai nainte și care și azi îi rodeă conștiința.

Intrând în camera de lucru, la o oară, când nu se aștepta nimeni, deschizând ușa, avû surpriza să găsească pe Emilia în fotoliu, uitându-se fix la portretul lui după părțile din față. Un val de mânie furioasă i-se urcă în creier. Mărturisirea mută a ei, în aceea admirare a tabloului, surpriza acestei revelații, ciuda sufletului omului cinstit care se sbate contra ispitei, toate aceste izbucniri într'un strigăt:

— Ce cauți aici?

Ea sări spăriată, roșie toată, și fără să-l privească, fără să zică nici o vorbă, fugî pe ușă.

El rămase buimăcit, cu pălăria în cap, cu bastonul în mână, uitând pentru-ce venise, și incapabil de a-și pune vre-o ordine în idei, eși trântind sgomotos ușa.

Zilele următoare ea eră și mai stânjenită, nu-și ridică ochii spre el; iar el eră amețit, cuprins de o nespusă oboseală, incapabil de a lucră, incapabil de a se smulge din toropeala ce-l prinsese, lăsându-se în voia gândurilor risipite ce fără nici un șir îi stăpâneă mintea, pierzând orele fără să facă nimic, cu ochii pe fereastră, urmărind ceasuri întregi umbrele ce se jucau în lumina soarelui, sau ascultând bătaia rară a pendulei, întocmai ca un bolnav, care cuprins de puterea unui rău intern, stă într-o stare de complectă moleșală sufletească, incapabil de a-și adună voința, de a se scutura.

Trei zile fusese sub stăpânirea acestei stări covârșitoare, și de abea azi putuse să se ocupe iar, să se dea lucrului; dar mersese foarte greu, îi trebuise silințe colosale ca mintea lui să se concentreze toată asupra lucrului.

Și acum, dupăce atâtea ore nu-și mai adusesese aminte de ea, când fu să iasă, dorința naivă de a o vedeă, ca o undă i-se urcă din inimă spre creier, și fără să știe cum, sunase chiamându-o. Eră prima dată după scena cu fotoliul, când se găseau față în față, prima dată de atunci când el îi vorbeă, și ca un rest de cinste sufletească, regretând imediat că a chiamat-o, eși din casă furios pe el, dar purtând în inimă și în minte un șir de icoane și de dulci amintiri în cari eră numai ea. Zadarnic își făcea muștrări, zadarnic căută ca să impuie acestei patimi, căci voința îi eră înfrântă de acea undă ce-i urcă din inimă spre creier, slăbindu-i și întunecându-i judecata, și dându-l întreg acestei patimi.

Acum cerul se făcuse și mai întunecat. De parte la răsărit, aveă o culoare de un albastru închis, ca o infinitate de ape; drept deasupra, culoarea eră mai palidă, mai amestecată cu albul luminii și păreă așa de înalt, așa de departe, că el cum se oprise și-și ridicase ochii în sus, avû o senzație de amețală, ghicind enormitatea de spațiu ce se deschideă deasupra capului lui. Colo, de partea cealaltă, o dungă portocalie însemnă drumul soarelui apus, iar bolta eră de o culoare mai strălucitoare, de un albastru mai palid, mai amestecat cu ultimele raze ale soarelui ce se duce și atunci ochilor lui, li-se arată un tablou de o delicatețe rară: jos, la orizont, o palidă linie

portocalie, mai sus albastrul auriu al cerului și pe acest azur de o culoare incomparabilă, o geană de argint, luna nouă, așa de fină, așa de subțire că părea o arătare în aerul calm și senin. Secerea de argint străluceă așa de blând, așa de ideal, eră așa de eteree, încât par'că se așteptă dintr'o clipă într'alta s'o vază pierind, topindu-se în lumina apusului. Înfașșurarea aceasta, înălțimea cerului, culoarea lui albastră-strălucitoare, luna nouă ca o muche de argint, făceă un tablou de o măreție divină, de o delicatețe eteree și revelația acestei arătări incomparabile îi scaldă sufletul lui sbuciumat într'o baie binefăcătoare.

Făcând drumul înapoi spre casă, eră mai liniștit și luase o hotărîre: chiar în seara aceea să-i vorbească nevastei lui și să caute vre-un pretext ca să înlătore pe Emilia; la urma urmei, chiar să-i spuie pericolul ce-l amenință și pe el și liniștea casei. Și tot chibzuid, când ajunse la poartă, hotărîrea eră luată, și chiar întrezăreă pacea sufletească ce din nou va domni și în casa și în inima lui.

În sufragerie găsi pe nevastă-sa în tovărășia mamei sale, care venise să o ia imediat după masă la ea acasă, așa că planul lui căzû dela început. Avû un moment de vădăcă cudă care îi schimbă trăsăturile feței lui regulate, dar trebuî să se supuie soartei, și se gândi că-și va îndeplini a doua zi planul.

Și întorcându-se dela poartă, până unde însoțise pe cele două femei, avû deodată un simțământ brusc, un sentiment nehotărît, un fel de bănuială a unei presimțiri, că ceva mare se va întâmplă în noaptea aceea. Noaptea se lăcase grea, aerul limpede eră răcorit de arborii grădinei și încărcat de mirosultrandafirilor, stelele luceau sus, iar în depănare, orașul ce fusese amorțit în timpul zilei de căldura doborâtoare se deșteptau la viață, trăsunile vuiiau, muzicele cântau în grădinile publice.

În odaia de lucru, aruncă o privire asupra biroului încărcat și mersese până lângă fereastră, privind în întunerecul grădinei, în care frunzele arborilor, sub lumina ce veneă din odaie, aveau uneori străluciri de aur.

Simțea o apăsare pe inimă, o tristete nesfârșită îi cuprinsese sufletul, își zise din nou că va pune capăt acestei stări sbuciumătoare, prin îndeplinirea hotărîrei ce și-o luase de cu zi și acum gândindu-se din nou la aceasta, se simțea și mai în stare și gata de a face o jertfă.

Câteva note aduse de vânt dela o muzică din depărtare, veniă să-i rupă șirul ideilor și să-l afunde din nou în melancolie.

O bătaie la ușă îl făcû să tresară.

— Intră!

Și în cadrul ușei, sub lumina vie ce risipeă lampa, apărû Emilia. În sufletul lui năvăli deodată o teamă amestecată cu mânia ce fără voie cuprindeă firea lui cinstită la apropierea celeice-i goneă liniștea. Fața i-se schimbă, sprâncenele i-se grămădiră într'o cută ce-i tăia fruntea de sus în jos și o întrebă aproape răstit:

— Ce vrei?

Ea se roși ca lovită de o insultă; ochii i-se umeziră și răspunsese aproape aspru:

— Voiam să fac o rugăciune...

El simți cum i-se strânge inima ca în preajma unei catastrofe, în locul mâniei un sentiment de o nedefinită durere îi umplû sufletul, sângele îi fugi în obraji și făcû un pas spre ea.

— Ce rugăciune?...

— Să-mi dați vcie să părăsesc serviciul.

Un val de sânge îl năvăli în cap, peste ochi îi trecû o perdea roșie, simți cum se clatină și dacă nu s'ar fi răzimat de birou ar fi căzut. Respiră adânc, pe când în tâmpile sângele îi băteă cu putere de ciocane. În fața lui Emilia sta cu capul plecat, privind șorțul alb, ale cărui margini le frământă în neștiire cu mâinile; din lampa aprinsă un potop de raze îi cădeă peste părul ei negru, făcându-l și mai lucitor, iar genele plecate păreau și mai lungi cu umbra ce o făceau pe pielea albă și netedă.

Și atunci o luptă enormă se produse în el, o luptă uriașă ce dură numai o clipă, între patima lăuntrică și între judecata ce-i arătase calea ce aveă de urmat.

Și deodată nu mai simți nimic, nu-și mai dădu seama nici de el, nici de timp, nici de cece gândise: camera, lampa, totul dispărû ochilor lui și nu vedeau decât pe Emilia, care lun înă ca un isvor de raze și fără să-și dea seama, instinctiv aproape, întinse mâna cuprinzându-o de băr-

bie, îi ridică în sus fața. Genele ei i-se lipiră de frunte, luminile negre ale ochilor ei se ridicară în sus, oprindu-se cu sfială într'ale lui, gura i-se întredeschise, iar buzele roșii ca sângele începură să-i tremure. Și el împins de o putere nevăzută își plecă capul aproape, mai aproape de al ei.

Un țipăt scurt, infundat și Emilia își aruncă brațele amândouă în jurul gâtului lui.

Lampa aprinsă aruncă un val de raze peste ei, orașul vruia în depărtare, iar vântul ce trecea ușor printre arbori, aducea crâmpoie rupte dintr'un vals, ce o muzică, undeva cântă într'o grădină.

Roma, Iunie 1908.

Pompiliu Robescu.

CĂTĂNEȘTI.

Lasă-mă neamțule-acasă
Că mi-e ierbuța de coasă,
Și grâul de secerat
Și mândra de măritat.

Spală maică hainele
Că pleacă cătanele
Și le spală cu săpun
Și le trimite pe drum.

Trece trenul șuerând
Mândra rămâne plângând;
Trece trenu și să duce
Mândra rămâne și plânge.

Înălțate Impărate
Nu mă nștrăina departe!
Tu știi rându tunului
Eu știi rându plugului;
Tu știi rându săbii
Eu știi rându secerii;
Tu mai știi rându puștii
Iară eu rându coasii...
Bate-te cu cine-i vrea
Eu mă joc cu mândra mea;
Bată-te cu peștii 'n apă
Dă-mi pace să merg la sapă;
Bate-te ziua la soare
Eu merg sara 'n șezătoare;
Bate-te noaptea pe lună
Eu duc din holdă cunună
Și fac mândrii voie bună.
Tu cu bătaile tale
Aduci tot bănat și jale.

Culese de I. C. G.

POPORALE.

Prin codruț verde mersei
Frunzuță verde rupsei
Pe genunche o pusei
Frumoasă carte scrisei
La bădița trimisei,
Ca să vadă și să-mi creadă
Cum mi-e inima de neagră
Și mi-e fața ca frunza
Și inima ca slova,
Măi bade de jalea ta!

Gândit-am bade gândit
Gândit-am în gândul tău
Tu cuvântul l-ai mutat
Jurământul l-ai călcat
Sufletul mi-l-ai mâncat.
Pe-un poduț, mări mergeam
De mână ținându-ne
Din gură muștrându-ne:
»Blăstămat să fie locu
Unde ne-am jucat noi jocu
C'ăsa-s eu de iute 'n gând
Ca sboru pasării 'n vânt.
Unde pică la prinsoare
N'are lumină, nici soare!«

Dela noi din deal în vale
Frumos trandafir înfloare
Trandafir moldovenesc
Eu ca badea nu gălesc
Nici în față, nici în dos
Nici în port așa frumos
Nici în sat
Așa chitat!
Cu buzele
Ca frunzele
Mustățile-s trase 'n vânt
Ochii mă bagă 'n pământ!

Culese de S. Bornemisa, stud.

Guy de Maupassant.

Cameriera.

Două dame tinere, cari abia se mai văd dintre flori, trec într'o trăsură jur-împrejur încărcată cu buchete de flori. Trăsura samănă mai mult cu un buchet uriaș; partea dinainte e tixită cu micșunele, pe pielea de urs care acopere genunchii celor două dame e un amestec draguț de roze, mărgăritărele, garoafe, tuberoze și flori de portocal legate cu fășii subțiri de mătase. Numai brațele, umerii și o parte din talie — una în albastru și alta în lila — se mai văd dinire flori.

Biciul viziului e înfășurat în anemone, hamurile sunt împodobite cu vioarele, spițele roatelor sunt împrejmuite de rezedă, iar în locul felinarelor strălucesc ca doi ochi uriași, o păreche de buchete.

Trăsura trece în fugă pe Rue d'Aulebes; înaintea și înapoia ei trec alte trăsuri, toate împodobite cu flori și cu dame ce dispar într'o mare de vioare. În orașul Cannes e bătaie de flori.

Trăsurile ajung pe bulevardul dela Foncière; aici are loc bătaia. Un șir de trăsuri elegante, cari par să nu se mai sfârșesc, trec una pe lângă alta în două rânduri. Din toate părțile se aruncă flori. Ca niște gloanțe trec șuerând prin aier pe dinaintea fețelor rumene, apoi cad pe pământ de unde le ridică strengării strădelor.

O mulțime de oameni e postată pe ambele trotuare, ținută în frâu de jandarmi călări. Cine e curios și se întinde prea înainte, e dat înapoi, pentru ca gozul să nu se amestece între elită, între cei bogăți.

Cei din trăsuri sunt veseli, se strigă pe nume unii pe alții, se salută și se bombardează cu flori. Mai mult atrage atenținea oamenilor o trăsura încărcată cu dame draguțe, toate îmbrăcate în roșu, ca niște drăcoiace. Un domn aruncă în continuu un buchet uriaș legat cu o cordea de gumă. Damele își acopere fețele, bărbații se ghemuiesc unii în alții pentruca să nu fie loviți, dar obuzul bine mirositor, făcând un cerc, se întoarce la posesorul său care îndată îl și aruncă în o altă direcțiune.

Cele două dame aruncă din arsenalul lor buchet după buchet și totuși sunt acoperite de o ploaie de flori. După o oră, obosite, doresc să fie duse la Golf Juan, de-alungul mării.

Soarele dispare după Estesel, marea albastră, lucie se întinde până la orizontul depărtat, unde se împreună cu cerul. Corăbiile ancorate în golf apar ca o ciurdă de animale diforme și nemișcătoare cari se odihnesc pe apă, figuri stranii cu corpul uriaș, panțerate și cocoșate, împodobite cu catarguri ușurele și cu ochi cari încep să lumineze cât se înserează.

Cele două dame privesc viștoare pe întinsul mării. În sfârșit una din ele rupe tăcerea:

— Cât e de minunat! Așa în câte-o seară și-se par toate bune și frumoase. Nu-i așa Margareto?

— Da, de sigur — răspunde Margareta — dar ceva totuși lipsește...

— Ce?... Eu mă simt într'adevăr fericită... nu doresc nimic.

— Și totuși! Tu nu te cugeți la acel ceva. Ori-cât de bine ne-am simți noi în ce privește corpul nostru, totdeauna mai dorim »ceva«... ceva pentru inimă...

Cealaltă zâmbi.

— Iubire?

— Da!

Ele tăcură și priviră din nou în largul mării, apoi cea care se numia Margareta zice:

— Viața îmi pare nesuferită fără iubire. Eu trebuie să iubesc, fie chiar și un câine... de altfel noi toate suntem așa, poți tu să zici ce vei vrea Amalio!

— Nu Margareto... Nici vorbă de așa ceva. Prefer să nu fiu iubită de nimeni, dacă nu sunt iubită de-o persoană simpatică. Crezi tu că mi-ar conveni să fiu iubită de... de...

Ea nu mai zise nimic și se cugetă de cine ar putea fi iubită; după ce-și plimbă ochii în toate părțile, ei rămaseră ațintiți asupra celor doi nasturi de metal, ce străluceau pe spatele vizitiului, apoi adăugă râzând: de vizitiul meu?!

Margareta însă cât se poate mai serioasă, îi răspunse: Te asigur, că e ceva plăcut să fii iubită de un servitor. Să vezi ce față pocită fac acești oameni... te prăpădești de răs. Se înțelege că, cu cât sunt ei mai nătângi, cu atâta trebuie să te porți mai sever cu ei și într'o bună dimineață la o ocazie binevenită îi dai pe ușă afară... O, e ceva nostim...

Amalia ascultă câțva timp gânditoare, apoi zise:

— Nu, nici vorbă, pe mine nu m'ar satisfice iubirea servitorului meu. Cum ai și ajuns tu să te cugeți la așa ceva?

— Intocmai ca și cu ceialalți bărbați... devin nebuni dela o vreme...

— Ceialalți nu mi-se par chiar așa de nebuni, mai cu seamă când ei mă iubesc.

— Curați nebuni draga mea, incapabili de a-ți spune o vorbă cuminte sau de a-ți reproșa ceva.

— Și tu? — Cum te simțai iubită de servitorul tău? Te-a înduioșat, sau te-a lingușit?

— Induioșată? Nu! Lingușită? Da, așa ceva! Asta o simți totdeauna când cineva e îndrăgostit în tine — fie el cine-o fi.

— Margareto, fi bună...!

— În tot cazul! Să-ți povestesc întâi cecece mi-s'a întâmplat mie? Din asta te vei convinge și tu cât de curios e cecece se petrece cu noi în astfel de cazuri.

Vor fi patru ani de atunci. Nu aveam camerieră. Am probat cinci sau șase una după alta; nici una nu-mi plăcea și nu mai aveam speranță să gălesc vre-una, când, într'o zi, cetesc un inserat că o fată tinăra care știe să coasă, să brodeze, să frizeze și pe lângă asta mai știe și englezește, își caută un loc de camerieră. Avea la îndemână și atestate bune.

I-am scris imediat și în ziua următoare deja cameriera se și prezentă.

Eră de statură înaltă, slăbuță, puțin cam palidă și se părea de tot sfioasă. Avea niște ochi negri frumoși și un ten minunat; mi-a plăcut de ea. Am cerut să-i văd atestatele și ea mi-a dat unul englezesc, pentru-că venia, cum spunea ea, tocmai din casa Lady-ei Rynnoell, unde a servit zece ani de zile.

În atestat se spunea apriat că fata a părăsit de bună voie locul unde a stat, pentru-ca să se reîntoarcă în Franța și că nu i-se poate băga altă vină decât: puțină cochetărie franțuzească.

Aceasta circumscriere obraznică în limba engleză m'a făcut să surd; am angajat fata imediat.

Încă în aceeași zi intră în serviciul meu. Se numea Roza.

La patru săptămâni eram nebună după fata asta. Eră un mărgăritar. În ce privește frizatul avea gusturi incomparabile și în aranjatul unei părării se pricepea mai bine ca o modistă, chiar și la toalete se pricepea. Când i-am văzut destoinicia în toate, am rămas uimită. Până atunci nu fusesem nici când așa bine servită.

Când mă îmbracă umblă așa de ușurel cu mâna încât nici nu-i simțeam degetele și pentru mine nu e nimic mai neplăcut decât ca o camerieră să-mi atingă corpul.

Mă făcusem leneșe de când eră în serviciul meu, îmi plăcea să mă îmbrace ea din cap până în picioare; roșiă în tot minutul și nu zicea o vorbă. Dupăce făceam baie mă odihneam pe un divan, iar ea mă frota și mă masa. O priveam mai mult ca pe-o prietină decât ca pe o camerieră.

Într'o dimineață însă mi-se anunță într'un mod foarte misterios că portarul are să-mi spună ceva numai mie. Mirată, îl las să între. Eră un om de încredere, soldat bătrân, fost fecior al bărbatului meu.

El singur nu ştia cum să-mi facă cunoscut cece aveă să-mi spuie. În sfârşit zise, abia pu-tînd să vorbească: »Doamnă! Comisarul de poli-
tjie aşteaptă jos«.

— Ce vrea? — îl întrebai eu.

— Vrea să facă perchiziţie.

— Perchiziţie? Pentru ce? Aici n'are ce căută!

— Zice că în casa noastră e ascuns un făcă-
tor de rele.

Îmi eră teamă şi i-am spus să-l conducă pe
comisar la mine voind să fiu clasificată. — Eră
un om cinstit, decorat cu »legiunea de onoare«.
Şi-a cerut întâi scuze şi apoi mi-a spus că între
servitorii mei se afă un evadat.

Indignată la culme, i-am spus că eu pot ga-
rantă pentru personalul meu, şi i-am numărat
pe rînd.

— Portarul: Pietre Courtice, fost soldat.

— Acesta nu e.

— Vizitiul: Francisc Riegan, ţăran din Cam-
pania, fiul arăndaşului tatălui meu.

— Nici ăsta nu e.

— Răndaşul, de origine tot din Campania, fiul
unei familii de ţăran cunoscute, şi apoi servitorul
pe care l-ai văzut şi d-ta.

— Nici acesta!

— Atunci, domnul meu, te-ai înşelat.

— Scuzaţi stimată doamnă, eu sunt convins că
nu mă înşel. Fiind vorba de un criminal peri-
culos, te rog să porunceşti servitorilor să treacă
unul după altul pe dinaintea mea.

— La început ne-am opus dar apoi am cedat
şi am poruncit servitorilor mei, de ambele sexe,
să vie sus.

Comisarul se uită pe rînd la toţi, apoi zise:
Nu sunt toţi!

— Dar rogu-te! Numai cameriera mai lipseşte,
o fată tină, care greu poate fi confundată cu
un criminal.

— E permis să o văd?

— De sigur.

Am sunat şi Roza apărî. Nici nu intră bine în
odaie când comisarul dădu un semn şi doi băr-
baţi pe cari eu nu-i văzusem până atunci fiindcă
fuseseră ascunşi după uşă, se repeziră la ea şi-i
legară mâinile la spate.

M'am infuriat şi am voit să sar asupra lor ca
să apăr pe Roza. Comisarul mă reţinî.

— Stimată doamnă, — această fată e un băr-
bat cu numele Jean Nicolas Lecapet, care în anul
1879 a fost judecat la moarte pentru violare şi
omor. Pedepsa i-s'a schimbat în temniţă pe
viaţă. Acum sunt patru luni de când a evadat şi
de atunci umblăm pe urma lui.

Eram îngrozită... nu credeam.

Comisarul îmi zise rizând: »Pot să-ţi dau o
dovadă — braţul lui drept este tetovat«. Li ridică
mîna şi — eră adevărat cece spusese comi-
sarul.

Pe cameriera mi-au dus-o cu ei.

Şi acum — crezi? Sentimentul care mă pre-
domină nu eră ciuda, că m'a purtat de nas, că m'a
înşelat şi m'a făcut de rîs, nici ruşinea că omul
acesta m'a îmbrăcat şi m'a desbrăcat şi că m'a
avut în mîna lui — nu — ci o umilire — o
umilire ca femeie. Şi ce vreau să zic?

— Nu, nu tocmai.

— Cugetă-te puţin. — Eră judecat — acest
bărbat — pentru violare — da! Şi eu — eu mă
cugetam la aceea — pe care o violase el — asta
m'a umilit. Mă înţelegi acum?

Margareta nu mai zise nimic. Ea îşi pironi
ochii pe doi nasturi strălucitori de pe livrea şi
rise cu acel rîs enigmatic pe care îl au câte
dată femeile.

Trad. de D. M.

ROUA.

(După Sully Prudhomme).

Visez — şi roua curată
Luceşte cu blânde lumine
Pe flori aşezată de mîna
Cea rece a nopţii senine.

Afară nu plouă: de unde
Vin hoabele astea iubite?...
Pîn' nu se formaseră încă
Erau în văzduh răspândite.

De unde îmi vin oare lacrimi
Cînd ceru-i senin ca şi gîndu-mi?
In suflet le-avem mai 'nainte
Ca 'n ochi să le simt lunecîndu-mi.

In inimă tremură tainic
Dureri ne'nţelese şi patimi
Şi une-ori chiar desmerdarea
Ne tulbură pîn' la lacrimi.

Ioan N. Roman.

După zece ani.

Dorul mare viatoros, care-mi aprinse inima
de-a vedea iarăşi Ţara şi Bucureştii, eşii în sfâr-
şit biruitor. În credinţa, că-mi voi împospăta sim-
ţirile şi nu voi înmulţi bucuriile înalte, etice, abia
aşteptai ziua plecării.

Paspoartele mi-se deteră, cam pe îndoite, cam
c'o umbră de bănuială, că, de eram deochiaţi
amândoi, şi eu şi tinărul tovarăş, înaintea unor
drăgălaşi şi preă simpatici slujbaşi patrioţi, cari
văd mişcarea cea mai inofenzivă cu lupa. În
sfârşit, cu dreptăţile în ordine, luai o birjă, şi
la stînga 'mprejur spre gară.

La ceasul 5 fix, trenul pleacă şi noi, întăriţi
la suflet cu puţină friptură dela maica preoteasă
din Săcădat, şi cu o duşcă bună de vişior, ne
aşezăm la poveşti. Iosimul maichii, gîndind,
poate la ghiocci şi vioarele, s'a apucat să-mi po-
vestească cum într'o dimineaţă senină şi fru-
moasă, pe vreme ghiocilor, a prins o căprioară,
cu ochi frumoşi, ca de vicară, uşurel cu mîna,
biata căprioară eră îngăimată şi încălciată într'un
tufiş des. Îl ascultam cu drag. Vedeam eu, din
ochii lui, senini şi blânzi, că povesteşte numai
să mi îndrepte gîndirea la aite vioarele şi căprioare
saltărete.

Cînd am ajuns în Cluj, noapte de-a binele.
Din vagon se vedea oraş frumos, regulat. Are
edificii pompoase, se vedeau la lumină electrică.
Mi-am adus însă zîmte, (că apostoli neamului
au stat aici la judecată şi de-odată mi-sa împân-
zit înaintea ochilor. În sufletul meu s'a pogorît
teribilă o noapte feroasă, ca noaptea mormân-
tului...)

De-aci 'nainte, şi în cuprinsul firii, domnea
tăcuta noapte. Şi, ca să uităm toate, ne-am dat
bucuros în braţele somnului. Cînd eră să ad-
rimim, am simţit un junghiu laşirimi, o apăsare
neînţeleasă, la început, pe sărmanul meu suflet.
Tăc şi mă adăncesc în gînduri, căutînd isvorul
şi taina durerii. Cînd m'am dî mirit, eram aproape
de Blaj.

— Ţi-aduci aminte de ăla, cu palma?

— De care, — răspunsă Iosif ştergîndu-şi
ochii obosiţi.

— De bietul student, care a trecut pe lângă
Blaj, tot noaptea, ca noi şi aveă profesor patriot-
Sadea, care i-a repezit o palmă zdravănă: Na
ţie, Blaj, hoţule, mişelule!

— Mi-aduc aminte!

— Vezi, — îi mai zic eu — ce bine-i de noi,
că am scăpat de tutela dascălească! Vom vedea
neturburaţi — străbătînd văzduhul nopţii — lo-
cul şi peatra unde s'a săvârşit atentatul barbar
contra sufletului neamului nostru.

La Blaj ajungem, în puterea nopţii, nu se ve-
deă nici degetul.

Şi cînd stăruiam mai mult să-l vedem, con-
ductorul, par'că înţelese dorul sufletului nostru
şi porunci fochistului să se depărteze de acest
loc sfânt, cu viteză accelerată.

După-ce trecurăm munţii şi văile mîndrului
Ardeal, cînd durmind, cînd povestind, se ivi
dinspre răsărit o rază de lumină, sol al dimineţii.
Slabă şi palidă la început, apoi tot mai puter-
nică, până cînd birui întunerecul, şi deschise
comoara vieţii. Soarele stăpînea pămîntul, şi
luna murind zimbăia. Şi noi primeniţi în aerul
nou al dimineţii, iată-ne ajunşi la Braşov, unde
înterupem călătoria pe-o jumătate de zi, căci
trenul la Predeal pleacă numai după amiază, la
3 ore. Vechea şi mîndra cetate, Braşovul, la în-
trare prezintă un aspect modest; crezi că e un
oraş montan, ca Bocşa ori ca Reşiţa; dar cînd
înuri spre centru, ochii ţi-se înveselesc şi se des-
fată la vederea atîtor edificii publice şi private,

căsarimi pe vîrf de deal şi biserici pompoase.
Vilele admirabile, în brădet, subt Tâmpa şi în
coastele acestui munte uriaş, prezintă un aspect
divin. Par'că vezi reînviaţă, una dintre puterni-
cile şi vechile cetăţi din vremea Romanilor. Bra-
şovul are pentru noi şi un farmec deosebit;
pare ar fi o sentinela a românismului, căci ori
unde-ai merge: prin piaţă, pe străzi, în cafenea,
pretutindeni s'aude graul dulce românesc. Dar
ceia-ce m'a impresionat mai adînc în acest colţ
de lume românească, este totuşi Tâmpa, muntele
puternic, frate cu Domacletul şi cu Străjuţul dela
Mehadia.

Tâmpa pare un nor negru uriaş plin de întu-
nerec, veşnic luptînd şi veşnic învins delumina
dela răsărit... Privindu-i fruntea infiptă în nori,
mi-am adus aminte de-o cântare veche şi duioasă:

Subt această neagră stîncă
Ce şi ascunde culmea 'n nori;
Mă lăsaţi pe mine încă —
Ah! lăsaţi-mă să mor.

Şi-o fredonam, dus cu gîndul la viaţa fericită a
copilăriei.

* * *

Suntem iarăşi la gara Braşov şi stăm gata de
plecare la Predeal, şi apoi mai departe, prin
Azuga, Buşteni, Sinaia, Cîmpina, spre inima ţării,
la Bucureşti. Duhul libertăţii nemărginite ne
atinge cu dumnezeiasca-i aripă. Conştiinţa dem-
nităţii naţionale aici ia proporţi uriaşe.

Cînd s'a dat semnalul de plecare, feţe brune,
feţe albe, domni şi doamne, ţărani şi ţărance, cu
ochii aprinşi, cu graul dulce, zoriau să între în
compartamentele vagoanelor. Şi trenul pleacă.
Noi, aşezaţi din vreme la locuri potrivite, luăm
în revistă călătorii.

Ne întrebă un domn grăsuliu. Ce sunteţi
D-voastră?
Români!

Şi cînd am zis acest cuvînt par'că mi-am
auzit pocnind muşchii pieptului şi par'că graul
acesta l-am auzit, eşind din pieptul milioanei
de oameni, cari mi-ar fi poruncit să l strig tare
şi superb, ca lumea întreagă să ştie şi să ne
cunoască puterea şi ţaria argostei sîngelui şi
al glei...

Trenul, ca un moşneag chinuit de mulţimea
anilor, abia urcă spre culmi.

Ochii, lacomi a-se delectă în frumseţele naturi,
îşi plimbau privirea prin brădetul ce să 'nălţa
în spinarea munţilor. Vedeam minunea Carpaţi-
lor înalţi falnici, acoperiţi cu viul verde al bra-
zilor, şi prin verdeţea asta eternă, zăpada albă,
curată, strălucitoare. Minunea, contrastul acesta
dumnezeiesc, ne înalţă sufletul şi deschideă ini-
ma spre seninul vieţii ideale.

Cînd zjungem la Predeal, sgomot, răpezeală,
cum iar să mai vezi. Hamalii vin iute ca fulge-
rul şi pier ca nălucile. Şi treci la poalea vămii.
Folişia vămii române îţi ea bagajul repede în
primire. Of cerul de vămă, ungu, îţi pune viza
pe pasport, şi c'un salut oficios, îţi deschide
calea.

Oficerul român cere o mică explicaţie şi lin,
c'un zîmbet, ce par'că zice: »Bene-ai venit« îţi
redă paşportul.

După schimbul paralelor — şi după îndrep-
tarea orologiului, c'un ceas mai înainte — trecem
în restaurantul românesc, aşteptînd plecarea tren-
ului spre Bucureşti.

La o masă, în fund, câţiva domni din socie-
tatea înaltă »din lumea bună« cum se numesc
faceau politică, discutînd repede, repede, încât
abiă prindeam câte-o idee. Din cât am putut pri-
cepe, conclud la sigur, că nenea Mitică Sturdza
iar va fi păcăuit ceva boierilor, căci altfel nu-i
îmblătau aşa de crud bietul guvern...

Iosif, obosit şi flămînd, eu asemeni, cerem
câte-o şuncă şi puţinţel vin.

Cînd a gustat Iosif vinul de Odobeşti, m'a
învăluit în privirea-i prietinoasă şi, ca s'avem de
drum, a cerut o litră.

— Litră n'avem Do'nle — zise chelnerul, —
un chil de vin dacă vreţi...

— Schimbarea numirilor la măsurile fluide a
produs un zîmbet în chipul tinărului meu tova-
răş şi-a zis: bine, atunci adu-mi un chil de vin
de Odobeşti.

Şi i-a adus. Şi s'a dovedit din nou, că renumele
vinurilor din Ţara Românească nu e o laudă
goală şi-o fudulie naţională seacă, ci un adevăr
curat ca raza soarelui!

Oleios și dulce, curat și de-un miros foarte bun, eată gustul vinului de Odobești, care dacă nu e așa de tare ca Tokay al nostru, este totuși așa de bogat în substanțe zaharoase ca acesta.

Calătoria de-acî încolo, este din ce în ce, mai plăcută.

Trenul cu reclamele lui toate românești, vorba numai românească, gările, aerul, apa, pământul, cerul, toate numai românești!

Cea dintâi stație: *Azuga*, un sat mare, cu fabrici multe, pare oraș din Helveția.

Când s'a oprit trenul în stație, clopotele bisericilor din Azuga chemau credincioșii la vecernie.

Partea aceasta de pământ, dela Azuga, pe valea Prahovei în jos, peste Bușteni, Cămpina și până la Ploiești—București, este bogăția nesecată a României: aici sunt marile sonde petrolifere, exploatate de societăți străine anomime, dar și de poporația țării, sonde cari aduc sute de milioane venit anual statului român.

Când am ajuns la Sinaia, era 'n amurg și lampile electrice luminau orașul, văzut abia o părticică din tren. Ne-a fost însă de ajuns a-i vedea și părticica asta, ca să ne putem închipui întregul și să înțelegem dragostea Suveranilor de a-și petrece vara în acest colț de rai. Iosif, încântat zicea: iată orașul castelelor, iată lumea basmelor.

Eu le văzusem toate aceste, înainte cu zece ani și totuși par'că revedeam, orașe cu poduri de aur și de argint, cum le-am plămuit în visurile copilăriei și în poveștile dela gura sobei, totul părea altfel, într'o privire mai atrăgătoare și din prundul din valea Prahovei și în pietrele stâncilor simțeam că se înfruchipează și învie un arhanghel și mă cheamă subt aripile-i ocrotitoare...

Intregă valea Prahovei, pare un furnicar de lumini și luminițe, ce suie și coboară, ce să stâng jos în vale și iarăși să aprind mai sus, pe deal; iar de subt pământ minarii opresc în chip măestru valul de păcură, ce grăbește să îmbogățească pe proprietarii sondelor de petrol și cântecul lor subteran este o orgă de triumf, — sunetul biruinței, întărirea și înălțarea la bunăstare a poporului țaran din România.

Dacă am trecut de calea jumătate și am început a ne apropia de București, inima și ea, a trecut în palpitări mai repezi.

Priviam de departe puzderia de lumină ce să vedea din tren, și când am ajuns la Chitila, ultima stație până la București, începusem a fi nervoși, nerăbdători și a ne supăra pe roțile trenului, ce ni-se părea că din adins își înceată mersul...

În sfârșit, trecem prin o poartă largă de lumină electrică, subt un pod de sticlă groasă — lumină pretutindeni ca ziua. Puteai să ridici acul dela pământ. Trenul, într'un fluierat tâmpit, prelung, să oprește. Eram la București, gara de Nord.

Eră o seară dulce, și sfântă pentru noi. Se făcea, că suntem băieți și așteptam Crăciunul cu pomul cu lumini, ci cu atâtea bunătați dela Domnul!...

Osteniți de drum, cu trupul, și de impresii, cu sufletul, am tras la hotel »Bitol« în apropierea statuei lui Mihai Viteazul.

Noaptea am visat amândoi același vis. Par'că eram acasă, și toți trecătorii de pe calea Victoriei și din tot cuprinsul Bucureștilor — frați.

Am visat o lume românească și dimineața i-am și gustat farmecul. Bucureștii cei frumoși, cu bulevardele admirabile, cu calea Victoriei, un popor voinic, vioiu, prevenitor, ne deschideau inima și stam muți, vorbind din ochii plini de vraja largirei orizontului nostru sufletesc.

Impărțindu-ne vremea am văzut, că numai puțin din frumusețile Bucureștilor o să le putem vizita.

Atheneul și Academia le-am văzut și impresiile vor rămânea de-apururi vii în sufletele noastre.

Iosif, care nu le mai văzuse, creștea de mândrie, și par'că privea în jur să afle un patriot și să-i arete ce poate românul, când respiră mai liber!...

Da, sunt minunate lucrurile Tale, Doamne; înțeleg să avem o Românie, un București, o limbă, un Dumnezeu, dar să strălucească, într'o țară »balcanică« atâtea artă, ca la Atheneul Român, atâtea știință ca la Academia Română — nu ne-am așteptat.

Ateneul Român, ca execuție arhitectonică se poate număra printre cele dintâi clădiri de artă, la fel, din străinătate. — Expoziția pictorilor și sculptorilor români tajente formate, aurora unor

talente, ce promit, — totul îți delectează sufletul și pune în mișcare inima.

Toate ne-au transpus în lumi ideale, — toate merită atenția și storc atenția publicului, mie însă, vorbind de pictură, mi-au plăcut îndeosebi ale lui Grigorescu, marele și seninul măiestru al picturii naționale române. Boii lui, carul, văzduhul, pasărea; apele, peștii, ondulația aerului, tremurul undelor, toate au un ce particular românesc și în aceiași vreme cuprinzând tainele unei arte dasăvârșite!

Două tablouri mari, istorice. Te impresionează adânc și-ți adâncește sufletul la viața din trecut și te duce în zbor la viața ta viitoare. Mihai Viteazul pe un cal-smeu și vis-à-vis Carol I, Regele României, în războiul Neatârării pe armăsarul-i de foc, când a salutat cel dintâi bubuit de tun venit din tabăra vrășmașă.

Din privirea lor eroică și din gândul ce-l crezi în capetele lor de pe pânză, deapăni mereu la »vise de aur pe astă lume de amar...«

Un tablou, reprodus și prin calendarele »Minervei«, azi oprite la noi, — din războiul Neatârării este un soldat decorat, coala pe piept cu crucea militară și alte orduri pentru merite — vine acasă la ai săi. Tot satul e în picioare și tineri și bătrâni vin cu mândrie, cu lacrimi de bucurie în ochi să-l vadă. Preotul în fruntea mesei, casnicii împrejur, îl admiră cum povestește cele întâmplate. Toți se uimesc. Pe fețele tuturor crește floarea recunoștinței. Băiețașul cel mic, în timpul povestirii, c'o gingășie de copil naiv, caută și să joacă cu banul decorației. În acest tablou numai mișcarea și graiul lipsează, sufletul îl simți cu atâtea putere, încât dacă ești c'o fire mai simțitoare, faci cum am făcut eu: am plâns — de fericit — și alături de mine, par'că tot așa plângea, fericit, întreg neamul românesc.

Dintre operele de sculptură, mi-a rămas o trăsătură în suflet: Un apus vesel! Capul unui bătrân împăcat cu toată lumea, fericit că o avea, fericit că-și lasă viața.

Pacea sufletului, bunătața inimei, lipsa de reproș împotriva sorții, toate ți-le spune penelul și dalta!

Aici în Ateneul Român se dovedește așa de bine cuvântul Scripturii, că Domnul, Creatorul acestei lumi, când a creat pe om — l-a făcut după chipul și asemănarea sa!...

Să-ți vorbească peatra rece și mută. Să-ți dea simțiri noi, să te apropie de divinitate, să-ți stăpânească mințile și să-ți miște voința, — și să devii mai bun, când ai părăsit Ateneul, este o putere tainică, un suflu de viață, o creație artistică, — mâna omului lucrând în sfera economiei dumnezeiești.

La Academia Română, rafturi mari de cărți, — tot ce a produs geniul românismului și tot ce a produs geniul uman mai de valoare și deosebi în legătură cu viața și dezvoltarea noastră ca popor.

Aici l-am văzut, după rece ani, cu ochii aceia cumiți și adânci, — cu zimbetul prietenos, pe Ilarie Chendi, bibliotecar al Academiei Române. Cunoscut publicului românesc din diversele lui scrieri literare de reală valoare, — Chendi este o personalitate cu viitor în câmpul vast al literelor române. Bucuria revederii, cunoștința nouă cu tinărul meu tovarăș, Iosif Tărău, l-a făcut mai comunicativ și la masă a povestit unele lucruri, cari taie adânc în viața noastră culturală. Am vorbit și asupra unor chestiuni bisericești de actualitate și am rămas mândrit de profesțiile, ce le făcea..., cari par a se conturi și a lua ființă de... »harikiri«...

După ce n'avuserăm norocul să-l vedem pe ilustrul compatriot Ioan Slavici, am luat-o spre strada Sfinților Voevozi.

Aici, la casa de subt numărul 33 duce-și în liniște venerabilele bătrânețe bravul român Dr. Săcoșan, medic în penziune, originar din draga mea țară a Bănătuului. — Și fiindcă eră bănățean, și fiindcă eră român verde, am ținut să-i facem cunoștința, pentru a-l întrebă de sănătate, de viața din România și de multe altele...

Capul alb, ca zăpada, ochii și fața zimbitoare, ne înfățișă »apusul vesel« dela Ateneul Român.

Graiul dulce ca mierea, având și azi după decenii petrecute, ca medic în România, particularități și accentuarea bănățeanului dăla Toracul-mare, de unde s'a născut, ne-a dat îndată dovadă, că vorba suptă la sinul maicei, dacă o iubești așa de mult ca D-rul Săcoșan, rămâne »dulșie și-o tuși dă drag« toată viața!

După Academia Română, la Dr. Săcoșan!

Ce tainică, ce curioasă coincidență. Și dacă vre-odată drumul până la casa D-rului Săcoșan, dela Academia Română, va fi o cale de triumf, un pelerinagiu național, să-mi dați atunci dreptul — de oi trăi — să vă spun ceeace acum mi se poate!...

În casa aceasta am întâlnit, durere, numai pe fratele Iorgu sau George nu și pe Nicolae Iorga, înrudiți cu Dr. Săcoșan.

Dacă dl Nicolae Iorga e idealist și savant, Iorgu, un realist metodic, unic în felul său.

Are o dicțiune foarte drăguță, îndeosebi pentru litera »r« pronunțată puțin pe nas.

Este șef-redactorul »Informațiilor comerciale din ministerul industriei și comerțului din România«. Vorbește puțin și spune mult. Crede mult în cifre și nu se lasă răpit de sentimentalism. — Logician, sănătos, socotește că timpul e bun și-l utilizează cu regulă, după ceas. Om frumos, tînăr, instruit cu cultura europeană, — i-aș prezice un viitor în țara Românească, i-aș dori, de nu s'ar supăra, să-l vad, cât de curând ministru!

Doamna Săcoșan este o femeie foarte bună și ospitalieră. Limbajul moldovenesc, al d-sale mult se asemenează cu cel bănățenesc; ne-a pofit cu drag la masă, unde lângă peștele mărinal și vin de Nicorești, am povestit durerea neamului și din lacrima, ce-i scaldă ochii mi-am întărit din nou convingerea că femeia română e garanța viitorului națiunii noastre.

Nepoata d-sale, doamna George Iorga o bărnăcuță subtilă, a stat puțin cu noi, dar din câteva idei am concludat la adevărul, cât de mult își iubește neamul și ce mult ar dori să trecem victorioși peste atâtea suferințe...

Încă la Academie dasem de veste, că la teatrul național se dă în seara aceia pieza »Mărul« de Zaharie Bârsan. Eram să cerem bilet, când fratele Chendi ne spune, că mersul trenului în România s'a schimbat și dacă ținem să plecăm cu orice preț noaptea, atunci pentru legătură mai bună să luăm trenul de după-ameazi. Zis și făcut. Și cu tot regretul de-a nu fi gustat pieza lui Zaharie Bârsan, după-ce ne-am luat rămas bun dela dl Dr. Săcoșan și familia, am plecat. Din s'flet un crâmpel a rămas totuș la frații »de din olo«.

Tinărul rigorozant în drept la Paris, dl Matei Beștelei, căruia îi făcusem cunoștință la Brașov, încă dela Predeal vorbia animat, c'o doamnă, pe care eu, din gestul vorbitor al mânilor, din mișcarea ochilor și din feiul, cu care mi-a dat dreptul, într'o discuție ce aveam c'un redactor dela o foaie ungurească din București, am cunoscut-o: eră marea noastră tragediana dna Agata Bârsescu-Radovici, care venise ținând să-și înceapă la Brașov, strălucitele reprezentațiuni apostolești ale Thaliei române.

Aveți toată dreptatea, părinte, da, ... și în acest da la spus c'un gest de mândrie, eră scris și eu am cetit numele marei tragediane, pe carea n'o văzusem încă în viața mea, pân' atunci și căreia regret, că n'am putut avea onorul a-i face cunoștința vorbind mai multe lucruri din câmpul vieții artistice.

Și s'a dus ca un meteor strălucind în atâtea centre românești, aici »peste munți«, cu himbașul ei fermecător și cu fascinația-i putere dramatică.

În drumul cătră casă, abia am putut aduna impresiile înălțătoare ce le-am avut în sinul țării românești.

Și-a doua zi, după-ce am ajuns iarăși la vatra familiară, povestiam la ai mei toate, cu lacrimi în ochi și cu sufletul departe.

M. Telegd, 1908, Decemvrie.

Al. Munteanu a lui Vasile.

CUGETĂRI.

Lupta pentru drepturi și dreptate e pâinea de toate zilele a celor asupriți.

Vasul sfărmat.

(După Sully Prudhomme).

Vasul unde lămâița
Se usucă fû lovit
Uşurel de-un evantai,
Sgomot nu s'a auzit;

Dar atingerea uşoară
Vasul l-a stricat puşin
Şi pe nesimţite 'n urmă
El s'a ruinat deplin.

Apoi încet s'a scurs dintr'ânsul
Lămâița s'a uscat;
Nimene nu ştie încă !.
Nu-l atinge, e sfărmat!

Mâna ce iubim adesea,
Lovind inima, răneşte;
Ea pe 'ncet apoi se sfarmă,
Dragostea se vestejeşte:

Şi de pare neatinsă
Ea simţeste cum se stinge
Şi cum rana ei tot creşte...
E sfărmată, n'o atinge!

Ioan N. Roman.

Răsbunarea.

De Conan Doyle.

Eră pe vremea războiului francez-german. Regimentul de infanterie 24 din Posen până să ajungă în linia de luptă a suferit mari pierderi sub comanda colonelului de Gramm. Regimentul avea lagărul în Les Ancelys, un mic oraş din Normandia, şi avangardele s'au postat printre colibe şi sălaşele locuitorilor francezi. Şi cu toate că erau la o distanţă de aproape 50 km. dela cea mai apropiată trupă franceză, zi de zi se aducea ştire despre uciderea vre-uneia dintre sentinele, sau dispariţia unei trupe mai mici trimise pentru providerea muniţiilor. Şi comandantul infuriat dă ordin să aprindă colibe din apropiere, ba ameninţă cu pierzare şi oraşele învecinate; zadarnic însă toate. În ziua următoare iar se vesteşte uciderea uneia dintre sentinele. Putea face comandantul orice, de inamicul invizibil nu putea scăpa, atâta numai s'a putut constata că omorul în toate cazurile e comis de una şi aceeaşi persoană.

Comandantul a încercat întâi ca prin violenţă să prindă capăt omorurilor; fără rezultat însă, a anunţat apoi că dă premiu 500 franci, acelaia care-l va duce pe urma ucigaşului. Iarăşi nimic. Ofere apoi 800 franci, nimeni însă nu a voit să tradeze pe ucigaş. În fine fiind omorât unul dintre caporalii săi s'a ridicat preţul de sânge la 1000 franci. Acum se anunţă la comandant un ţăran francez cu numele Francois Rejane, la care lăcomia eră mult mai mare decât ura în contra nemţilor.

— Tu ştii cine a comis omorurile, întrebă comandantul, măsurînd cu dispreţ pe ţăranul îmbrăcat în surtuc vânăt.

— Da, comandante.

— Şi nu-i ştii?

— Întâi te rog să-mi dai cei 1000 de franci.

— Nici un sous până nu mă conving de-ai vorbit adevărul sau nu. Cine mi-a omorât oamenii?

— Eustache, contele Chateau Noiarului.

— Minţi! — strigă colonelul indignat.

— Un magnat nu-i capabil de o așa crimă.

— Ţăranul da din umeri.

— Tu, dl meu, nu cunoşti pe conte. Îţi spun adevărul şi nu mi-e teamă că o să cauţi să te convingi despre asta. Contele Chateau Noiarului e un om aspru, neîmpăcat, așa a și fost totdeauna. Dar dela moartea fiului său e în adevăr teribil. Fiul lui a servit în trupa lui Donay și-a ajuns prizonier, voind apoi se scape din Germania, a murit pe drum.

Durerea suferită prin pierderea unicului său fiu l-a înebunit aproape. Urmărea mereu cu ţăranii săi trupele germane. Câți nemți a prăpădit până acum, nu știu; știu însă că el însuși taie pe fruntea victimei insignele familiei sale, crucea.

Asta eră adevărat. Fiecare sentinelă omorâtă avea tăiat pe frunte, între cele două sprâncene, semnul crucii. Comandantul sună:

— Da-ți de mâncare omului acestuia, dar îl țineți prins; — spuse generalul sergentului ce intră.

— Pentru ce prins, comandante? Eu alta tot nu mai am ce spune.

— Rămâi aci de conducător. Să vie imediat căpitanul Baumgarten.

La acest ordin a și venit îndată un oficer de etate mijlocie cu bărbie energică, ochi albaștri, mustața galbuie blegoșită și fața roșie. Scăfărlia-i eră aproape chelă de tot. Eră un soldat precaut, dar curajos și altcum de încredere. Corandantul știa, că poate liniștit să-i încredințeze și o astfel de afacere, în care un alt oficer eventual, prin neprecugetare s'ar espune la pericol.

— Căpitane, dta în noaptea asta ai să mergi să cauți Chateau Noir. De conducător ne-am îngrijit deja. Acolo ai să deții pe contele castelului și să mi-l aduci. În cazul când ar încerca să fugă, împuşcă-l.

— Câți oameni să duc cu mine, dle comandant? — Cred că — 20 de oameni...

— ... Bine căpitane. Sper că mâine dimineată ai să mi-te anunți împreună cu prizonierul d-ta'e.

Eră o noapte rece de Decembrie, când căpitanul Baumgarten cu 20 de soldați a părăsit Lesudelys, luându-și calea pe drumul de țară, în direcțiunea nord-vestică. După un drum de doi chlm. au apucat pe câmp și căpitanul și îndemna oamenii să meargă mai repede. Dintre crengile ploilor o ploaie rece îi lovea în față. Înainte mergea căpitanul cu un sergent veteran, de mâna căruia eră încătușată mâna țăranului francez. În urma lor veneau destul de obosiți cei 20 feciori, cu capultras între umeri, pentru ploaie, călcând cu cizmele pământul moale, lutos. Tîn'a excursiunii nocturne nu-le eră necunoscută și ardeau de dorul, să-și răsbune camarazii omoriți. Dela opt ore până la zece și jumătate au mers într'na, când conducătorul deodată s'a oprit în fața unei porți nari de fier. Prusienii ocolia cu pază pcarta și în umbra crengilor alei de goruni ce se întindea în dosul porții, tîptil, să furișează prin alea acoperită — cu frunze uscate. Ajungând la capătul alei, s'au oprit se asculte și spioneze.

Lugubru se întindea în fața lor, castelul în formă de L. Domniă o liniște desăvârșită. Din una dintre ferestrele scunde licărea o palidă rază de lumină. Căpitanul dă ordin cu o voce lină de tot. Patru dintre soldați s'au târît la ușa din față, doi la cea din jos; pe doi i-a pus de pază la nord, doi către apus. Iar el cu sergentul furișându-se încet până la fereastra de unde venea lumina, au privit înăuntru și au văzut o odaie mobilată sărăcăcios. Un om mai în etate, un fel de servitor, sta pe un scaun și la lumina unei luminări cetea un jurnal rupt.

Sergentul spărgând geamul, ținti pușca asupra bătrânului, care la sgomotul produs prin spargerea geamului sări în sus, dând un țipet.

— De strigi ești mort! Casa e înconjurată de oamenii mei, scăpă nu poți. Vino și ne deschide ușa, altfel ești pierdut.

— Nu pușcați, pentru numele lui D-zeu! Vă deschid ușa îndată! Indată! Și mototolind jurnalul alergă din casă să deschidă ușa. După câteva secunde se auzea deja, scârțâirea lăcatelor și zăvoarelor ruginite și prusiicii au intrat pe coridorul pavat cu pietrii.

— Unde este stăpânul castelului, contele Eustache?

— Stăpânul meu! Nu-i acasă, s'a dus!

— S'a dus? Noaptea, pe așa vreme criminală? Griji, te joci cu viața de mințești!

— Dl meu, îți spun adevărul. Stăpânul meu nu-i acasă.

— Unde s'a dus?

— Nu știu. Înzadar d-le ridici arma asupra mea. Nici dacă mă omori nu-ți pot spune mai mult decât știu.

— Adeseori iese dl tău, în vremea asta?

— Adese-ori.

— Și când are obiceiul să se reîntoarcă?

— În zori de zi.

Căpitanul Baumgarten injură de năcaz că a făcut înzadar drumul așa lung. La tot cazul însă va cerceta castelul întreg să se convingă despre adevărul celor spuse de servitor. Au căutat casa întreagă, dar de suflet de om n'au dat. Pereții erau neobișnuit de groși și ferestrele adânci — ca de șase picioare — zidite în ei. În fiecare odaie o sobă uriașă. Căpitanul cercetă padimentul, cu patul puștii ciocăni pereții, a tras perdelele la o parte, căutând în tot locul uși și încăperi ascunse.

— Sergente! — zise în fine căpitanul în limba germană — pune un soldat ca pază lângă acest om, să nu poată intra cu nimeni în contact.

— Da, d-le căpitan!

— Patru oameni punem de pândă la ușile din față și dos, pentrucă-i posibil, că încă înainte de ce răsare soarele, paserea să se întoarcă la cuib. Ceilalți să meargă în bucătărie să cinez. Servitorul să le dea de mâncare și beutură. În vremea asta criminală e mai plăcut a petrece noaptea sub coperiș decât afară pe drumul de țară.

— Și dl căpitan?

— Eu vciu cină aici în prânzitor. Cum văd lemne sunt destule aici, așa că putem aprinde focul în sobă. Dacă s'ar întâmplă ceva, anunță-mi îndată.

— Ce-mi poți da de cină? — întrebă pe servitor.

— Nu te pot servi cu altceva dl meu, făr' cu friptură de pui rece și cu o sticlă de vin roșu.

— Mă voiu mulțami și cu atâta.

Fiind căpitanul Baumgarten un ostaș vechiu, expert, care a luat parte la mai multe lupte, a învățat mai ales în Bohemia, cum să poate omul în țara inamicului încartira mai comod. Până servitorul s'a dus să-i aducă mâncarea, a căutat să-și aranjeze cât mai bine sălașul de noapte. Aprinse luminările din sfeșnicul de pe masă. Servitorul veni în curând cu mâncarea și beutura. În urma drumului lung căpitanul eră obosit și flămând. Punând lângă sine pe un scaun sabia, coiful și revolverul, se apucă de mâncat cu mare lăcomie. Săturându-se se întinse a lene pe scaun și aprinzând o țigară, privi cu mulțămire în jur de sine.

Lumina slabă a luminării lumina numai un mic cerc. În afară de acest cerc luminat, eră senin întunec în odaie. În față cu soba pe perete stau atârinate portretele celor patru străbuni ai familiei. Pe toate patru portrete eră bătător la ochi acelaș nas energic încovăiat. Căpitanul Baumgarten tolănit în scaun, a lene și greoi, prin fumul țigarei, privea la portrete. În odaie se făcea din ce în ce mai cald, și pleoapele căpitanului tot mai grele. Incetul cu incetul îi căzu capul pe piept și în curând flacăra luminării se reflectă pe căpătina chelă a căpitanului.

Deodată un sgomot lin îl deșteptă din somn. Cu simțurile amețite de somn părea că i-se arată careva străbun coborît de pe cadrele de pe perete. Și în realitate, — ca la doi pași de masă stă liniștit nemișcat un bărbat cu umerii lați, uriaș, numai ochii fulgerători îl trădau că este ființă vie. Părul îl avea negru, fața întunecată, barba ascuțită asemenea neagră, și nasul amenințător, energic încovăiat, nas de vultur. Deși fața-i eră sbârcită, umerii lați și mâinile vânjoase tradau o putere mare căreia nu i-a stricat de loc anii ce au trecut peste el. Incrucișându-și mâinile peste piept, privea la căpitan zimbînd, cu o privire încordată.

— Nici nu cercă să-ți iei armele — zise în fine când văzu privirea căpitanului așintită asupra scaunului gol, unde-și pusese mai înainte armele.

— D-ta, dl meu, nu ai prea căutat cu atențiune casa mea, ai cărei pereți sunt găuriți cu fayul-munistup. Sigur te vei bucura dacă-ți spun, că în vreme ce d-ta mâncai, patruzeci oameni ai mei te pândeau. Ah și...

Căpitanul Baumgarten ridicându-și pumnul făcu câțiva pași înainte, francezul însă cu mâna dreaptă îi ținti la piept revolverul, iar cu stînga îl lovi așa încât căpitanul căzu îndărăt în scaun.

— Te rog șezi bine, — îi zise. — Însă dacă ți-ai strigă și oamenii, m'am îngrijit eu și de ei. Curios nu-i așa, câte nu se pot petrece între pereții învechiți ai unui castel. Ei, d-ta dar ești absolvat de sub comanda și numai de persoana d-tale trebuie să te îngrijești. Dacă-mi permiți, te întreb, cum te cheamă?

— Căpitanul Baumgarten, dela regimentul din Posen, nrul 24.

— Dar vorbești, perfect limba franceză. De altfel sigur bănuiești, cine stă în fața d-tale?

— Contele Chateau Noiarului.

— Da. N'aș fi putut suportă, să nu schimb câteva cuvinte cu d-ta. Am avut deja a face cu mulți ostași nemți, cu ofițer însă nu m'am întâlnit nici-odată. Măcar că foarte mult am de spus.

Căpitanul Baumgarten sta liniștit în scaunul său. Eră soldat curajos, cu toate astea, francezul avea ceva în privire ce-l umplu de groază. Înzadar privea scrutător jur împrejur, armele nu și-le vedeă nicăiri; și dacă cu pumnul ar încerca să-l atace pe francez, pentru el numai funest putea fi sfârșitul căci, părea un copil pe lângă colosul de lângă el.

Contele luând în mână sticla de vin de pe masă, o ținu către luminare.

— Ei! Ei! — zise. Apoi asta a fost cel mai bun vin cu care te-a putut servi Pierre. Căpitane, într'adevăr mă jenez. Trebuie să repar greșala.

Flueră odată și bătrânul servitor apărî numai decăt.

— Adù Chambestîn — din lada 15! — strigă.

După câteva minute veni de nou Pierre, adunând un coș plin de sticle pline cu vin vechiu, din care apoi contele umplu două pahare.

— Să bem! — zise. Mai bun vin decăt acesta n'am și pot spune că între Paris și Rouen nici nu se face mai bun. În sănătatea d-tale, d-nul meu! Am și raci de mare din Houfleur. N'ai aveă gust de o a doua cină mai gustoasă?

Ofițerul dete din cap negativ. Iși beu vinul, gazda casei îi turnă din nou și-l întrebă, că nu dorește ceva desert?

— Tot ce am îți stă la dispoziție, cu o vorbă numai spune ce dorești? Dar până să bem acest vin, dă-mi voe să-ți spun o poveste scurtă. Că doar așa de mult am așteptat ca soarta să-mi aducă în cale un ofițer german. Despre fiul meu — micul meu fiu vreau să-ți povestesc, despre Eustache, care a ajuns în prinsoare și voind să scape, l-a ajuns moartea. E o întâmplare curiosă și sunt sigur că nici-odată n'ai s'o uiți.

Eră ofițer de artilerie fiul meu, băiat simpatic, brav, bucuria și fala mamei sale. La o săptămână după moartea lui, am înmormântat-o și pe ea. Vestea tristă ne-a adus-o un camarad al fiului meu, cu care împreună a ajuns prizonier, care însă a scăpat, până când fiul meu a pierit. El mi-a povestit întâmplarea.

— În Weisenburg, la 4 August, au prins pe fiul meu. Prizonierii împărțiți în mai multe grupe mărunte au fost transportați pe diferite linii în Germania. La 5 August au dus pe fiul meu în Lantenburg, unde ofițerul comandant a tractat foarte bine cu el. Colonelul acesta, bun la inimă, a dispus ca fiul meu să capete mâncare, a împărțit cu el tot ce aveă: i-a oferit vin, așa cum am făcut eu cu d-ta, i-a oferit și țigară din ale lui proprii. Permiți să-ți ofer și eu o țigară.

Ofițerul german dete de nou un gest negativ și cum zări ochii fulgerători și zimbetul rece al francezului, groaza îi creștea din ce în ce.

— Colonelul — dupăcum spusese, a tractat bine cu fiul meu.

Spre nenorocul lui, prizonierii au fost transportați ziua următoare, peste Rin la Esslingen. Aici nu le-a mai mers bine. Ofițerul incredințat cu comanda, eră o fiară neomenoasă care aveă plăcere să chinuie și dejosască pe bravii feciori ajunși în puterea lui. Într-o noapte când fiul meu nu mai putea suferi fără vorbă batjocurile continue îl lovi cu pumnul între ochi. Iată așa: Sala răsună de o lovitură puternică. Ofițerul își acoperi fața cu mâinile. Printre degete sângele picura încet. Contele îl puse iar în scaun.

— Fața fiului meu fu cu desăvârșire desfigurată de lovitură și nemernicul încă și bătu joc de el. Serios, căpitane! Dar d-ta ai un aspect cam comic acum. Să continu însă, — tinerețea fiului meu și faptul că eră așa părăsit — că buzunarul îi eră doar gol — a deșteptat mila unui major, care din buzunarul propriu i-a dat zece Napoleondori. Dle căpitan, îți dau d-tale îndărăt acești galbeni. M'am bucurat foarte mult când am auzit, că ce afabil a fost ofițerul acela cu fiul meu.

— Dar a fost un infam, și despot mizerabil acela care a condus prizonierii la Durlack și de acolo la Carlsruhe. Il tortură pe fiul meu în tot felul. Da, nemernicul asta laș — sângele cărui de altfel sper însă să evaporeze de mâna asta, l-a lovit, l-a bătut pe fiul meu, îi smulgea muștele, așa — și așa, — și așa!

Ofițerul german cercă să se apere, se chinuie, dar înzadar. Eră cu totul prada colosului cu putere supranaturală, și loviturile ca torente cădeau asupra lui. În fine aproape orbit, și de jumătate inconștiu a încercat să se ridice, dar francezul prin o nouă lovitură îl sili să se așeze, și căzu pe scaun plângând de furie și scrâșnind dinții de rușine.

— Nu odată a plâns și fiul meu sub povara loviturilor și batjocurilor, continuă contele. Când au ajuns la Carlsruhe — în urma tratamentului brutal, fața fiului meu eră numai rane și umflături — și atunci unui ofițer din Bavaria i-se făcu milă de el și-i legă fața. Cu regret observă că și fața d-tale sângează. Dă-mi voie să-ți o leg cu batista mea de mătase.

Se aplecă cu compătimire asupra lui — ofițerul însă împinse mâna ce voia să-i dea ajutor.

— Sunt în puterea d-tale monstrule! — strigă.

— Brutalitatea și-o suport, ipocrisia însă nu! Contele dete din umăr.

— Eu le fac toate așa în ordine cum s'au petrecut. Am jurat, că celui dintâi ofițer german pe care-l întâlnesc am să-i povestesc lucrul acesta. Să vedem dar unde am rămas? Așa-i: în Carlsruhe, la tinărul ofițer bavarez. Imi pare foarte rău că nu-mi dai ocaziune să-mi încerc desteritatea de infirmier. În Carlsruhe, fiul meu a fost închis într'o cazarmă, unde a petrecut 14 zile. Atunci a simțit chinurile cele mai cumplite, când seară de seară, stând la fereastra temniței eră cu lașitate defaimat, batjocorit, injurat și afurisit în modul cel mai infam. Asta îți amintește, nu-i așa, că nici patul d-tale nu-i așternut din flori nu-i așa? D-ta ai plecat la drum cu gândul să prinzi lupul în viziune, și acum fiara te strânge pe d-ta de gât. Rămâi pe locu-ți căne!

— Dar să-mi continu istoria. După două săptămâni fiului meu și pretinului său i-au succedat să scape din temniță. Nu vreau să-ți descriu mizeria și suferința prin care au trecut acum. Într'o pădure luând hainele dela doi țărani, le-au îmbrăcat și astiel deghizați, au fugit mai departe, ziua stau ascunși, în fine au ajuns în Remilly, abia la o distanță de un kilometru dela linia de luptă a nemților. La un kilometru căpitane, și atunci cad în mâna unei avantgarde. Amar lucru, căpitane, după atâta răbdare și suferință, așa aproape de eliberare să cazi iar în mâinile inamicului.

Contele fluieră din nou și intrară trei țărani, mari, robuști.

— Aceștia reprezintă pe soldații cari au prins pe fiul meu.

Căpitanul nemților convingându-se că fugarii travestiți sunt soldați francezi a decis să fie spânzurați. Tot așa vei fi spânzurat de grinda asta din mijloc, e cea mai tare!

Cei trei țărani au scos pe căpitan din scaun și l-au târît sub grinda, de pe care atârna o funie. În grabă i-au aruncat după cap, nodul din capătul funiei și în curând a simțit în jurul gâtului strângerea funiei dure. Țăranii au apucat acum celalalt capăt al funiei și privind la contele, așteptau dispozițiile mai nouă. Ofițerul încrucișându-și mâinile pe piept, palid, dar cu privirea aspră, se uită în ochii celui ce-l maltrata.

— Căpitane, d-ta stai acum în față cu moartea, precum văd, te rogi. Și fiul meu s'a rugat, când deodată trecând pe acolo călare un colonel neamț, a auzit cum se rugă băiatul pentru mamă sa. Asta l-a înduioșat într'atâta — eră tată și el — încât trimițând soldații, a rămas acolo numai el cu aghiotașul. Și când fiul meu i-a spus că este ultima odraslă a unei vechi familii de nobil și că mama bolnăvicioasă cu cât dor îl așteaptă, a luat funia de pe gâtul fiului meu, așa cum eu o iau de pe al d-tale, l-a sărutat pe obrazul drept și stâng, așa cum fac și eu cu d-ta și i-a recomandat fiului meu să fugă, așa că și eu îți spun să fugi. L-a provăzut cu toate bunătățile, dar de figurile câștigate în fugă, nu l-a putut scăpa, asta i-au cauzat moartea.

Căpitanul Baumgarten, desfigurat, aproape orb de jumătate, plin de sânge a plecat în noaptea ploioasă, sălbatecă de Decembrie, uimindu-se toți câți l-au văzut în ce hal a ajuns în lagăr.

Trad. de Hortense Bogdan.

Colindă.

Auzită în Cristianul-Sibiului.

Subt cel roșu răsărit
Mare zgomot s'auzit,
La curțile lui Crăciun
S'a născut un Domn prea bun
S'a născut un Domn frumos,
Numele lui e Christos,
S'a născut Fiul cel sfânt
Și din ceriu e pe pământ.
El e fiul ceriului
Și domn al pământului,
Domnul sfânt și Domnul bun
E în curtea lui Crăciun.
Ca un pruncuț mit tel
Frumos ca un îngerel
Tot în fășii de mătase
Fe margini cu aur trase.
Și în leagăn aurel
E culcat un Dumnezeu
Mititel și frumoșel
Și la față curățel.

Fășiât de-o 'mpărăteasă
În fășioare de mătasă.
Vântul bate, suflă lin,
Leagănă-se tutulin.
Irod dac' a înțeles
Doi pruncuți el a trimes,
Doi pruncuți nebotezați
Că-i credea nevinovați.
Dar acasă se'n turna
Nu putea 's' apropiia
De ofara făclilor
De fumul tămâilor.
Iar Irod îi întreba:
— Spuneți, văzutați ori ba?
— Ba zău noi nu l'am văzut
Căci la el n'am străbătut.
Irod dac' a înțeles
Alți doi prunci a mai trimes,
Doi prunci de cei botezați,
Că-i credea nevinovați.
Acești prunci s'apropiără,
Domnului se închinară
Glasuri dulci ei îi câneau
Și așa îi cuvântau:
Fe iciți suntem noi do',
S'a născut Domnul la noi
În ieslele boilor,
În florile fânului!...

D.

CUIBUL.

De Viora din Bihor.

Ce chip plin de lumină!...

O mamă tină, grațioasă ținându-și odorul în brațe și privindul cu ochi strălucitori de sfânt estas...

Cu mișcări molatice, desprins din fașe, mîitelul se ghemuiește la sînul cald al mamei, unde atât de bine e... o nespūsă dulceață revărsându-se pe chipu-i îngeresc...

Acu mînușitele și le ridică în ușoară desmierdare spre obrazul îmbujorat al mamei fericite... Și — se bălăbănesc, cercând ca să prinză costițele negre, ce-l gîdăla răsfatător. În urmă voinicos le trage, atât de mulțumit ce pare de prada ce-o apucat!...

Mama? O auzi rîzînd... un rîs argințiu, plin de feiciri... aplecându-se și mai mult spre acel boboc, ce iubirea îi l'a înmugurit!...

... Și totul par'că în lumini sinilii se învâlăie... plutind de asupra o aureolă plină de străluciri!...

O madonă e mama, iar copilul un mic Isus... Și totul un basm din cele vechi, ca veșnic nou să ne rămăie!

Un basm ce ghenunchii ni-i va pleca spre sfînta închinare...

Un basm ce noui pri-neniri va aduce și vieților sdruncinate!...

Un basm de care altul nu-i, și n'o să nici fie!...

Și — chiar de-o fi plîns tînguios și îngrijorări de mamă, nimic n'o să întunece frumusețea acestui basm!

El îi privea cu ochi prinși în lacrimi!

Câte lupte și câte neajunsuri trebuiau trecute până de-ajunge aci!

Și cât de cu greu s'a înghebat cuibul, împletit din dragoste și sărăcie!...

Dar să fi fost unul tot prins în nestemate, nu l-ar-fi schimbat cu al lor, modest cum el părea!...

... Și un rege de-ar-fi fost, la picioare i-ar fi așternut mantia-i purpură. În calea-i sămănînd tot pulbere de aur, ce nici în resfrîngerile lor de sclipiri orbitoare, nu o ar fi 'ntrecut!...

Așa însă, sărac cum el eră, trebuia să se mulțumească cu gingășiri duitoase... ce doar — prețuia ca ori ce măreții!...

Se pierdusă odată în adâncuri tînuite a lui privire de doruri plină... Și când se iese de-asupra la lumină, ridică de-acolo comoara nestemată a iubirei, ce-l vîjșise!...

Și el îngrijea acea comoară sfîntă, întăiu înfrigurat de teama sărăciei, și 'n urmă cu mulțumirea celui ce-a invins!...

Iar Ea cercă s'o traducă viața lui în vis... Și toate dintr'ânsul în dulce feerie, ca și a nopților de una și o mie!...

Excelent mijloc exterior.

Podagră,

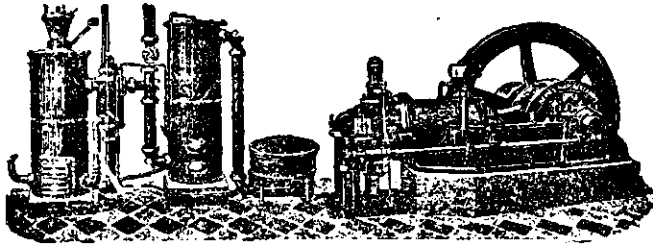
reumatism, junghiuri, dureri de spate și de mijloc, amor țeli, dureri nervoase de cap și orice boale și dureri reumatice sau de podagră se vindecă în modul sigur prin excelentul

„EZEREUM“
SPIRIT de MENTHOL.

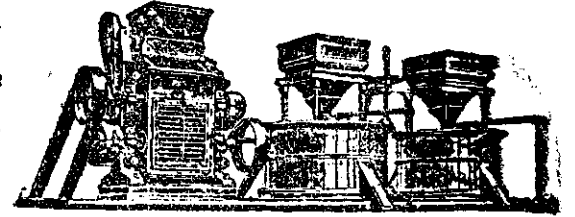
Se comandă dela singurul lui preparator

BÁLINT GÉZA

farmacia „Orangyal“
EGER, (com. Heves) Káptalan utca.
Prețul unui flacon original cu modul de întrebuințare e 2 cor. Pentru 12 cor. trimise anticipativ trimite 6 flacoane franco. Numai pentru întrebuințare exterioră

Motoare de gaz aerian, de încălzit cu cărbuni de lemn, cocs și cărbuni buni, cel mai ieftin mijloc, fără fum, miros și pericol. Consumarea pe oră de 0.8—2 fileri și putere de un cal.
Motoare de benzină și locomobile de benzină cu cele mai favorabile condiții de plată și cu garanția mai mare.
Construire de moară după sistemul cel mai bun.
TIVADAR HOFFMANN
inginer mehanic antreprenor de clădiri de moară, în (Szeged) Seghedin.

Fabrica de spălat cu aburi

„KRISTALY“

Kristály gőzmosó gyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Cu mașinăriile sale cele mai moderne, aranjată cu puteri electrice, spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame, și tot felul de lingerie cu prețuri moderate.

— La o sumă ce trece peste zece cor., pachetul se retrimite porto-franco. —

In atențiunea parohilor!

SZENTGYÖRGYI OSZKÁR,

pletor de arme de embleme de biserial și auritor, Szarvasvárhely, Konauth Lajos utca 26.

Săvârșește orice lucru în brașna acesă în mod de gust frumos și trainic pe lângă garanție. Însemnez că pictarea biserialilor am studiat-o în decurs de mai mulți ani în București și în celelalte orașe mai mari ale României și așa e cunoscut

orice incorectitate în executare. — La dorință se trimite decorații porto-franco.

Cu distinsă stimă:

Szentgyörgyi Oszkár.

Dacă doriți o față frumoasă, fragedă și încântătoare, atunci folosiți

Crema de lapte de benzoe

a lui Karpati.

de 15 ani preparată și recunoscută ca nestricăcioasă, și face să dispară atât la copii cât și la oameni mari

orice necurățenie de pe față, dejerătura și bealele de piele

Prețul 1 cor.; La comandă de 6 cor. se trimite porto-franco.

Se capătă la **Kárpáti János** (fost farmacist în Siria)

farmacist în

ARAD, Boros Béni tér nr. 15 peste drum de stațiunea motorului.

Se mai capătă în drogherii și parfamerii.

Telefon 287.

S'a deschis cea mai nouă

Telefon 287.

Prăvălie de parfumerii, lucruri de artă și diferite articole.

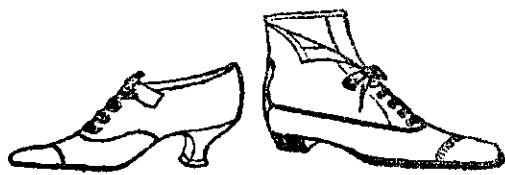
Depozit de parfamerii, instrumente medicinale, materii de ba în dagiat, aparate pentru îngrijirea bolnavilor, obiecte de gumă (preservative), de bărbierit, și pentru menaj; ciaini, Hoherari, compoziții, ape minerale, vinuri medicinale, preparative pentru alimentare, bomboane; vâpseli și diferite materii.

Máthé și Soțul, Kolozsvár, Ferencz József-ut 2.

Szimonidesz și Raduch

pantofar

Kolozsvár, Vesselényi Miklós utca 4.

Își recomandă on. public din loc și provincie, marfa lor de prima calitate, care se bucură de bună reputație. Fac **ghete** pentru picioare bolnave, mai departe **ghete moderne de copii, băbași și dame din cel mai bun material și cu prețuri moderate.**

.. Pentru comande din provincie rugăm să ni-se trimită de model o ghată veche ..

Toate damele se facideal de frumoase prin efectul bun al

LAPTE DE IDEAL

care adevărește nenumăratele crisori de mulțumită. Face să dispară roșeața feței, platurile, petele de ficat și toate necurățiile pielii.

Prin folosirea cremei Ideal ajungem să avem o față curată, fragedă, catifelată și fină! De aceea vă rugăm ca la comandă să ne scrieți precis dacă fața e grasă sau uscată.

Se capătă numai la însuși fabricantul:

KUDAR LAJOS Szent László, gyógyszerészár — — Makó Ujváros — —

— 1 borcan de cremă Ideal 1 cor. —
Pudra Ideal 1 cor. Săpun Ideal 70 ml.

Comandele prin poștă se satisfac repede și punctual.

Preparatele medicinale și chimice au fost premiate la expoziția belgioniei internaționale din 1879 cu medalia de aur, cu crucea de mare franceză și cu diploma de distincție.

fabricanta de specialități de corsete

Nu mai e nevoie să cumpărăm corsete rele și slabe din alte orașe, căci

PILCZ IRMA

Arad, Str. Deák Ferencz Nr. 2.

s'a îngrijit ca la ea să se facă corsete după modelele cele mai noi cu prețuri favorabile, de aceea să aibă damele toată încrederea în dânsa. Comandele din provincie se satisfac — — repede și punctual. — —

Fondat în 1850.

JOSIF KRISPIN

Deák Ferencz u. 28.

Piano

Intre plăcerile vieți familiare se socotește la tot cazul și pianul. În magazinul meu stau plane la dispoziție: dela 700 de cor. în sus, noi, și dela 200 cor. în sus folosite.

Acordarea pianelor în loc și provincie le fac prin ajutorul meu cu diplomă.

În biblioteca mea de împrumut, publică, în care sunt opuri beletristice: maghiare, germane și franceze în asortiment bogat.

Imprumutarea pianului dela 6 cor. în sus. Taxa de împrumut a bibliotecii: pe o lună 1 cor. de volum 8 fil.

Boalele secrete!

scurgerea, arderea, atât la băbași cât și la femei, după cum o dovedesc scrisorile de recunoștință se vindecă foarte repede prin medicamentul „Gonotoi“. Acest medicament se bea. Prețul unei sticle 6 cor. comandele de 3 sticle cu 12 cor. se expediază franco. Se capătă pe lângă cea mai mare discrețiune dela Farmacia Salvator în Roma nr. 1 (Slavonia).

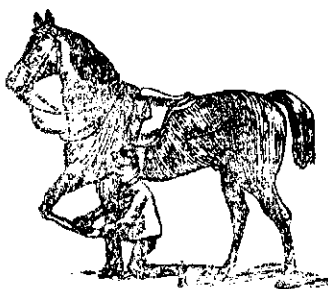
Prăvălia

ATLANTIKA**T** import de cafea, **T****L** tea și rum **L****A** s'a deschis astăzi în **A****N** **ARAD** **N****T** **Andrássy-tér 20** **T****I** (Palatul Fischer Elize) **I****K** Vis-à-vis de edificiul **K****ATLANTIKA****ARAD****Andrássy-tér 20**

(Palatul Fischer Elize)

Vis-à-vis de edificiul
comitatului.**Prăjitorie elec-
trică de cafea.**

Zilnic prăjire proaspătă.

Făurărie și potcovărie nouă.Am onoare a încu-
noștință on. public din
loc și jur posesor de
ca, că am deschis**făurărie și
potcovărie****in Strada Nádor Nr. 4**

(in casa Nemess Géza).

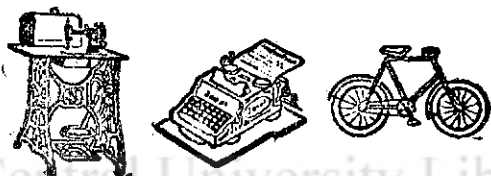
Pregătesc tot felul de **potcoave igienice**,
la dorință potcovesc și în grajd acasă, primesc
a potcovi lunar, cu prețurile cele mai mode-
rate, precum și pregătirea a orice soiu de tră-
suri domnești moderne.Angajându-mă la aceasta, rog binevoitorul
sprijin al on. public.

Cu distinsă stimă

Schreiber Ferencz
potcovar diplomat și specialist.**Körmendi Mihály**

mehanic și electrotehnic

Cluj (Kolozsvár) Egyetem-u. 1.

Fabrică și repară aparate pen-
tru ingineri, aparate de școală
și fizice, mai departe sonerie
electrică de casă și aparate e-
lectrice medicinale, mașini de
cusut, de seris, biciclete. Ține
în deposit părți singuratic
pentru conducte electrice, bi-
ciclete și mașini de cusut.**SCHWALB KALMAN ÉS TARSA**

:: FABRICĂ DE CEASORNICE DE TURN ::

BUDAPEST

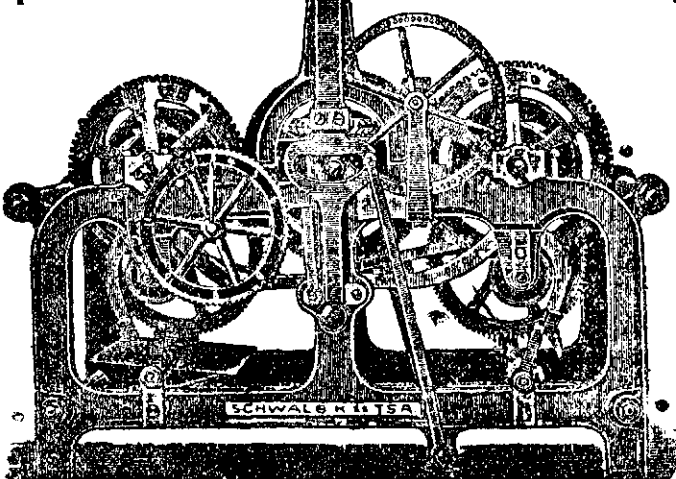
Dembinszki-u.

32. sz.

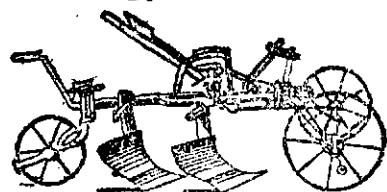
Telefon nr. 63-47.

Expoziție permanentă
de ceasornice de turn.
Privilegiu excepțional.
Nenumărate adrese de
recunoștință și „distinge-
țiune“.

Preliminar gratuit

Prima societate de pluguri
din Chichinda-mare.**Paia Kimpanov**

Nagykikinda.

Iși recomandă plugurile de prima calitate
și cele mai practice, fabricație maghiară.
Vă rugăm să cereți catalog de prețuri.Cine dorește călătorie de
plăcere ieftină, bună și
iute în**6 zile la
America**(Statele unite, Canada și
Argentina) acela să ceară
îndrumări românești dela**Falk & Comp**

(secția românească.)

Hamburg,

Strada Rauboisen. 30.

Cel mai bun nutremânt pentru
câni este și va rămânea renumitul

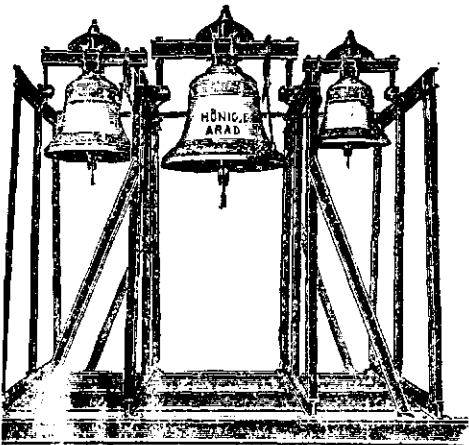
„Fattinger's Hunde kuchen“

(Măncarea de câni a lui Fattinger)
care dintre toate mâncările pentru
* câni e cea mai hrănitoare. *
50 klg. 23 coroane 5 klg. potc.
∴ franco cu 3-20 coroane. ∴**Fattinger's Puppy Bisquit**— pentru câni tineri. —
50 klg. 26 coroane 5 klg. porto.
∴ franco cu 3-50 coroane. ∴
- - Prospecte gratis și franco. - -**Fattinger's Patent-Hundekuchen**și Geflügelfutter (nutreț pentru păsări).
Fabrik Wiener-Neustadt.- - Peste 250 de prețuri. - -
Nutremântul de animale a lui Fattin-
* ger e controlat de veterinari. * *

Frideric Hönig

Arad, strada Rakoczi Nr. 11-28.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiași tare și cu șunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clătine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimite gratis.

Recomandat de ministerul de culte și instrucție!
— Multe recunoștințe —

ZWÖRNER B.

PREPARATORUL DE ÎMPĂIAT ANIMALE

KOLOZSVAR, Rozsa-u 7 sz.

Animalele să se trimită cât se poate de proaspete și nebelite. Trebuie indicat în ce formă să se întample prepararea; mamiferelor mai mari să li-se scoată intestinele. — Pentru împachetare socotese numai cheltuielile mele. — Preparație îngrijită, artistică, în formă naturală, lucru trainic, prețuri moderate!

SZABÓ SÁNDOR

sculptor, auritor și fabricant de iconostase și altare

SZATMÁR, Báthory-utca 18. sz.

Face cu prețuri moderate:

iconostasuri,
altare,
amvoane,
jertvonicuri;

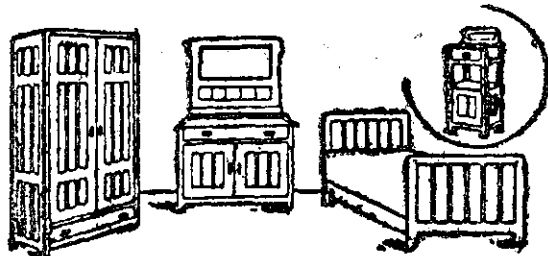
primește renovarea iconostaselor vechi, a altarelor, a jertvonicelor și a amvoanelor, precum și tot felul de lucruri în brauza asta; cu concursul pictorilor renumiți pentru pictarea icoanelor, precum și tot felul de aurituri.

Distingțiunea muncii mele se adevărește prin multele scrisori de mulțumire, pe cari le am la mână; ea reșea a parohiei din Veresmart și Magyarkonyát.

KARL HORED T

magazin de mobile.

Magyszeben, Salzgasse Nr. 23.

Magazin de dulapuri, mese, scaune, scaune de copii, paturi, divane credențe, paturi de bucătărie, spălător și tot felul de mese, scaune din lemn încovoiat, scaune cu leagăn oteluri de birou, taluret cu șarup, mese de ceai ș. a. Sunt totdeauna în depozit.

S'a început deja marea expoziție de Crăciun, la

REICHEL.

Fiți atenți la firmă!

Fiți atenți la firmă!

In bazarul de concurență, vis-à-vis cu statua „Libertății“.

sortiment uriaș de jucării de copii și obiecte de lux, cu prețuri cari n'au mai existat. In grupuri de 5, 16, 25, 45 și 90 împărțit.

Ca orientare pentru public dăm următoarele informații :

Grupul 25.

Ciasornic cu mașinărie, tren, automobil, cioson omnibus, jucărie sunătoare, mașină de călcat de nickel, piano cu 8 tonuri, cărți cu chipuri indistrugibile, cărți de povești: Robinson, Grün, Andersen. Lumea basmelor tinereții, jocuri de societate, păpuși îmbrăcate în număr mai mare de 100 păpuși veritabile franceze în mărimi de 22 centimetri, ciasornice de buzunar cu trăgător, vatre de casă, măști în număr mare, animale de tinichea, roțile sunătoare, creion în formă de cheie, cuțite, creioane și tocure, săbii, puști, chipiuri, vioare, mobile de casă, recvizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși de celuloid indistrugibile, figuri de jucat etc.

Grupa 45.

Ciasornice de tras cu mașinărie, trăsuri electrice cu conduct superior, automobil cu vagoane colorate de tras, un acrobat puternic, ciosoni, și tot felul de animale, omnibus — motor, vapoare, noutăți de ciasuri sunătoare, armă de casă ideală cu tablă de țintă, trăsura de purtat, echipament întreg de soldat, baionetă cu piele lustruită cu lac, serviciu de porcelan pentru șase persoane, miel cu tonuri muzicale, soldat puternic de nedistrus 6 bucăți, cărți cu chipuri și cu povești, trăsura de păpuși cu roate de gumă, vase de cuină din tinichea, odaie de baie aranjată, mașină de călcat de fier, mojar, strângător de bani cu ciasornic și clopotel, domino de os, păpuși mari de gumă, iepure îndoit regulabil, ciosoni regulabili, tipografi pentru copii, de mână, lanterne magice, mașini de aburi veritabile, cuburi ilustrate 12 la număr, zidărie de peatră ca joc pentru copii, dulap, mașină pentru socotit, de copii, dobe cari se pot șuruba cu regulator, etc. etc.

Grupul 90.

Animale regulabile trase cu piele, mici, mari, cu voce și animale din masche, vase frumoase, soldați indistrugibili călări, menagerii, trenuri regulabile cu șine, tot felul de figuri și animale, și mașini de vapor, corăbii, scrinuri «Riditer» de piatră, ferestrău de strugar cu garnitură, figure de șac puternice cu tablă de închis, domino de os cu 45 de figuri și 10) și 100 alte articole.

Păpuși franceze mișcătoare de lemn.

Mărime în centimetri: 26 28 30 31 34 36 39 42 46 50 54 58 64
35 40 45 50 60 80 90 110 145 160 180 240 250
afară de aceasta un mare asortiment de păpuși de piele, păpuși îmbrăcate sau de celuloidă.

Păpușele cumpărate la mine le repar eu, în caz dacă se strică, și primesc tot felul de reparări posibile.

Mare asortiment în decoruri pentru pom de Crăciun.

Mare expoziție de gramfoane cu ton de oțel, începând dela 9 fl., mare asortiment în plăci duble cu 1-50 cr. Fonografe surprinzător de ieftine, 2-50 cr. cele mai bune tuburi cu 60 cr.

Cai cu leagăn de toate mărimile dela 1 fl.

Obiecte de lux:

Album de ilustrate de plüsch dela 45 cr. în sus, album de suvenir de plüsch dela 25 cr. în sus, casete de cusut, serviciu cu 6 urfuri 90 cr., serviciu de țuică 45 cr., uriaș magazin în obiecte pentru spălat, mâncat, de ceaiu, mai departe portofoliu de piele rodate, vase de flori, ciasornice, marmoră sculptată, mese mici de gust, serviciu de fumat de bronz și nenumărate alte obiecte.

Cumpărare de ocazie din obiecte de argint de China. — Umbrele bărbătești de mătase cu margine de otoman 1 fl. 70 cr. și încă multe obiecte neînșirate aici.

Trăsuri de copii mare asortiment dela 4 fl. 50 cr. în sus.

Pentru fiecare cumpărător se dă gratuit o fotografie mărită.

Fiți atenți la firmă!

Bazarul de teatru.

Szeszák F. és Fia

fabrică de trăsuri aranjate cu electricitate
Kolozsvar, Malom-u. 12.

Mare magazin de trăsuri, care îndeplinește
— ori-ce pretenții; atelier de reparare. —

Fabrică de calese asortată cu toate mașinile
moderne tehnice.

În Cluj și jur e unica fabrică, în care se pregătește fiecare parte a trăsorii: fabricăm roate, facem lucrul de fierar, pielar și de lustruit sub conducerea mea personală, cu prețurile cele mai moderate. — Tinta noastră principală e: lucrare bună și solidă, dar ieftină. — Serviciu prompt. — Răspundem imediat comandelor din provincie. — Recomandăm diversele părți de trăsură, cari se vând; așa numitele „mântuitoare de noroi” cu șezutul închis bine. Fondat în 1870. — Prețurent gratis.

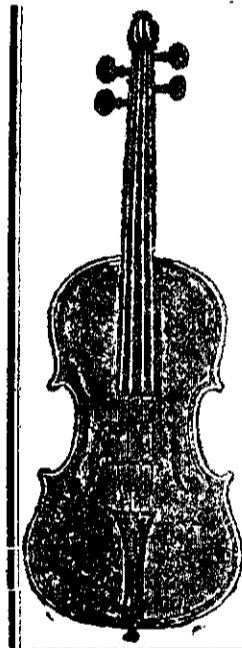

Nu-i așa că fiindcă instrumentele muzicale n'au fost bine reparate și totuși le-ați vă năcăjiți! plătit cu preț mare. — — —

De aceea evitați de azi înainte Seghedinul și Timișoara și trimiteți ori-ce instrumente de ori-ce fel la

Toskanovics Vilmos

fabricant artistic de instrumente muzicale, în Biserica-albă, (Fehértemplom fő-utca) peste drum de bazarul bisericii române.

Ține în depozit cele mai bune **plane și pianine**, Resonator-Mignon și fabricații din străinătate, lemn de nuc american, negru cu lustru și de mahagoni cu claviatură admirabilă. Tot odată primește să repare artistic cu prețurile cele mai favorabile și pe lângă garanție, instrumente muzicale de alamă, cu coarde, violinele cele mai bune — și pianine. — —

Țin în depozit fabricațiile cele mai bune.

Corespondența în limba română.

În lumea întreagă cele mai bune mașini de cusut și biciclete Dürkopp,

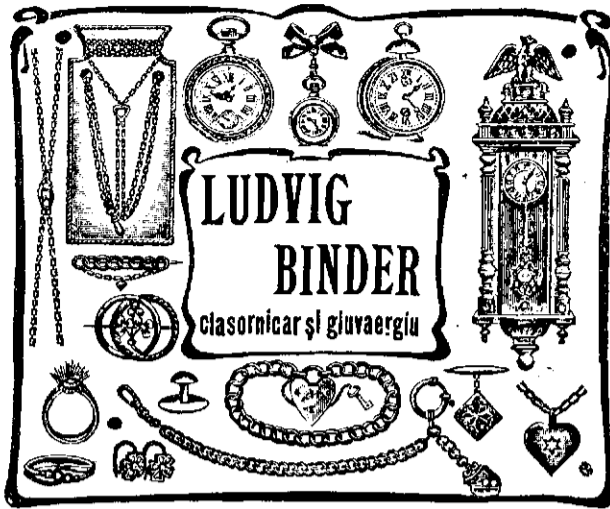
precum și cele mai bune mașini economice le transportăm cu plăți în rate mici lunare sau treilunare. În care comună vom avea cel puțin 6 cumpărători, acolo croitul și cusutul femeesc în cursuri de 30 de zile îl dăm gratuit, cumpărătorii vor fi înstruiți pe deplin.

Corespondență în limba română. La dorință trimitem carte de prețuri.

Fischer Gyula és fia,
Maros-Vásárhely.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat!

Mediaș-Medgyes

— Piața târgului. (Markt plaz Nr. 8). —

Depozit bogat de tot felul de ciornice de buzunar de aur, argint, metal și nickel. Articole optice de aur și argint. Ochelari și zvikeri de argint de China, patentate prin lege.

:: **Reparaturi solide și ieftine.** ::

Invenție nouă! Invenție nouă!

Moară de oțel pentru întrebuințare în economie și acasă **macină excelent** orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de 6 ani 1 kilogram pe minut — pe lângă garanție.

Prețul 14 coroane.

Fac aparate pentru desfacerea sămânței de lucernă și de trifoiu, de mână cu puterea ori cu mâna, de aplicat în mașina de îmblățit ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe.

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparaturi de mașine.

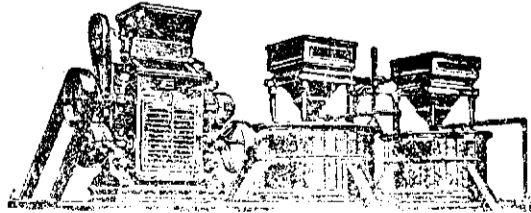
:: **ORADEA-MARE** ::
(Nagyvárad Vilanytelep mellet)

Martin Droszt

lemnărie de mori și edificii.

Biserica-Albă, (Fehértemplom) str. Petőfi nr. 63.

Se recomandă pentru lucrări de mori

și de edificii cari cad în bransa lui, d. e.

Construcție și reconstrucție de mori de apă, aburi și cu motor, mori înalte, semi înalte și plane, mai departe tot felul de montări complete de curățit, **mașini de cernut** și mașini automate pentru amestecarea făinei etc. se săvârșesc prompt și corespunzător tuturor împrejurărilor.

Se primesc tot felul de mașini usate pentru renovare și reconstrucție. Tot asemenea se primesc lucrări de construcțiuni, aranjarea locuirților, a prăvăliilor, biurourilor și școlilor cu prețuri favorabile.

La dorință trimite desemnuri de plan și proiect de buget. — — —

Zénithul de gumă

deja după câteva zile s'a dovedit prin mil de scrisori de recunoștință dovedește că

specialitățile (preservative) pentru dame și domni, inventate sub numele Zénith sunt cele mai de încredere, nu strică sănătatea, ocazoare defectul celorlalte până acum.

Prețul: 1 duzină de Zénith pentru domni 8 cor., 1 bucată Zénith pentru dame 7 cor.

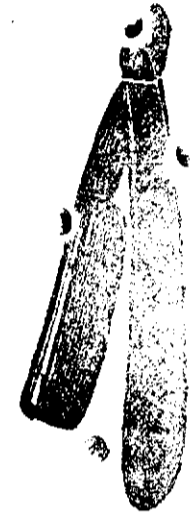
La comandă vă rugăm să fiți atenți la numele Zénith, căci numai atunci e veritabil, dacă e prevădit cu marca Zénith. — Se trimite în străinătate și în țară pe lângă cea mai mare discreție, recom. și cu ramburs.

Agentura principală în Ungaria:

DEUTSCH IZIDOR

magazin de instrumente medicale și pentru îngrijirea bolnavilor.

Szabadka, Kossuth-u.

În atențiunea medicilor și a barbierilor.

În primul atelier din Ardeal de ascuțit cu putere electrică, se ascuțit și se melirează cu prețuri moderate tot felul de instrumente medicale și de barbier. Instrumentele trimise pe postă se ascuțit în 24 de ore.

Solicităm încrederea binevoitoare rămân cu stimă:

Exner Sándor

NAGY-SZEBEN.
Kleine Ring 25.

ADOLF HANECKER

:: DEPOZIT DE CAFEA DIN FIUME. ::

Timișoara, (suburbul Iozefin).

Piața Scudier Nr. 7.

Oferă franco pentru orice stațiune poștală cu ramburs:

1 kgr. Rio	f. 1.20
1 » Domingo mărgea	f. 1.30
1 » Cuba	f. 1.40
1 » Mexico	f. 1.50
1 » Java	f. 1.60
1 » Mocca	f. 1.60

Pentru înleznierea distribuției cafeii să trimite și în pachete de câte 1 kgr. și de câte jumătate de kgr.

Schwalb Kálmán și soț.

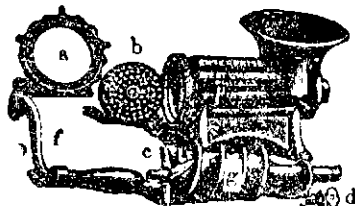
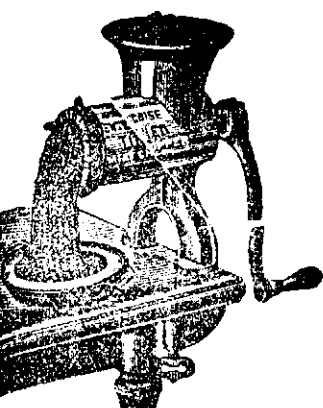
fabrică de metale, de ciornice de turn și de ::

lanțuri **patentate.**

BUDAPESTA
VII. Strada Dembinszky 32.

Se fabrică lanțuri patentate, din aramă tare presate prin ce posed o capacitate irezistibilă; precum și lanțuri îmbrăcate în aramă roșie pentru decorat mobile, în toate formele.

Fabricație de prima calitate și unică.
Catalog ilustrat la dorință gratuit și franco.

Părțile constitutive dela mașina de tocat carne.
a) Inel de capac, b) Disc găurit, c) Cuțit, d) Șiroi dela întorcător, e) Întorcător, f) Melciul, g) Taiș.
— Fiecare să capătă separat. —

Mașini de tocat carnea

Nr.	3	5	8	10	12	20	22	32	cu roată de repezit
le pe minut	1/4	1/2	3/4	1	1	1 1/4	1 1/4	1 3/4	kg.
bucată cor.	3-40	4-10	5-70	6-80	6-50	11-40	10-40	20-60	

Fiecare mașină, prin introducerea unui umplător de cârnați se poate folosi cu umplător de cârnați. — 1 umplător de cârnați cor. — 46.

Cuțite de carne

sub garanție pentru fiecare bucată dela 56 până la 93 fileri
calitate bună dar fără garanție

Oțel-magnet-diamant de Dick

Nr. 99 intr. lung. 36 cm. cor. 4-70

Nr. 83 intr. lung. 99 cm. cor. 3-90

Nr. 123 intr. lung. 19 1/2 cm. cor. 1-60

Cuțit de împuns

Nr. 7 cu mânere albe:

Lungimea tăișului

6 7 8"

cor. 1-30 1-50 1-80

Cuțit de ucis

Nr. 8 plăsele polițe cu împunsătoare de aramă:

Lungimea tăișului 4 1/2 5 5 1/2 6 7 8"

cor. 2-10 2-40 2-70 2-9 3- 3-40

Cuțit de Dick

Lungimea tăișului 4 1/2 5 5 1/2 6 7 8"

cor. 2-10 2-40 2-70 2-9 3- 3-40

Oțelele și cuțitele Dick sunt fără seamăn, cele mai bune, ce le pot recomandă.

CAROL F. JICKELI
SIBIU ȘI ALBA IULIA

Instalație electrică!

Instalație electrică!

DERTÛL JÁNOS

Szeged, Fekete sas utca 16.

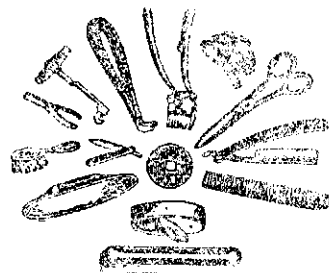
Primul atelier de ascuțit și melirat bricele din Seghedin.

Deposít de brice (prima calitate), foarfece, cuțite de buzunar și dd cuhnă, precum și de diferite obiecte de oțel. Ascute și melirează mașini de tuns pentru oameni și cai, cu prețurile cele mai moderate și se angajează să pregătească orice obiecte de brânșă aceasta.

Muncitorii primese — favor. —

Ține în deposít totí articlii de frizerie.

6 brice trimise deodată spie ascuțire, le expediez porto-franco.

Opawski József

prima fabrică de trăsuri de copil în Ungaria de sud.

TIMIȘOARA. — Jozsefváros. Misits utca 2 sz. Hunyadi utca sarok.

Ține în deposít

trăsuri de copii

fabricațiune proprie, dela cele mai simple până la cele mai împodobite cu prețuri favorabile.

Tot așa primește tot felul de reparaturi în brânșă aceasta.

Am onoare a aduce la cunoștința prea st. public, că

mi-am amplificat magazia de pantofărie

cu o secție separată de

prețuri mijlocii și ieftine

ajungând astfel în poziția plăcută să pot satisface

orice pretenții dela cele mai simple până la cele mai gingașe

Pentru sezonul de toamnă mi-au sosit deja

toți articlii cei mai noi și-i recomand a-tejiunii bvoitoare

Specialități de ghete „Kobrák”

se găsesc în magazina mea bogat asortată întotdeauna.

Cu deosebită stimă:

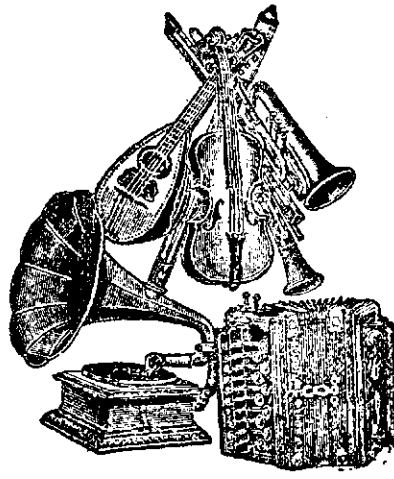
LÁNYI MARCELL
ARAD, Aczél Péter utca 1 sz.

Ajută-ți și îți va ajuta și Dumnezeu!

Acest adevăr de aur se poate ajunge numai așa, dacă cel ce suferă folosește mijloace de vindecare, cari pe lângă estinate întrece ori-ce aparat scump, atât în privința durabilității cât și a efectului. — **„Galvani“** se poate folosi cu **Cordonul electric** **„Galvani“** succes sigur la: Reumă, răceală, nervositate, la boală șirea spinării, de stomac, impotență, paralizie și altele.

Scrisoare de recunoștință: *Francise Veis, cărășmar, Sibiu.* Aduc cu bucurie la cunoștință că prin folosința aparatului „Galvani“, am simțit multă ameliorare în boală mea (trabesdorsalis) așa încât nu mai am nevoie nici de cârje. Aparatul deși îl folosesc de un an funcționează fără cusur. Singurul fabricant:

Ștefan Kmoskó, învățător reg. cat. **Sibiu**
(Nagyszeben) Terezianum No. 11.

KELEMEN ANTAL liferant de instr. muzicale.

In atelierul meu de instrumente muzicale

în Chichinda mare (Nagykinda) str. Sándor-Főherceg provăzut cu puteri de muncă speciale se repară tot felul de instrumente muzicale în mod special cu prețuri nemaipomenit de ieftine. Țin în depozit totfelul de violine fabricația cea mai bună, tambure, harmonice și gramofone, precum și plăci de gramofone. Apoi tot felul de părți de instrumente. La comanda din provincie se face lucrul cu îngrijire sub supravegherea mea. Cu deosebită stimă:

In atențiunea fabricanților și a economilor!

Skafszky Adolf

Fermă de mașini și montarea lor. BUDAPESTA, VIII Tömő utca nr. 23.

Se angajează să monteze tot felul de mașinării, pentru ferestrele și mașini cu aburi precum și în fabrici de spirt și de cărămidă, apaducte, pompe compresare, **montarea tipografiilor** (tot asemenea transmisiuni și conducte de ploaie. — Primesc reparaturi și transporte de mașini.

E o noutate de senzație pentru menagere!

Mângălăul meu patentat

care face revoluție în menagi și devine indispensabil în orice casă. Inmanuarea lui e simplă și ușoară, încât îl poate inmanua fără oboseală și o fetiță de 14 ani.

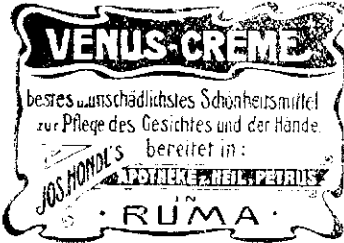
Mângălăul meu nu rupe rufele, se — lucrează cu el curat și frumos. —

Il expedează inventatorul

KELEMEN MÁRTON
strungar artistic

— Győr, Andrassy-ut 24. —

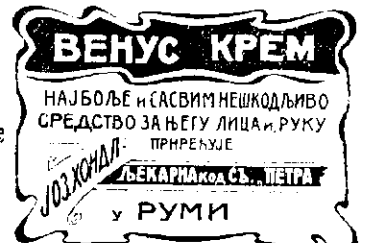
— Catalog gratuit și porto-franco. —

CREMA VENUS
e cea mai bună și absolut inofensivă pentru îngrijirea mânilor și a feței.

O prepară:
Hondi József
farmacist la Szent Péter
RUMA.

E un mijloc probat în decurs de mulți ani, care curăță pielea și înfrumusețează fața, în scurtă vreme face să dispară orice boală de piele: ca *petele de ficat, piștrui și roșata nasului, paliditatea și asprimea pielii, coș și alte necurătenii ale pielii*, apără pielea de *pârleală* și de *vânt*, dacă damele mai în etate folosesc CREMA „VENUS“ și SĂPUNUL „VENUS“ îi redă frăgezimea și tinereța, nefiind grăsimi, se poate folosi și ziua.

Cutia veritabilă e numai aceea provăzută cu marca de sus.

PUDRA „VENUS“ un pachet 2 cor.

CREMA „VENUS“ o cutie 1 cor. 20 fl.

SĂPUNUL „VENUS“ o bucată 80 fl.

PUDRA „VENUS“ e acomodată pentru folosire ziua și seara, e: crem, roza și albă.

Pastile purgolet.
Are un efect admirabil și sigur și e un mijloc foarte ieftin contra constipației. Au gust plăcut și de aceea se pot folosi permanent. 25 pastile 1 cor.

Fluidul reuma.
E un mijloc probat contra *reumei, degerăturii* și contra *sgârcturilor*. E bun contra tuturor boalelor, provenite din răceală. Și contra durerilor de măsele e foarte bună. Prețul unei sticle e 1 cor. 60 fl.

Praturi de stomac.
E lucru cunoscut, că din cauza digestiunii se nasc multe boale, cari dacă nu se caută, devin cronice. *Catar de stomac, miros rău în gură, grețuri, o stare generală rea, lipsa de apetit, constipație, dureri de cap* și altele. Acestea toate sunt urmările unei digestii rele, de aceea recomand Stomachinul meu. Prețul unui pachet 1 cor. 50 fl.

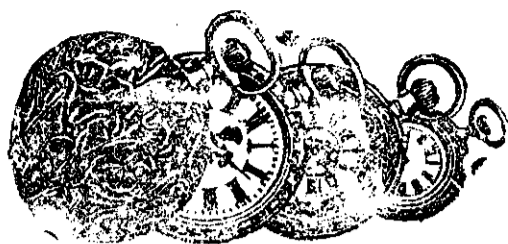

Mașini de cusut, biciclete, motoare, mașini de scris, mașini agricole și gramofone, la

FALK IMRE se pot procura cu plătere în rate
Mare atelier mechanic de reparaturi.

Montare de sonerii electrice și reparare. Atelier de reparat mașini de scris și decusut, biciclete și motoare.

Ca stimă: **Falk Imre, Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.**

SÜSZMANN H.

ciasornicar și bijutier
Nagyszeben
Strada Urezului 27
(Reisbergasse)

Repară multilateral pe lângă garanție tot felul de ciasornice de buzunar, pendule și de alarmă. Ține în deposit cu prețuri moderate ciasornice de părete, de buzunar și de alarmă, precum și tot felul de bijuterii.

Bănci de școală

de diferite sisteme, mai ales se recomandă cele solide și ieftine, bănci de școală cu două locuri de sezut

Patent Pfarer I. Konnerth acestea au un pull tare, distanță minimală, călimar de cerneală portativ, și un sistem simplu de întors banca, prin ce e ușor de a se curăți școala și se pot comanda în șapte mărimi. Modele se trimit la dorință. Bănci de probă sunt în atelierul de măsur și lui

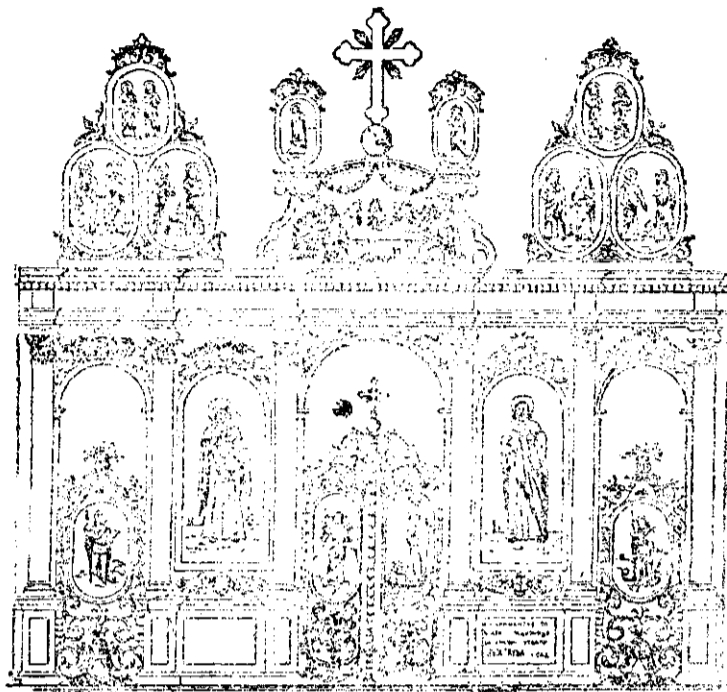
Nagyszeben, Elisabethgasse 53.

Wilhelm Connerth.

Urr György sculptor, în GAȘOVIA.

Primul atelier din Ungaria de sculptură pentru montarea bisericilor provăzut cu motoare.

KASSA, Bethlen körút Nr. 24.

Recomand on. preoțimi atelierul meu celebru.

Fac altare artistic lucrate, precum am-
:: voane, iconostase, străni și altele. ::

101 certificate de recunoștință.

Se trimit planuri la dorință precum și preț-curent.

Atenție!

Nou!

PAUL FILIP DIENER.

La trebuință de covoare nu întârzile nime a cerceta nou deschisa

Prăvălie specială de covoare

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA MERCY (PALATUL ASIGURAȚIEI UNG.)

Mare alegere în covoare moderne de Smyrna veritabile

pentru salon, aranjări în odăi de durmit și mâncări.

Esportațiuni în cele mai fine covoare de umblă^t Velvet și Tournay.

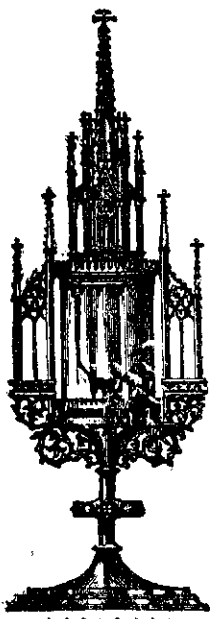
Covoare de părete, naintea patului precum și asortiment mare în scurtuce huițătoare cu prețul depositului.

Covoare de umblă^t ieftine în toată lățimea.

Procurări de covoare după modele și planuri se efectuează grabnic și cu multă îngrijire.

Prețuri ieftine!

Prețuri ieftine!

Jambrik József

auritor, văpsitor
de biserică, pregătitor de cadre (rame) aurite.
SEGHEDIN.
(Szeged), strada Kelemen nr. 4.

PRIMEȘTE orice lucrări noi și reparări de această branșă precum: altare, amvoane, cruci, prapori (steaguri), icoane și cadre (rame), precum și renovarea și văpsirea obiectelor bisericesti cu aurul — cel mai bun care nu-și perde fața. —
— Preturi favorabile și executare cu punctualitate. —

VÉBER JÁNOS K.

tinichigiu specialist, proprietarul mai multor brevete.

Szatmár, Strada Szirmai Nr. 1.

Cea mai de căpetenie condiție pentru păstrarea sănătății e. apa fără baccili.

Străcurătoarea de apă

„Wéber“ e un aparat de strecurat apa curgătoare, precum și apa de fântână, făcându-o curată ca cristalul, așa că și în cea mai nepretențioasă căsnicie se poate bea apă bună, plăcută. Aparatul de strecurat se manevrează ușor și e esprimentat doboricește. E un obiect de mare folos în căsnicie și fiind ieftin, deja și până azi e foarte răspândit. Îndeosebi e de recomandat pe seama ospătărilor, cafenelelor, școlilor și institutelor.

Prețul aparatului:

cu volum de 15 litrii . . .	20	cor.
„ „ „ 25 „ . . .	24	„
„ „ „ 35 „ . . .	28	„

de proporții mai mari prețuri deosebite. La comanda din provincie 3 cor. cheltuială de împachetare. Totodată aduc la cunoștința on. public că fac și reparaz stropitoare de vie.

Părți constitutive se capătă de asemenea.

Invenție nouă de tot!

E un preparat neimitabil cu efect minunat

— lichidul Elza pentru mâni —

care după prima folosire face mânilor albe ca zăpada și catifelată. Mânile roșii deja după o scurtă folosire le înălbește.

Are miros plăcut, se poate folosi și ziua. Prețul 30 fil.

Kertész Ernő

— farmacia la St. Anton de Padua —
Szabadka, Szegedi ut.

Se poate căpăta la

Prima fabrică de mașini agricole și întreprindere de săpat fântâni adânci din Sătmár.
SZATMÁR strada Teleky 8.

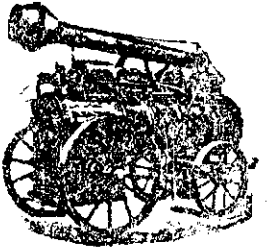
Șeful
firmei

PROBST MÁTYÁS

Primește:

instalări de mori de aburi și motoare cu ulei, sfredelirea de fâmiș arteriane, conducturi de apă și pompe de apă de orice sistem, aporate pentru uscatul nutrețului, reparații de automobile și de motoare cu benzină și orice lucrări atingătoare de această branșă cu prețuri avantajoase.

Depozit permanent de mașini cu aburi și de pompe.

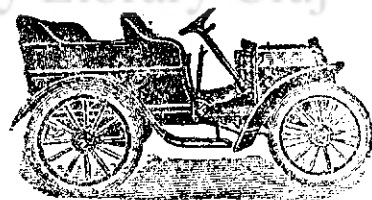
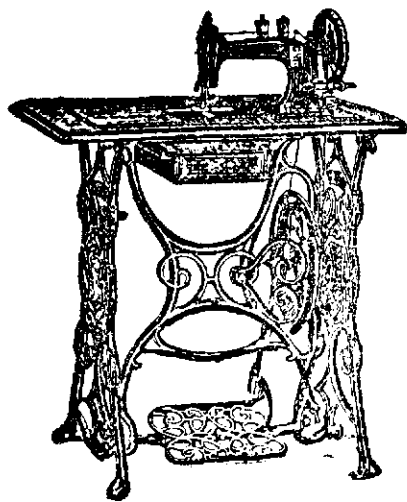
Mașini de cusut

»Singer« »Neumann« »Biesolt« și »Locke« cu suneică lungă, »Wettina« suneică groasă »Afrana« »Thonix« suneică rotită, cu garanție de 5 ani și cu prețuri moderate se expediază prin comersantul de ferărie

Oberth Vilmos

comersant de ferărie și magazinuș de mașini de economie.

MEDIAȘ (MEDGYES).

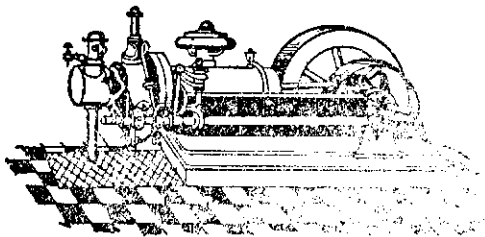

Ferdinand Saller

stabiliment de mașini, motoare și automobile.

Sibiu, Franziskanergasse 6.

Se execută orice reparații de motoare cu benzină sau cu ulei. Garantez întrebunțarea minimală de material și prestație maximală. — Construiesc motoare nouă de benzină de la 2 la 6 HP. puterea cea mai ieftină pentru industrie și agricultură, stabile sau transportabile. — Toate reparațiile atingătoare de ramura mașinilor să execută în mod special și ieftin.

Cele mai bune referențe. Prețurile ieftine.

Serviciu solid. Fac reparații de automobile și de biciclete.

TRISKA J.

Primul depozit de piane din tot Ardealul.

Kolozsvár (Cluj) Sétatér utca Nrul 10
Recomandă pianurile și pianinelle sale provenite din fabricile celebre din țară și din străinătate precum și atelierul său de reparat instalat din nou, în care pianurile vechi și stricate să repară repede, prompt și estin cu mijloace moderne.
Pianuri cu chirii ieftine.

Cele mai bune mașini de cusut de azi sunt

PFAFF

Mersul ușor fără șgomot. Ediție de gust. Durabilitate fără seamăn. În întrebuințarea cea mai eficientă, cea mai practică pentru broderie artistică. Se pot căpăta în magazinul lui

Hammer Vilmos

Maestru de electricitate
Arad, Szabadság-tér 7. Telefon 96.

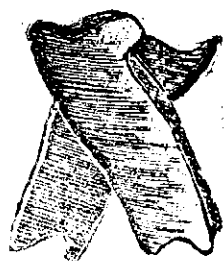
Fabricația cea mai bună de

PIELE

și de tălpi, fabricația proprie de partea de sus a ghetelor, în asortimentul cel mai mare, cu toată scumpetea se găsesc cu prețurile cele mai ieftine în magazinul de pe al lui

Gyöngy Sándor

BUDAPEST III., Tavasz u. 1

Distins cu diploma de recunoștință în anul 1904.

Catalogul ilustrat a prețurilor gratuit.

Lucza Jozsef

Atelier chimic pentru curățitul hainelor
Szeged in (Szeged), Laudon u. 9

Primește: curățirea și văpsirea hainelor bărbătești, femeiești, de copii și preoțești, postav de mobile, haine de doliu mai departe

curățirea penelor de pat

cu mașina prin ce își redobândesc culoarea albă și uscățimea originală și vor fi scutite de praf.

Comandele din provincă să efectuească imediat și prompt.

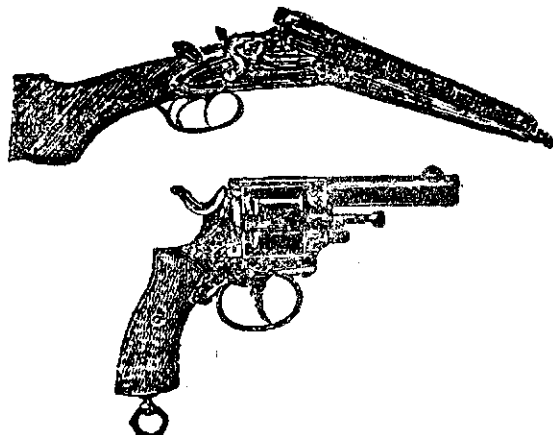

Anunțuri

primește administrația Tribunei, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Cu plătire în rate!
arme de vânători,
* * revolvere. * *

— Mare asortiment, — la
IOAN KALENDA,
în Oradia-Mare, (Nagyvárad)
lângă biserica Holdaș. Telefon pentru comitat 245.

Alexandru Văleanu

magazin de mănuși, de bandaje și de pantofărie ortopedică.
Sighetul-Maramurășului.

Piața principală (Főtér)

Beșici de gumă americane, beșici de pește — franțuzești. —
Prezervative femeiești, Ciocri de gumă, suspenzoare, bandaje, mănuși, bandaje „Diana”, — irigatoare. —
Execut după comandă medicală ghetă ortopedice pentru picioare ori-cât de bolnave și dure — roase.

„ANKER”

Societate de asigurare pe viață și rentă.
Fondată în anul 1858.

Agencia principală din Ungaria în BUDAPESTA
(până la sfârșirea zidirei palatului Anker). V., Erzsébet-tér No. 13.

Averea societății 174 milioane cor. — Premii 338 milioane cor.
Activa asigurărilor 538 milioane cor., dintre cari în Ungaria sunt plasate 30,000,000 coroane.

Societatea efectuează toate asigurărilor obișnuite la caz de moarte sau ajungând anii de asigurare pe lângă prețuri convenabile. Iar acum de curând a compus un formular nou de asigurare, cu scopul de a unifica avantajele asigurării pe viață și penziune.

Taxele de asigurare la caz de morbo sau de neputință cauzată prin accidente înceată, afară de aceea infirmul se împărtășește sub durată anilor de asigurare de 5 sau 10% rentă, la expirarea anilor de asig. (în caz de moarte sau ajungând anii) i-se plătește tot capitalul asigurat.

Cu informațiunile servește direcțiunea „ANKER” din Ungaria, sau Reprezentantul: Frații Kornis în Arad.

**Strămutare de
cârnațarie!**

Am onoare a încuștința on. public, că

cârnațaria

din str. Eötvös Nr. 11 am strămutat-o în
str. Sina Nr. 4.

[Cu stimă

Prokopetz József.

Heinrich Kirst,

Antreprenor de zidirea morilor în

UJVERBÁSZ Nr. 159.

Ofere produsul mânilor sale pentru

mori sistem cilindric,

și primește

aranjearea completă

a morilor.

după cel mai nou sistem Werner.

Șcripete de cilindre, mașine de gris, farar, precum și orice montare a acestora tot după cel mai nou sistem.

Se primește și ori-ce reconstrucție cu prețuri ieftine și serviciu solid.

Chugyik Sándor, B.-Csaba

Fabricant de cimbale.

Pregătește cele mai bune

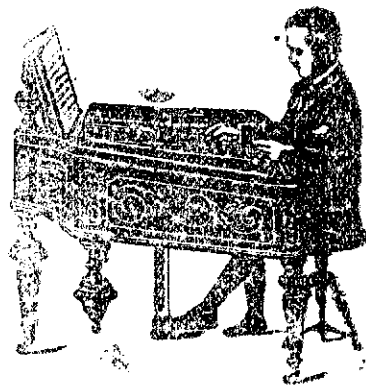
cimbale,

precum și

repararea tuturor instrumentelor

cu coardă

pe lângă garanție și prețuri moderate

Asigurați contra focului: case, bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichig, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. In ramul vieții: capitale cu termen fiș, rente, nestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în situa morții întâmplată;

2. In ramul focului: clădiri de tot felul, mobile mărfuri, produse de câmp ș. a.;

3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine reovisite ș. a. prin spargere;

4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, oucuru ovės, viș (vices), plante industriale: cânepă, in, himeș nutreșuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și ceruiale mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: oucuruzul grâul, secara, ovözul și toată economia!

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Asigurați: viața, nestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Acuma a sosit

Untura de pește proaspătă
de Norvegia

fără culoare și miros, calitate escelentă.

Prețul unei sticle 2 coroane.

Contra

supărărilor reumatice
este escelentă

Spirtul Reuma

Incerat de atâtea ori cu succes.

Prețul unei sticle 80 fileri.

Se capătă calitatea originală în farmacia lui

Rozsnyai Mátyás
Arad, Szabadság-tér.

Nr. telefon 331.

Nr. telefon 331.

Magazin de postavuri de lână din Ardeal! Straie pentru sezonul de iarnă!

Straie pentru cai
Straie pentru pat
Straie fugare
Straie pentru spital
Straie pentru ferestrii

Straie pentru călcat
Straie pentru trăsuri
Straie lănoase de Brașov
Straie pentru scaldă
Straie colțurate fin

Articlii de tapețarie.
Impletituri de păr de cal
produse proprii.

Tot felul de frânghii, sparge, șinoare,
cingătoare și burdufe de cânepă, cânepă mieșită și călți.

Invăliitoare mari, saci pentru bucate, saltele și saci pentru strecurat.

Se capătă cu prețurile cele mai moderate dela

magazinul de articlii industriali din Ardeal și Bacica — firma

Reich B. Károly Fia és Társa

ARAD, piața Andrássy Nr. 6 (casa Verbos).

Telefon 168.

Laborator medical în Arad.

Dr. Auszterweil László și Kallos József
 chimiști, la laboratorul policlinicei medi-
 cale chimice din Budapesta, au deschis
 un laborator medical în Arad.

Examinează urina, scuipatul, laptele doi-
 celor, conținutul stomacului, sângele ș. a.

Laborator: piața Andrásy 7. Stațiunea
 de adunat materiile Ezsébet körut 9.

Vatzek József

măiestru de cuptoare în Cluj (Kolozsvár).

Depozitul:
 Brassai-u. 8.

Lucrătoria:
 Trefort-u. 45/47.

Pregătește tot felul de cuptoare în ori ce mărime și culoare.
Fabricatele mele sunt recunoscute de eminențe.

Pregătesc ori ce fel de cuptoare de ca-
 hale după desen și model cu cea mai
 mare exactitate.

Comande din provincie se efectuează cu mare
 cunoștință de specialitate și punctual.

Atențiune!

— Pentru economi. —

ECONOMILOR! Cetiți cu atențiune următoarele și veți vedea, că nu-i
 de lipsă să mergeți în America, spre căutarea dolarilor; în Germania,
 spre căutarea marcelor; nici în Klondyke, spre căutarea aurului, căci îl
 aflați aici la voi acasă și anume în curțile voastre economice!

Știut este, că creșterea vitelor, cailor și a porcilor, aduce foarte
 mari venituri economilor. Știut este, că prețul acestora să taxeze după
 exteriorul lor (să plătească după cum e vita), dar puțin știu, că cum și
 ce trebuie făcut, ca vitele cornute, precum și porcii și cailor, să fie grași,
 mari în oase și frumoși, căci cari știu, nu bucură spun și altora, ca
 să nu aibă și alții așa vite frumoase.

Spre a ajunge aceste scopuri trebuie întrebuințat

„Pravul de vite Demeter“

căci de pravul acesta să îngrășă porcii, cailor și vitele cornute, cresc mai
 mari și devin mai osoși, capătă putere mare, capătă poftă de mâncare,
 și vacile dau lapte mai mult și mai bun ca de comun, — având vi-
 tele, porcii și cailor totodată un preț cu mult mai mare, la care între
 alte împrejurări, nici când nu ar fi ajuns.

La porci, vite și mânzi, întrebuințând acest prav, să desvoltă foarte
 repede, să întărească în oase și contribuie la desvoltarea poftii de mâncare.

Fieștecare econom bun trebuie să folosească acest prav la vitele,
 porcii și cailor lui, căci prin folosința acestui prav, are foarte mare câ-
 știg la vânzare, fiind porcii, vitele și cailor frumoși și grași.

Cultura de astăzi ne învață, ca pentru ajungerea stării bune, nu
 e destul numai a munci, ci munca aceea trebuie pusă în legătură cu
 raționalul, căci numai munca rațională ne poate aduce fericirea și în-
 destulirea materială după lucrul nostru.

Pe lângă o muncă rațională lucrăm puțin, — dar cu mai mult rezul-
 tat, — decât a munci de dimineața până seara, fără de nici un sistem.

Tot așa e și la creșterea vitelor, căci aci raționalul este a ști că,
 cum poți ajunge ca pe un vitel sau mânz, ori purcel, în timp scurt și cu
 puțină hrană, să fie mai desvoltat și mai cu preț ca acela pe care tre-
 buie mult timp a-l hrăni, și totuși nu e destul de desvoltat și gras.

Dacă tot în unul și același timp crești 2 porci, vitei ori mânzi
 și pe unul îl crești cu nutreț regulat, iar pe celalalt, pe lângă nutrețul
 regulat dându-i și din „Hrana Demeter“. În scurt timp să va observa di-
 ferința între aceștia, deoarece acela care a căpătat din „Hrana Demeter“,
 va fi cu mult mai desvoltat, mai gras și mai frumos, decât acela care
 s-a crescut numai cu nutreț regulat. Așadar creșcând aceștia cu „Hrana
 Demeter“ devin valoroși (mai cu preț) în cel mai scurt timp.

Raționalul creșterii vitelor deci constă întru aceea, că porcii, vi-
 tele cornute, cailor și oile, trebuie hrănite cu „Pravul Demeter“, căci a-
 mestecând acesta în hrana vitelor, cresc în scurt timp de minune.

Deci în procedura aceasta să află aurul, dolarii și coroanele!

Așadar nici un econom bun să nu întârzie a cumpăra acest prav
 de mare folos! Cine nu-l cumpără este însuși dușmanul economiei sale.

Acest prav de mare folos să capătă în preț de 60 fileri o cutie.
 La comanda de 10 cutii se trimite francat. Revanzătorii capătă rabat
 corespunzător.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuințarea acestuia găinile
 ouă mai mult ca de comun, chiar și în timp de iarnă — pe când alt-
 cum nu ne ouă, sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Pentru moartea cloșanilor și a șoarecilor. Este prav sigur pentru
 stăpînire lor. Prețul 60 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este, că vitele și
 porcii sufăr mult de mâncărimea păduchilor prin care mâncărime sunt
 reținuți în îngrășarea și desvoltarea lor, ba chiar slăbindu-i, astfel în-
 cât în loc de a li-se ridica prețul, chiar pierd din valoare! De aceea
 fiecare econom să întrebuințeze această unsoare, căreia îi e prețul
 20—40 fil. și 1 cor. Cu unsoarea aceasta e de a unge vitele și porcii. Și la
 oameni să întrebuințeze cu efect sigur. Are favorul să nu murdărește ca
 alte unsoare pentru păduchi. — Toate acestea să pot căpăta numai dela

Apotecarul N. CORNEL DEMETER

Orăștia — Szászváros, (lângă bisericile ev. ref.)

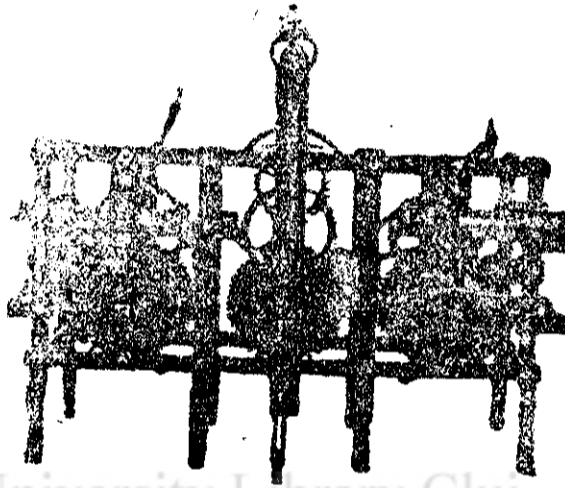
Fondată în 1885.

Peterka Lajos

Fabrică de clasornice de turn, angajată cu contract de capit. Budapesta.
 Budapesta IV., str. Bástya nr. 22.

Prăvălia:

V., strada Váczl nr. 57.

Face pe lângă prețuri mo-
 derate și garanție de mai
 mulți ani clasornice de
 turn — școli — castele
 și casarme, primește de
 asemenea și repararea lor.

Fiind chemat mă duc
 ori unde în persoană,
 budget face gratuit și tri-
 mite porto-franco ori cui.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄
 și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de
 interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipăm spe-
 sele de intabulare, convertim datorile de interese mari.

== Resolvare grabnică, serviciu prompt. ==

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului
 Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-uteza 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primește pe lângă onorar acuzitorii de afaceri abili
 și demni de încredere.

Premiile revistei ilu-
strate pen-
tru litera-
tură și artă „**Luceafărul**”
Apare de douăori
pe lună cu colabo-
rarea celor mai de
seamă scriitori rom.
Anul al VIII-lea. Red. și adm. Sibiu (Nagyszeben) Schewisgasse.

Abonament:

1 an 12 cor. (România 16 cor.) Ed. de lux: 1 an 20 cor. (Rom. 25 cor.)
6 luni 6 » » 8 » » » 6 luni 10 » » 13 »
Pentru preoți săraci. Invățători și studenți: 1 an 8 cor. (Rom. 14 cor.)

Abonaților cari vor plăti abonamentul pe un an întreg, până la 1 Februarie 1909 li-se acordă următoarele premii:

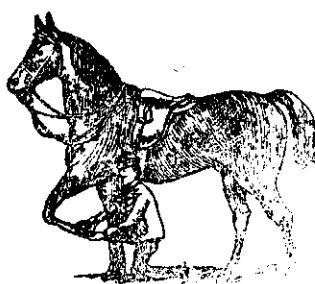
1. Abonaților la ediția de lux sau cu 12 cor. (Rom. 16 cor.): trei volume pe ales dintre cele înșirate la vale sau «Iliada» lui Homer, trad. în versuri de G. Murnu (cu ilustrații).

2. Abonaților cu 8 cor. (Rom. 14 cor.): două volume pe ales sau «Iliada» cu prețul de 1 cor. 50 fil. în loc de 4 cor.

Volumele amintite sunt: I. Agârbiceanu »Dela Țară«. — I. Ciocârlan »Traiul nostru«. — Z. Bărsan »Ramuri«. — A. Ciura »Icoane«. — O. Goga »Poezii«. — I. Bărsanul »Primele versuri«. — M. Cunțan »Poezii«. — E. Farago »Versuri«. — I. Slavici »Mara«. — M. Gorkij »Nuvele«. — A. O. Maior »Biblioteca Copiilor« (vol. II sau III). »Coșbac György költeményei«, trad. în limba maghiară.

Pentru cheltuieli de poștă sunt a se adăuga 50 flori.

GEORGE SCORȚARI, măiestru faur (covaclo) —
diplomat și specialist, în
Arad, str. Fejsze nr. 2 (casa proprie).

Am onoare a recomanda onor. public
din Arad și jur

atelierul meu de făurărie

(covăcie) unde efeptuesc orice lucrare ce
se ține de aceasta branșă precum: construirea
trăsurilor de fier, căruță atât nouă cât și pentru
reparare, sau orice alte reparaturi ce se țin
de branșă aceasta, pe care singur le efeptuesc
în cel mai scurt timp și cu prețurile cele mai
moderate. Primesc asemenea spre a potcovi
atât cai cât și boi cu potcoave igienice.

Prin diploma câștigată dela minister reco-
mand onoratului public atelierul meu de
vindecare a boalelor dela copite, atât a cailor cât și a vitelor cornute, boale
cari sunt următoare: aprindere de copite, curățirea copitelor, dacă sunt înțe-
pate prin cuie sau altceva, sau orice alte boale de acest fel.

Rugând sprijinul onoratului public de asemenea rămân cu stimă

George Scorțari, măiestru faur.

Gunoiiul uscat de porc

— e cel mai bun și mai ieftin gunoii. —

Pe fermele de școală ale statului la vii și la economia pământului s'a dovedit de bun. În nenumărate moșii mari
a avut rezultate favorabile.

Servește bucuros cu lămuriri, oferte de prețuri și scrisori de mulțumită.

Fabrica de uscat gunoii din Budapesta-Köbánya. — Budapest-Köbányai trágyaszárító-gyár.

Budapesta, cercul IX., str. Ūlői nr. 21.

HEIM J.

ARAD, Szabadság-tér 20 (Palatul contelui Nádasdy)
premiat cu medalia de aur la expoziția din anul 1907 în Timișoara.

Recomandă

albiturile femeiești, bărbătești și pentru copii
pregătite în atelierul propriu.

== Trusouri pentru mirese. ==

Magazin de tacâmuri de pânză pentru masă.